

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
Αριθμ. Πρωτ.: 38
Ημερομ.: 20/7/2015

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2015

Προς:
Την Πρόεδρο της Βουλής
κ. Κωνσταντοπούλου Ζωή

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

Η Κυβέρνηση καταθέτει σχέδιο νόμου με τίτλο «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής ν.4334/2015 (Α'80)». Το εν λόγω σχέδιο νόμου προτείνεται να εισαχθεί για συζήτηση και ψήφιση με τη διαδικασία του κατεπείγοντος, δεδομένου ότι εντάσσεται στην άμεση δέσμη μέτρων που προβλέπονται ως αποτέλεσμα της διαπραγματεύσεως με τους εταίρους μας και περιλαμβάνει διατάξεις, η ψήφιση των οποίων είναι προϋπόθεση για τη συνέχιση και ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη της οριστικής συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας.

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, και σύμφωνα με την επιθυμία των αρμόδιων, Υπουργών παρακαλώ να εγκρίνετε την εισαγωγή και τη συζήτηση του σχεδίου νόμου, κατά την ειδική διαδικασία του κατεπείγοντος, σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες του άρθρου 76 παρ. 4 του Συντάγματος και άρθρου 109 του Κανονισμού της Βουλής, με σκοπό η συζήτηση και η ψήφιση στην Ολομέλεια να έχει ολοκληρωθεί μέχρι την 22^η Ιουλίου 2015.

Ο Γενικός Γραμματέας
της Κυβέρνησης

Σπυρίδων Ν. Σαγιάς

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου "Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν.4334/2015 (Α'80)"

ΑΡΘΡΟ 1

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Α ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ.

Με την από 12.7.2015 Απόφαση της Συνόδου των Αρχηγών των Κρατών - Μελών της Ευρωζώνης που κυρώθηκε με τον υπ' αρ. 4334/16.7.2015 Νόμο (Α'80) «επείγουσες ρυθμίσεις και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.) η Ελληνική Δημοκρατία δεσμεύτηκε, με την σύμφωνη γνώμη των θεσμών, να υιοθετήσει μέχρι την 22 Ιουλίου 2015 Σχέδιο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η Ελληνική Δημοκρατία συνεργαζόταν με τους θεσμούς προς εξεύρεση κοινής και αποδεκτής λύσεως και προς τούτο έχει συστήσει Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Όμως λόγω των ασφυκτικών χρονικών περιθωρίων το μοναδικό κείμενο το οποίο έχει λάβει την σύμφωνη γνώμη των θεσμών είναι το σχέδιο νόμου «Τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας» που έχει κατατεθεί στη Βουλή των Ελλήνων τον Νοέμβριο του 2014.

Η Κυβέρνηση θα φέρει προς ψήφιση στη Βουλή, πριν την ισχύ του νέου Κώδικα, το σύνολο των ρυθμίσεων για τα καθυστερούμενα δάνεια, μεταξύ των οποίων και τις ρυθμίσεις για την προστασία της πρώτης ή της μοναδικής κατοικίας, από πλειστηριασμούς για οφειλές προς τις Τράπεζες. Εν τω μεταξύ, μέχρι να έρθουν οι διατάξεις αυτές προς ψήφιση, η Κυβέρνηση σε συνεργασία με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, θα παράσχει de facto προστασία στους πολίτες οι οποίοι θα υπάγονται στις διατάξεις αυτές.

«Β. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. Διαδικαστικό Ιστορικό.

1. Με την απόφαση 26152/2012 και στη συνέχεια με την απόφαση 30268/2013 του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνεστήθη για την αναθεώρηση του ΚΠολΔ Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, αποτελούμενη από τους: Ιωάννη Χαμηλοθώρη, Αρεοπαγίτη, ως Πρόεδρο, Πάνο Πετρόπουλο, Αρεοπαγίτη, Κυριάκο Οικονόμου, Πρόεδρο Εφετών, Γεώργιο Ορφανίδη, Καθηγητή Πολιτικής Δικονομίας του Τμήματος Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Χαρίκλεια Απαλαγάκη, Καθηγήτρια Πολιτικής Δικονομίας του Τμήματος Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Στυλιανό Σταματόπουλο, Καθηγητή Πολιτικής Δικονομίας του Τμήματος Νομικής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Κωνσταντίνο Κουτσουλέλο, δικηγόρο Αθηνών, Θεόδωρο Σχινά, δικηγόρο Αθηνών, Αντώνιο Βγόντζα, δικηγόρο Αθηνών, ως μέλη.

2. Ένα πρώτο σχέδιο του προτεινόμενου ΚΠολΔ αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 4048/2012. Επίσης δόθηκε στους Δικηγορικούς Συλλόγους, καθώς και στον Άρειο Πάγο και σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για τη διατύπωση παρατηρήσεων. Το Ανώτατο Δικαστήριο συνεδρίασε σε Ολομέλεια στις 7 Μαΐου 2013 και συζήτησε πάνω στις προτεινόμενες νέες ρυθμίσεις με βάση την εισήγηση του Αρεοπαγίτη Νικολάου Λεοντή. Παράλληλα παρατηρήσεις και σχόλια επί του σχεδίου διατυπώθηκαν και από τους Δικηγορικούς Συλλόγους, τη Συντονιστική Επιτροπή των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος, την Ομοσπονδία Δικαστικών Επιμελητών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

3. Η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, σε επανειλημμένες εργώδεις συνεδριάσεις της, μελέτησε και έλαβε υπόψη της όχι μόνο το υλικό της θεσμικής διαβούλευσης, αλλά και κάθε άλλη επιστημονική παρατήρηση από τον πλούσιο επιστημονικό διάλογο, που αναπτύχθηκε δημόσια.

II. Ο σκοπός των προτεινόμενων ρυθμίσεων

1. Το δικονομικό δίκαιο λειτουργικά και τελολογικά έχει μια βοηθητική ή εξυπηρετική λειτουργία απέναντι στο ουσιαστικό δίκαιο, αφού κύριος σκοπός της πολιτικής δίκης είναι η προστασία των ουσιαστικών δικαιωμάτων, η οποία πραγματοποιείται με την αναγνώριση, ενδεχομένως τη διάπλωση, όπως επίσης και την πραγμάτωση τους. Βασική προϋπόθεση για να επιτελέσει η πολιτική δίκη τον ανωτέρω σκοπό της είναι η έκδοση ορθής και δίκαιας αποφάσεως, σε συνδυασμό όμως με την ανάγκη για απονομή της δικαιοσύνης σε εύλογο χρόνο με βάση την αρχή της οικονομίας της δίκης. Με γνώμονα την παραδοχή αυτή, πρωταρχικός στόχος της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του νέου ΚΠολΔ ήταν να προτείνει νέες ρυθμίσεις και να επιφέρει βελτιώσεις στον ισχύοντα δικονομικό νόμο, οι οποίες κατά την άποψη της Επιτροπής θα οδηγήσουν σε ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης, χωρίς όμως να θυσιάζεται η εξίσου άξια προστασίας ανάγκη για έκδοση ορθής και δίκαιης απόφασης. Οι βασικές αλλαγές που προτείνονται με το νέο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αφορούν στην τακτική διαδικασία ενώπιον των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, καθώς και στην αναγκαστική εκτέλεση, όπου εκεί παρατηρούνται και οι μεγαλύτερες χρονικές καθυστερήσεις. Σημαντικές όμως αλλαγές προτείνονται και στα υπόλοιπα κεφάλαια του ΚΠολΔ και ιδιαίτερα στις ειδικές διαδικασίες, η αναδιάρθρωση των οποίων κρίθηκε επιβεβλημένη.

2. Οι σημαντικότερες αλλαγές και καινοτομίες που περιλαμβάνονται στο προτεινόμενο

σχέδιο τροποποιήσεων του ΚΠολΔ διατρέχουν σχεδόν ολόκληρο το πεδίο εφαρμογής του και αφορούν κατά κύριο λόγο:

- Το πέμπτο κεφάλαιο του δεύτερου βιβλίου του ΚΠολΔ, αναφορικά με την τακτική διαδικασία στην πρωτοβάθμια δίκη.
- Το τέταρτο βιβλίο του ΚΠολΔ, αναφορικά με τις ειδικές διαδικασίες και τη νέα συστηματική διάρθρωση τους.
- Τα πέμπτο βιβλίο του ΚΠολΔ, αναφορικά με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.
- Το όγδοο βιβλίο του ΚΠολΔ, αναφορικά με το δίκαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης.
- Τα υπόλοιπα κεφάλαια του ΚΠολΔ.

III. Η τακτική διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια

1. Η μέχρι σήμερα δικαστηριακή πρακτική έχει δείξει ότι οι μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις στην εκδίκαση των υποθέσεων της τακτικής διαδικασίας οφείλονται τουλάχιστον στα μεγάλα πρωτοδικεία και ειρηνοδικεία της χώρας, τα οποία είναι επιφορτισμένα και με τον κύριο όγκο των υποθέσεων- κατά πρωτεύοντα λόγο στις μακρινές δικασίμους στις οποίες οι υποθέσεις αυτές προσδιορίζονται και δευτερευόντως στις συναινετικές ή μη αναβολές της δίκης, οι οποίες ζητούνται και δίδονται κατά κανόνα αφειδώς, καθώς και στις ex officio αναβολές, λόγω παρέλευσης του δικαστικού ωραρίου (με γενεσιουργό κατά κανόνα αιτία τον υπερβολικό χρόνο που καταναλώνεται στην εξέταση των μαρτύρων της κάθε δικάζουσας υπόθεσης). Η δικαστηριακή πρακτική έχει επιπλέον δείξει ότι στην ίδια διαδικασία και προεχόντως στις υποθέσεις του ενοχικού, του εμπορικού, αλλά και του κληρονομικού δικαίου, το κύριο αποδεικτικό υλικό το οποίο εισφέρουν οι διάδικοι και στη βάση του οποίου το δικαστήριο σχηματίζει τη δικανική πεποίθηση του, απαρτίζεται από έγγραφα, ενώ οι μάρτυρες ως αποδεικτικό μέσο σε μικρό βαθμό και κατά κανόνα επικουρικά συνεισφέρουν στην ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας. Έχοντας υπόψη της τα δυο αυτά δεδομένα και με κύριο μέλημα την επιτάχυνση στην απονομή της δικαιοσύνης, η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή πρότεινε σύμφωνα με το υποβληθέν σχέδιο ένα καινοτόμο δικονομικό σύστημα δίκης κατά την τακτική διαδικασία, το οποίο αφενός οδηγεί στην ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων (πλέον οι υποθέσεις δικάζονται εντός 160 ημερών από την κατάθεση της αγωγής), αφετέρου δίνει προτεραιότητα στην έγγραφη διαδικασία έναντι της προφορικής και αυτό χωρίς να υποβαθμίζει την εμμέριση απόδειξη, η οποία τίθεται επί του ίδιου δικονομικού βάρους με τα υπόλοιπα αποδεικτικά μέσα και συνεχίζει να διεξάγεται, όταν και εφόσον το δικαστήριο το κρίνει απαραίτητο.

2. Η σημαντικότερη καινοτομία που εισάγεται με το προτεινόμενο σχέδιο είναι η αντικατάσταση της μέχρι σήμερα εν μέρει προφορικής τακτικής διαδικασίας στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας (άρθρα 233 επ.), με μια πιο ευέλικτη, απλή και χρονικά συντομότερη έγγραφη διαδικασία (άρθρα 237-238). Με τα νέα άρθρα 237 και 238, η τακτική διαδικασία είναι καταρχήν έγγραφη, εξελίσσεται με βάση τις έγγραφες προτάσεις και τους περιεχόμενους σε αυτές ισχυρισμούς των διαδίκων, ενώ η συζήτηση στο ακροατήριο είναι τυπική, χωρίς να είναι αναγκαία η παρουσία και η συμμετοχή των διαδίκων ή των πληρεξουσίων δικηγόρων τους. Μόνο αν το δικαστήριο κρίνει ότι η υπόθεση δεν έχει διασαφηνιστεί αρκετά ώστε να εκδοθεί επί της ουσίας απόφαση και υφίσταται λόγος εξέτασης μαρτύρων, τότε με απλή πράξη του δικαστηρίου καλείται σε μεταγενέστερο χρόνο μάρτυρας προς εξέταση. Η νέα διαδικασία είναι λιγότερο χρονοβόρα και απλούστερη στην

διαμόρφωση της για τον διάδικο, ο οποίος πλέον προβαίνει σε λιγότερες διαδικαστικές πράξεις κατά την εξέλιξη και περάτωση της (λιγότερα διαδικαστικά στάδια). Κατ' αποτέλεσμα εξυπηρετεί καλύτερα την οικονομία της δίκης και ως εκ τούτου την ουσιαστική απονομή της δικαιοσύνης.

3. Η νέα τακτική διαδικασία στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας των άρθρων 237-238 συνδυάζεται συστηματικά με τις διατάξεις των άρθρων 215, 254, 260, 271 επ., 524, 527 και 591. Οι τελευταίες αυτές διατάξεις επίσης τροποποιήθηκαν και καταρτίστηκαν με τρόπο ώστε να εναρμονιστούν με την νέα διαδικασία. Παράλληλα διατάξεις, οι οποίες συστηματικά ανήκουν στο τέταρτο και στο πέμπτο κεφάλαιο του δευτέρου βιβλίου του ΚΠολΔ και θεσπίστηκαν για την μέχρι σήμερα τακτική πρωτοβάθμια διαδικασία, αλλά κατά παραπομπή εφαρμόζονται είτε στις ειδικές διαδικασίες (βλ. άρθρο 591 παρ. 1) είτε στη δευτεροβάθμια δίκη (βλ. άρθρο 524 παρ. 1 και 2) και στη διαδικασία της αναψηλαφήσεως (βλ. άρθρο 548) και της αναιρέσεως (βλ. άρθρο 573), παρέμειναν για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας στην ίδια θέση.

4. Το σχέδιο που υποβλήθηκε αποβλέπει σε σχέση με τη διαγνωστική διαδικασία στην υιοθέτηση ενός προτύπου δίκης που στηρίζεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, σε μεγαλύτερο απ' ότι μέχρι σήμερα βαθμό στην έγγραφη διαδικασία. Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε προκειμένου να καταστεί δυνατή η αξιοποίηση του χρονικού διαστήματος αμέσως μετά την άσκηση της αγωγής. Σήμερα, μεταξύ καταθέσεως και συζητήσεως της αγωγής ή της ανακοπής μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα που είναι δικονομικά αναξιοποίητο. Παρεμβάλλεται μόνο η προσπάθεια συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, η δυνατότητα του προέδρου του πολυμελούς πρωτοδικείου ή του δικαστή του μονομελούς να λάβει τα μέτρα που αναγράφονται στο άρθρο 232, η δυνατότητα της παρεμπόπουσας αγωγής, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας της επιδείξεως εγγράφων (άρθρο 451).

5. Η θέση της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής υπαγορεύθηκε, προεχόντως, από την ανάγκη της επισπεύσεως της δίκης και της ορθολογικής χρήσεως των διαθέσιμων μέσων. Η Επιτροπή έλαβε υπ' όψιν της τα εξής δεδομένα:

5.1 Οι δυνατότητες του νομοθέτη για εισαγωγή περαιτέρω απλουστεύσεων - βελτιώσεων στην υπάρχουσα δομή του ΚΠολΔ έχουν πλέον περιορισθεί αν όχι εξαντληθεί. Η αναδρομή, από τις εκτενείς τροποποιήσεις του 1971 έως τις πλέον πρόσφατες, φανερώνει μια σταθερή εξέλιξη προς την κατεύθυνση της μιας και μοναδικής συζητήσεως στην οποία συμπίπτουν συζήτηση της υποθέσεως και αποδεικτική διαδικασία. Είναι το πρότυπο δίκης που έλκει την προέλευσή του από ειδικές διαδικασίες των αρχών του περασμένου αιώνα. Πρόκειται για ένα απλό πρότυπο δίκης. Την άσκηση της αγωγής διαδέχεται η κατάθεση προτάσεων, η συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, η διεξαγωγή αποδείξεων στο ακροατήριο, η προσθήκη - αντίκρουση και η αξιολόγηση αποδείξεων. Εξαίρεση υπάρχει στη διαδικασία των πολυμελών δικαστηρίων στα οποία η κατάθεση προτάσεων και η σχετική προσθήκη - αντίκρουση ολοκληρώνεται με την εξαίρεση της δυνατότητας του (παλαιού και πλέον καταργηθέντος) άρθρου 269 παρ. 2 πριν από τη συζήτηση της υποθέσεως. Ο ισχυρισμός που προβάλλεται συχνά για τον περίπλοκο χαρακτήρα των δικαστικών διαδικασιών αποδεικνύεται ως ένας τυχαίως διατυπούμενος ισχυρισμός, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της πολιτικής δίκης είναι κατά βάση η μία και μοναδική συζήτηση σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας. Η εξάντληση των περιθωρίων βελτιώσεως αυτής της διαδικασίας ωθεί στην αναζήτηση μιας άλλης προσεγγίσεως.

5.2 Δε μπορεί να αμφισβητηθεί ότι ένα πρότυπο δίκης δεν μπορεί να καλύψει όλες τις

κατηγορίες διαφορών που φέρονται ενώπιον της δικαιοσύνης στη βάση αφηρημένης νομοθετικής ρυθμίσεως. Η διαπίστωση αυτή δεν αναφέρεται στο είδος των υποθέσεων ως εργατικών, μισθωτικών κ.λπ. και στις προβλεπόμενες ειδικές διαδικασίες. Αναφέρεται στην υφή των υποθέσεων. Υπάρχουν υποθέσεις απλές και περίπλοκες. Υποθέσεις που απαιτούν μαρτυρική εξέταση ενώπιον του κρίνοντος δικαστηρίου και υποθέσεις που δεν απαιτούν τέτοια εξέταση. Αρκεί η έγγραφη μαρτυρία ή έγγραφη εξέταση του διαδίκου. Ακόμη, η διαφορά των διαδίκων μπορεί να αναφέρεται στο νομικό ζήτημα, στις συνέπειες που απορρέουν από μη αμφισβητούμενα πραγματικά γεγονότα ή στα πραγματικά γεγονότα. Υπάρχουν υποθέσεις για τις οποίες οι ισχυρισμοί αποδεικνύονται εγγράφως. Η ιδιομορφία της υποθέσεως μπορεί να συνεκτιμηθεί μόνο από το δικαστήριο και μια ικανοποιητική λύση προϋποθέτει αναγνώριση δικονομικών δυνατοτήτων στο δικαστήριο για διαμόρφωση της διαδικασίας με βάση την υφή των υποθέσεων.

5.3 Μία λύση προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αναγνώριση στο δικαστήριο της επιλογής μεταξύ της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας με δυνατότητα επίσης ενός συνδυασμού των δύο ειδών διαδικασίας. Στο σημείο αυτό οι θεωρήσεις μπορούν να αποκλίνουν όπως επίσης μπορούν να αποκλίνουν σε σχέση με τον χρόνο επιλογής της έγγραφης ή της προφορικής διαδικασίας. Μπορεί η επιλογή αυτή να γίνει στην αρχή της δίκης, μετά από μια στοιχειώδη ανταλλαγή απόψεων εκ μέρους των διαδίκων και συνεκτίμησή τους εκ μέρους του δικαστηρίου. Δεν απαιτείται δηλαδή η κατάθεση πλήρων προτάσεων. Μπορεί επίσης να γίνεται σε ένα μεταγενέστερο στάδιο στη βάση προβληθέντων ισχυρισμών των διαδίκων. Δεν αποκλείεται επίσης η ανάγκη να υπάρξει μετάβαση από την έγγραφη διαδικασία που έχει επιλεγεί αρχικώς στην προφορική διαδικασία, όταν αυτό αποδεικνύεται αναγκαίο κατά την εξέλιξη της υποθέσεως και τη μελέτη αυτής.

5.4 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην ελληνικού ενδιαφέροντος υπόθεση Γλυκαντζή (2012) διαπίστωσε ότι ένας σημαντικός αριθμός κρατών-μελών έχει εισαγάγει απλές διαδικασίες, λ.χ. με την μορφή μονομελών δικαστηρίων, εγγράφων διαδικασιών, ολιγοδάπανων διαδικασιών, μη δημοσίων συνεδριάσεων. Παρότρυνε εμμέσως την Ελλάδα στην υιοθέτηση τέτοιων διαδικασιών.

5.5 Δεν πρέπει να παροράται ότι η προφορική διαδικασία ως πρότυπο δίκης προϋποθέτει ανάπτυξη όλων των κρίσιμων πραγματικών ισχυρισμών κατά τη συζήτηση της υποθέσεως. Μόνο ό,τι αποτέλεσε περιεχόμενο της συζητήσεως μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά την έκδοση της αποφάσεως. Αυτή είναι η συνέπεια της διατάξεως του άρθρου 115 παρ. 2 που περιλαμβάνεται στις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές και κατά την οποία στον πρώτο βαθμό η προφορική συζήτηση είναι υποχρεωτική. Για το λόγο αυτό επέρχονται και οι συνέπειες της ερημοδικίας όταν απολείπεται ο διάδικος κατά τη συζήτηση, καίτοι έχει καταθέσει προτάσεις ως προς την ουσία της υπόθεσης. Όπως όμως δεν αμφισβητείται, στην πράξη η αρχή της προφορικής συζητήσεως έχει εδώ και δεκαετίες «φαλκιδευθεί» (έκφραση του αείμνηστου Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου Ευαγ. Κρουσταλάκη). Με την πρώτη τροποποίηση του Κώδικα (1971) την αρχική ρύθμιση «Απλή αναφορά εις τας προτάσεις αντί προφορικής αναπτύξεως δεν επιτρέπεται» (άρθρο 250 παρ. 2/ΚΠολΔ 1968) αντικατέστησε ρύθμιση που επέτρεψε τη συμφωνία των διαδίκων με περιεχόμενο τη δήλωση ότι δεν θα παραστούν κατά την εκφώνηση της υποθέσεως (άρθρο. 241, παλαιό άρθρο 242). Θεσμοθετήθηκε επίσης ρητά η δυνατότητα του διευθύνοντος τη συζήτηση «να απαγορεύσει και την ανάγνωσιν εγγράφων εάν κρίνη ταύτην περιττή» (άρθρ. 234/ΚΠολΔ 1971). Η Αιτ.Εκθ. έκανε λόγο για κατάχρηση «προς παρέλκυσιν της διαδικασίας και άσκοπον

καταπόνησιν δικαζόντων και δικαζομένων δια του απολύτου δικαιώματος της αναγνώσεως εγγράφων» (Αιτ.Εκθ. υπό άρθρ. 234 /ΚΠολΔ 1971). Είναι σαφές ότι η συζήτηση στο ακροατήριο αντιμετωπίζεται ως προς τις πτυχές αυτές ως μια κενή περιεχομένου αλλά και επιβαρύνουσα τυπικότητα. Αν έτσι έχει το πράγμα, τότε η απόσταση προς το πρότυπο δίκης, ως κατ' αρχήν επιλογή, που στηρίζεται στην έγγραφη διαδικασία δεν είναι πλέον μεγάλη. Η επιλογή της έγγραφης ή της προφορικής διαδικασίας στο ακροατήριο δεν συνεχεται κατ' ανάγκη με την αποδεικτική διαδικασία. Μπορεί να υφίσταται λ.χ. έγγραφη ή προφορική διαδικασία και διεξαγωγή αποδείξεων ενώπιον εισηγητή ή του δικαστηρίου. Κατά κανόνα όμως η έγγραφη διαδικασία συνεπάγεται και την έγγραφη διεξαγωγή αποδείξεων.

5.6 Η Επιτροπή κινήθηκε στα όρια αυτού που θεωρήθηκε δικονομικά εφικτό με βάση τις δικαιοϊκές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα. Κρίθηκε ότι δεν υφίστανται ακόμα οι προϋποθέσεις για αναγνώριση στο δικαστή ενός ιδιαίτερου ενεργού ρόλου στη δίκη όπως αυτός ανευρίσκεται σε πολλές ξένες έννομες τάξεις και που συνίσταται στην ανάπτυξη μιας αναίρετικώς ελέγξιμης υποχρέωσης καθοδήγησης των διαδίκων και καθιέρωσης νομικού διαλόγου μεταξύ των παραγόντων της δίκης. Το θέμα αυτό είναι κρίσιμο σε πολλές ενότητες μεταξύ άλλων και για την εξάλειψη του δυσάρεστου φαινομένου της απορρίψεως πολλών ενδίκων βοηθημάτων ως ασορίστων ή νόμω αβασίμων, κάτι που έχει συνέπειες και για την υπηρεσιακή επιβάρυνση των δικαστηρίων αλλά και για το εν γένει κύρος του δικαιοϊκού συστήματος της χώρας. Δεν παραβλέπεται επίσης το γεγονός ότι κατ' εξοχήν η καθιέρωση εγγράφου διαδικασίας προϋποθέτει τη διαμόρφωση των σχετικών κανόνων με ελαστικότητα και με την πρωτοβουλία και έμφρονα κρίση του δικαστή.

6. Η έγγραφη διεξαγωγή της δίκης διαφοροποιείται κατά τη δομή της από την προφορική. Η έγγραφη εξελίσσεται στη βάση προθεσμιών και δημιουργεί επί μέρους στάδια: αγωγή, απάντηση στην αγωγή, ενστάσεις, απαντήσεις, επανενστάσεις. Οι διάδικοι ενεργούν μονομερώς, ενώ η συμμετοχή του δικαστηρίου στην αποδοχή των προτάσεων θεωρείται περιττή. Αντίθετα η προφορική διαδικασία αναπτύσσεται στη βάση δικασίμων που προϋποθέτουν τη σύμπραξη δικαστηρίου και διαδίκων. Η συζήτηση είναι προφορική και διμερής (για τα διάδικα μέρη). Βεβαίως, ιστορικά ανευρίσκονται και μεικτές λύσεις, ενός συνδυασμού δηλαδή έγγραφης με προθεσμίες και προφορικής με δικάσιμο, διαδικασίας. Αυτό είναι, όπως μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί, και το πρότυπο δίκης στην χώρα μας αν και αυτό δεν έχει αρκετά συνειδητοποιηθεί. Ένα τέτοιο μεικτό σύστημα μπορεί να επιβάλλεται επίσης από την αρχή της δημοσιότητας της δίκης που γνωρίζει σε πολλές έννομες τάξεις όπως και στην ελληνική (άρθρο 93 παρ. 2 και 3 Σ.) συνταγματική κατοχύρωση.

7. Στη θεωρία υποστηρίζεται εδώ και δεκαετίες η άποψη ότι οι διάδικοι έχουν μια αυξημένη ευθύνη στη δίκη σε σχέση με το δικαιοπρακτικό πεδίο. Θα πρέπει να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη πορεία της δίκης, κάτι που προϋποθέτει μια κατά το μάλλον ή ήττον τυποποιημένη διαδικασία. Για το λόγο αυτό δεν επιτρέπονται αιρέσεις, η ανάκληση διαδικαστικών πράξεων δεν είναι πάντα ελεύθερη, υπάρχουν σύντομες προθεσμίες, εκπτώσεις από δυνατότητα επιχείρησης διαδικαστικών πράξεων σε περίπτωση μη συμμορφώσεως των διαδίκων, αυστηρό δικαιο ενδίκων μέσων σε σχέση με νέα πραγματικά γεγονότα και νέα αποδεικτικά μέσα, πρόβλεψη ακυροτήτων χωρίς στοιχειοθέτηση βλάβης κλπ. Οι αυξημένες απαιτήσεις που θέτει η δίκη είναι και ένας από τους λόγους για την καθιέρωση του θεσμού της υποχρεωτικής συμπράξεως δικηγόρου (άρθρο 96). Περαιτέρω και οι σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες με την ανάγκη για ταχεία απονομή της δικαιοσύνης,

με τα περιορισμένα μέσα που μπορεί να θέσει στην υπηρεσία των πολιτών η πολιτεία, με την ανάγκη για εξορθολογισμό κάθε κρατικής δράσεως προϋποθέτουν ότι ο δικαστικός αγώνας θα πρέπει να εξελίσσεται με ταχύτητα, οικονομικά και με προβλέψιμο κατά το δυνατό τρόπο. Στην ενότητα αυτή μπορεί να υπογραμμισθεί και η θέση ότι η πολιτική δίκη μπορεί μεν να αφορά τα συμφέροντα των συγκεκριμένων διαδίκων, όμως ως κοινωνικό φαινόμενο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια αποκλειστικώς υπόθεση των διαδίκων. Υπάρχει ένα δημόσιο συμφέρον για την ταχεία απονομή της δικαιοσύνης και για την εμπέδωση στη δικαιοσύνη της δίκης ως ενός αποτελεσματικού θεσμού απονομής δικαιοσύνης και επιλύσεως διαφορών. Για το λόγο αυτό αλλοδαπές έννομες τάξεις προβλέπουν ρητά την υποχρέωση των παραγόντων της δίκης, διαδίκων και δικαστηρίου, να συμβάλλουν στην ταχεία και απρόσκοπτη προώθηση της δίκης. Θεωρείται ότι μια τέτοια αντίληψη της δίκης προσφέρει τη νομιμοποιητική βάση για σύντομες προθεσμίες, καθιέρωση πλασμάτων, επιβολή επιζημιών συνεπειών, αναγνώριση μίας ή έστω δύο δυνατοτήτων, όχι όμως απεριορίστων στους διαδίκους στη δίκη, κάτι που είναι κρίσιμο για τη διαμόρφωση των ενδίκων βοηθημάτων και των ενδίκων μέσων. Κατ' εξοχήν μια έγγραφη διαδικασία στηρίζεται και προϋποθέτει την αυξημένη ευθύνη των διαδίκων στη δίκη.

8. Στη λογική αυτή κινείται το υποβληθέν σχέδιο. Χαρακτηρίζεται από την πρόσδοση προτεραιότητας στην έγγραφη διαδικασία και στην επιφύλαξη της δυνατότητας για επιλογή της προφορικής συζητήσεως και της διεξαγωγής αποδείξεων στο ακροατήριο σε ένα μεταγενέστερο στάδιο της δίκης με συνεκτίμηση των μέχρι τότε αποτελεσμάτων της δίκης. Η Επιτροπή δεν παραβλέπει ότι ως προς το σημείο αυτό υπάρχουν και άλλες δυνατότες θεωρήσεις όπως λ.χ. η τοποθέτηση του χρονικού σημείου της επιλογής αυτής στην αρχή της δίκης. Κρίθηκε ότι για την λήψη αυτής της αποφάσεως καταλληλότερο είναι εκείνο το σημείο όταν οι διάδικοι θα έχουν υποβάλει μέσω των προτάσεων τους όλους τους κρίσιμους πραγματικούς ισχυρισμούς και έχουν προσκομίσει όλα τα αποδεικτικά μέσα. Η πρόσδοση προτεραιότητας στην έγγραφη διεξαγωγή της δίκης δεν σημαίνει βεβαίως ότι υποβαθμίζεται ο πρωταρχικός σκοπός της δίκης που είναι η έκδοση μιας ορθής αποφάσεως που στηρίζεται στην πραγματική και νομική κατάσταση όπως αυτή υφίσταται εξωδίκως.

IV. Βασικά χαρακτηριστικά της τακτικής διαδικασίας

1. Υπογραμμίζεται το στοιχείο της αυξημένης ευθύνης των διαδίκων με την ένταξη στις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές της παρακάτω ρυθμίσεως του άρθρου 116 παρ. 2 : «*Το δικαστήριο, οι διάδικοι, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των διαδίκων οφείλουν να συμβάλλουν με την εν γένει δικονομική τους συμπεριφορά και ιδίως με την εμπρόθεσμη επιχείρηση διαδικαστικών πράξεων, την έγκαιρη προβολή ισχυρισμών και προσαγωγή αποδεικτικών μέσων στην επίσπευση της δίκης και στην ταχεία επίλυση της διαφοράς*». Επίσης εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές σε αντιστοιχία με αλλοδαπές έννομες τάξεις η υποχρέωση του δικαστηρίου να ενθαρρύνει την προσφυγή των διαδίκων στις εναλλακτικές μορφές επιλύσεως διαφορών και στη διαμεσολάβηση. Η έγγραφη διεξαγωγή της διαδικασίας δεν σημαίνει ότι δεν υφίσταται χώρος αναπτύξεως για τη διαμεσολάβηση.

2. Προτείνεται η εισαγωγή ενός θεσμού που είναι παρεμφερής με το θεσμό που γνώριζε το προϊσχύσαν δικαίο για την ανατροπή των δικών. Αν η δίκη δεν προωθείται για ορισμένο χρονικό διάστημα τότε η αγωγή θεωρείται ανακληθείσα. Προβλέπεται επίσης σε συμφωνία και με αλλοδαπές έννομες τάξεις η σύντμηση των καταχρηστικών προθεσμιών για τα ένδικα μέσα, η ενίσχυση των εξουσιών του δικαστή, όπως λ.χ. με τη δυνατότητα να διατάξει το

δικαστήριο την προσαγωγή εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή ενός των διαδίκων ή τρίτων.

3. Η προτεινόμενη διαδικασία στα εισαγωγικά δικαστήρια για την τακτική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας στο ειρηνοδικείο, διαμορφώνεται ως εξής:

3.1 Η αγωγή επιδίδεται στον εναγόμενο μέσα σε προθεσμία τριάντα ή εξήντα αντίστοιχα ημερών από την κατάθεσή της. Αν η αγωγή δεν επιδοθεί μέσα στην προθεσμία αυτή, θεωρείται ως μη ασκηθείσα.

3.2 Εντός προθεσμίας εκατό ή αντίστοιχα εκατόν τριάντα ημερών από την κατάθεση της αγωγής οι διάδικοι καταθέτουν τις προτάσεις τους και προσκομίζουν τα επικαλούμενα αποδεικτικά μέσα. Οι αμοιβαίες αντικρούσεις γίνονται εντός προθεσμίας 15 ημερών από τη λήξη της προθεσμίας από την κατάθεση των προτάσεων. Με την συμπλήρωση της προθεσμίας ολοκληρώνεται ο φάκελλος της δικογραφίας. Γεγονότα που λαμβάνουν χώρα μετά την ολοκλήρωση της δικογραφίας θα συνεκτιμηθούν κατ' ανάγκη στο δεύτερο βαθμό ή στο πλαίσιο δίκης ανακοπής σύμφωνα με το άρθρο 933. Με αναγωγή στο χρόνο αυτό ρυθμίζονται δικονομικές ενότητες όπως είναι η παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής.

3.3 Στη συνέχεια και εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από το κλείσιμο της δικογραφίας ορίζεται, σύμφωνα με τον κανονισμό του δικαστηρίου, ο δικαστής ή η σύνθεση του δικαστηρίου. Το δικαστήριο ορίζει πάραυτα ημέρα και ώρα της συζήτησης της υποθέσεως στο ακροατήριο σε χρόνο που δεν μπορεί να απέχει τις τριάντα ημέρες από την παρέλευση της προθεσμίας για τον ορισμό δικαστή. Η εγγραφή της υποθέσεως στο οικείο πινάκιο γίνεται με πρωτοβουλία του γραμματέα και ισχύει ως κλήτευση όλων των διαδίκων. Η συζήτηση αυτή παρεμβάλλεται προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στην συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της δημοσιότητας. Μπορούν να επιχειρηθούν ορισμένες μόνο διαδικαστικές πράξεις, όπως είναι η παραίτηση από το δικαίωμα της αγωγής, ο δικαστικός συμβιβασμός και η βίαια διακοπή της δίκης. Δεν είναι δυνατή η προβολή νέων ισχυρισμών, έστω και για αντίκρουση ισχυρισμών που προτάθηκαν με τις προτάσεις, οφισγενών ισχυρισμών, ισχυρισμών που αποδεικνύονται με έγγραφα ή ομολογία. Η υπόθεση συζητείται και χωρίς την παρουσία διαδίκων ή πληρεξουσίων δικηγόρων. Δεν επέρχονται οι συνέπειες της μταιώσεως της συζητήσεως ή της ερημοδικίας.

3.4 Μετά τη συζήτηση εκδίδεται η οριστική απόφαση με βάση τα στοιχεία του φακέλλου της δικογραφίας. Δεν αποκλείεται ωστόσο από τη μελέτη του φακέλλου να κρίνεται απολύτως αναγκαία η εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο. Αυτό γίνεται με απλή διάταξη του δικαστή του μονομελούς πρωτοδικείου και στην περίπτωση του πολυμελούς πρωτοδικείου του προέδρου αυτού μετά από σχετική διάσκεψη της σύνθεσης. Διατάσσεται η επανάληψη της συζήτησης στο ακροατήριο σε χρόνο όχι μικρότερο των δεκαπέντε ημερών και η εξέταση μαρτύρων λαμβάνει χώρα ενώπιον του ήδη διορισμένου δικαστή του μονομελούς πρωτοδικείου ή του εισηγητή αν πρόκειται για πολυμελές πρωτοδικείο. Αν ο χρόνος δεν επαρκεί, επιτρέπεται διακοπή για άλλη ημέρα. Με την ολοκλήρωση της εξέτασης των μαρτύρων θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου συντελεσμένη και η επανάληψη της συζήτησης. Οι διάδικοι μπορούν να προβούν σε αξιολόγηση των μαρτυρικών καταθέσεων εντός οκτώ εργασίμων ημερών. Πάντως και εδώ δεν μπορούν να προβληθούν νέοι ισχυρισμοί και να προσκομισθούν νέα αποδεικτικά μέσα.

3.5 Η διάταξη του άρθρου 254 για την επανάληψη της συζήτησης διατηρείται και επεκτείνεται θεματικά. Αν κατά την μελέτη της υποθέσεως ή τη διάσκεψη προκύψει ότι επιβάλλεται η διενέργεια αυτοψίας, πραγματογνωμοσύνης ή η εξέταση των διαδίκων στο

δικαστήριο, τότε διατάσσεται η επανάληψη της συζήτησης. Στην περίπτωση των άρθρων 237 και 238 για οικονομία χρόνου και δαπάνης με την ίδια απόφαση διατάσσεται και η μαρτυρική απόδειξη στο ακροατήριο αν αυτό ήθελε κριθεί αναγκαίο. Οι διάδικοι κλητεύονται στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση που ορίζεται το συντομότερο δυνατόν, τριάντα τουλάχιστον ημέρες πριν από αυτήν.

3.6 Παρεμβάσεις, προσεπικήσεις, ανακοινώσεις και ανταγωγή κατατίθενται και επιδίδονται σε όλους τους διαδίκους μέσα σε εξήντα ή κατά περίπτωση ενενήντα ημέρες από την κατάθεση της αγωγής, με εξαίρεση την παρέμβαση μετά από προσεπίκληση ή ανακοίνωση που κατατίθεται και επιδίδεται εντός προθεσμίας ενενήντα ημερών από την κατάθεση της αγωγής. Οι προτάσεις κατατίθενται πάντως εντός της γενικής προθεσμίας των 100 ή 130 ημερών αντίστοιχα.

3.7 Διαδικαστικές αποκλίσεις. Αν οι διάδικοι δεν υποβάλλουν προτάσεις, η υπόθεση ματαιώνεται, γεγονός το οποίο σημειώνεται στο πινάκιο κατά την ορισμένη (τυπική) συζήτηση στο ακροατήριο. Θα πρέπει να ζητηθεί ο προσδιορισμός νέας συζητήσεως εντός εξήντα ημερών. Άλλως η υπόθεση διαγράφεται και η αγωγή θεωρείται ως μη ασκηθείσα. Από τον προσδιορισμό της νέας συζητήσεως τίθεται σε κίνηση η προθεσμία για την κατάθεση προτάσεων. Αν η αγωγή δεν επιδόθηκε εμπρόθεσμα, η αγωγή θεωρείται ως μη ασκηθείσα. Η μη κατάθεση προτάσεων επάγεται ερημοδικία ενάγοντος ή εναγομένου. Η συνέπεια της ερημοδικίας είναι το πλάσμα της δικαστικής ομολογίας και της παραιτήσεως.

V. Οι ειδικές διαδικασίες

1. Οι ειδικές διαδικασίες διατηρούνται ως 4ο Βιβλίο του ΚΠολΔ, αλλά συστηματοποιούνται πλέον σε 3 βασικές κατηγορίες. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι με κάποιες προσαρμογές και η παρούσα Επιτροπή υιοθέτησε την πρόταση της Επιτροπής του 2009 (υπό την Προεδρία του τότε Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου κ. Ιωάννη Παπανικολάου), η οποία με τη σειρά της είχε δεχθεί σχετική εισήγηση του μέλους της δικηγόρου Πειραιώς Γρηγόρη Τιμαγένη. Είναι πολλοί οι λόγοι που συνηγόρησαν υπέρ της διατήρησης των ειδικών διαδικασιών και στην παρούσα μορφή του ΚΠολΔ, με σημαντικότερους τους ακόλουθους: 1) πρωτίτως την επιτυχή μέχρι σήμερα εφαρμογή τους στην πράξη, 2) την εξειδίκευση των δικαστών, στην επίλυση των συγκεκριμένων διαφορών, 3) στον ικανοποιητικό ρυθμό εκδίκασης των συγκεκριμένων διαφορών, 4) στο γεγονός ότι για το σύνολο περίπου των ειδικών διαδικασιών ισχύει η εξαιρετική, ανεξαρτήτως ποσού, καθ' ύλην αρμοδιότητα των Μονομελών Δικαστηρίων (άρθρα 15 για το ειρηνοδικείο και 16, 17 για το μονομελές πρωτοδικείο). Κατάργηση των ειδικών διαδικασιών θα σήμαινε (με εξαίρεση πάντα τη διαταγή πληρωμής και τη διαταγή αποδόσεως μισθίου) ότι θα έπρεπε αυτές να υπαχθούν στο γενικό κανόνα του άρθρου 14 και να καθιερωθεί και ως προς αυτές η καθ' ύλην αρμοδιότητα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, επιλογή αντίθετη με την αδήριτη ανάγκη της εξορθολογισμένης επιτάχυνσης της αστικής δίκης.

2. Είναι ακριβές ότι στην αρχική τουλάχιστον μορφή του ΚΠολΔ η κυρίαρχη και ειδοποιός διαφορά των ειδικών διαδικασιών, έναντι της τακτικής διαδικασίας, ήταν η περαίωση της συζητήσεως της υποθέσεως σε μία και μόνη υποχρεωτικά προφορική συζήτηση, χωρίς την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Παρόλα αυτά και παρά τις σταδιακές τροποποιήσεις της τακτικής διαδικασίας και την κατάργηση της προδικαστικής αποφάσεως και σε αυτήν (από το ν. 1478/1984 και στη συνέχεια ιδίως από το νόμο 2915/2001), οι ειδικές διαδικασίες διατηρήθηκαν, και συγχρόνως διατηρήθηκε η σημαντικά ταχύτερη επίλυση των

διαφορών που υπάγονται σ' αυτές. Με την ήδη προτεινόμενη ριζική τροποποίηση της τακτικής διαδικασίας από τα νέα άρθρα 237 και 238, δημιουργείται ένας ακόμη λόγος για τη διατήρηση των ειδικών διαδικασιών. Η τακτική διαδικασία μεταβάλλει τη διαδικαστική της φυσιογνωμία με ιδιαίτερη έμφαση στην γραπτή συγκέντρωση των ισχυρισμών των διαδίκων. Δεν θα συνέτρεχε λόγος εφαρμογής μίας ενιαίας διαδικασίας για το σύνολο των διαφορών, και αντίστοιχα κατάργησης των ειδικών διαδικασιών, που διαχρονικά εφαρμόστηκαν με επιτυχία. Η ριζοσπαστική μεταβολή της τακτικής διαδικασίας, με έμφαση τη γραπτή διεξαγωγή της δίκης με την τυπική κατά κανόνα προφορική συζήτηση της υποθέσεως δεν προκρίθηκε και για τις ειδικές διαδικασίες, και ορθά, αφού η νέα τακτική διαδικασία μένει να δοκιμαστεί στην πράξη, ενόψει μάλιστα και των πρακτικών ζητημάτων, που θα ανακύψουν κατά τη μετάβαση από το ένα διαδικαστικό σύστημα στο άλλο. Το μεγαλύτερο ωστόσο εμπόδιο για την αθρόα μεταφορά ιδιωτικού δικαίου διαφορών από τις ειδικές διαδικασίες στη μία και μόνο δηλαδή την τακτική, βρίσκεται στην ίδια τη σύνθεση των δικαστηρίων. Όσο διατηρούμε τις πολυμελείς συνθέσεις, τόσο παραμένουμε και στη διάκριση τακτικής προς ειδικές διαδικασίες. Διότι μία και μόνο διαδικασία θα προϋπέθετε και κατανομή μεταξύ ειρηνοδικείων και πρωτοδικείων μονομελούς και πολυμελούς συνθέσεως, και κατανομή με βάση αμιγώς ποσοτικά κριτήρια. Και η πολιτική δικαιοδοσία δεν φαίνεται έτοιμη για μία τέτοια κατανομή, ούτε για την κατάργηση των δικαστηρίων πολυμελούς συνθέσεως. Αυτός είναι ίσως και ο βασικότερος λόγος. Θα ξανατεθεί η συζήτηση για την διατήρηση ειδικών έναντι της τακτικής μόνο όταν επιλυθεί το μείζον αυτό θέμα. Ένας δεύτερος λόγος, ήσσονος πάντως σημασίας είναι ότι συχνά, ειδικοί νόμοι, υπάγουν ορισμένες διαφορές σε μία από τις ήδη υφιστάμενες ειδικές διαδικασίες, για λόγους ευνόητους ταχύτητας όπως έγινε στο πιο πρόσφατο σχετικά παρελθόν με την ειδική διαδικασία του άρθρου 681Δ. Θα έπρεπε, επομένως, να υπάρχει ένα διαδικαστικό πλαίσιο υποδοχής για όσες περιπτώσεις ειδικοί νόμοι επιλέγουν μία διαφορετική σε σχέση με την τακτική διαδικασία. Τα κύρια χαρακτηριστικά των ειδικών διαδικασιών είναι τα ακόλουθα:

3. Η βασική διαδικαστική φυσιογνωμία όλων των ειδικών διαδικασιών αποτυπώνεται κατά βάση στην εισαγωγική για το τέταρτο κεφάλαιο διάταξη του άρθρου 591. Η διάταξη παραπέμπει στις διατάξεις του Γενικού Μέρους (όπως και μέχρι σήμερα), όπου αυτές δεν αντιβαίνουν στις ειδικές διαδικασίες. Κατά τα λοιπά ρυθμίζει όλα τα διαδικαστικά ζητήματα που αφορούν τις ειδικές διαδικασίες από την άσκηση της αγωγής, και των παρεπόμενων ή συναφών διαδικαστικών πράξεων, την προθεσμία κλητεύσεως, την κατάθεση των προτάσεων, την εισαγωγή της αγωγής για συζήτηση στο ακροατήριο (που είναι υποχρεωτικά προφορική) την προβολή ισχυρισμών, τη διαδικασία στο ακροατήριο, τις τυχόν συμπληρωματικές αποδείξεις, και το σύνολο των ενδίκων μέσων (τακτικών και έκτακτων). Η άσκηση της αγωγής διαφοροποιείται έναντι της τακτικής διαδικασίας. Στην τακτική διαδικασία η αγωγή πρέπει να επιδοθεί εντός 30 ή 60 ημερών από την κατάθεσή της, διότι διαφορετικά θεωρείται μη ασκηθείσα, επειδή η διεξαγωγή της δίκης είναι κατά βάση γραπτή και οι διάδικοι προβάλλουν στην τακτική διαδικασία τους ισχυρισμούς τους και προσκομίζουν τα αποδεικτικά τους μέσα, μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία από την άσκηση της αγωγής (βλ. άρθρα 237 και 238). Τέτοια ανάγκη δεν συνέτρεχε για τις ειδικές διαδικασίες. Η αγωγή ασκείται βέβαια και σ' αυτές με κατάθεση και επίδοση, ως σύνθετη διαδικαστική πράξη (βλ. και άρθρο 215), αλλά επειδή η υπόθεση εκδικάζεται σε μία και μόνο προφορική συζήτηση, ο χρόνος επιδόσεως αυτής και κατά συνέπεια και ο χρόνος κλητεύσεως ορίζεται με σημείο αναφοράς τη συζήτηση της υποθέσεως. Η αλήθεια είναι ότι με τον τρόπο αυτό διαφοροποιείται η επίδοση της αγωγής στην τακτική και στις ειδικές διαδικασίες αλλά αυτή η διαφοροποίηση είναι επιβεβλημένη και αναπόφευκτη λόγω των

σημαντικών πλέον διαδικαστικών αποκλίσεων της τακτικής έναντι των ειδικών διαδικασιών. Ενδεχομένως να υπάρχει αντίλογος ως προς αυτή τη διαφοροποίηση ιδίως σε όσες περιπτώσεις δεν επιλεγεί αρχικά η σωστή διαδικασία, οπότε είναι δύσκολο να εφαρμοστούν οι κανόνες της τακτικής. Καταβλήθηκε και στις ειδικές διαδικασίες κάθε προσπάθεια να αποφευχθεί η παρέλκυση της δίκης, ιδίως επειδή οι παρεμβάσεις προσεπικλήσεις κ.λπ. ασκούνται υποχρεωτικά 10 μέρες πριν τη συζήτηση, αλλά υπάρχει ειδικότερη ρύθμιση της προθεσμίας για την παρέμβαση, που ασκείται από τρίτο λόγω προσεπικλήσεως ή ανακοινώσεως δίκης. Γενικά θεωρήθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή ως νομοτεχνικά άρτια και διαδικαστικά ασφαλής η ρύθμιση όλων των θεμάτων από τον πρώτο βαθμό και σε όλα τα επόμενα διαδικαστικά στάδια σε μία κεντρική διάταξη.

4. Νομοτεχνικά οι ειδικές διαδικασίες, κατανέμονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες και ο αριθμός των επιμέρους διατάξεων περιορίζεται δραστικά. Πιο συγκεκριμένα:

4.1 Η πρώτη κατηγορία καλύπτει τις προσωπικές διαφορές από την οικογένεια γενικότερα, δηλαδή κατά βάση από το γάμο και τις διαφορές γονέων και τέκνων, αλλά και τις διαφορές από την ελεύθερη συμβίωση (άρθρα 592 έως 613). Προστέθηκε στις διαφορές αυτές το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης, λόγω της λειτουργικής του προσέγγισης προς το γάμο, ενώ διατηρήθηκε η ελεύθερη εκτίμηση της ομολογίας στις γαμικές διαφορές. Η ιθαγένεια των συζύγων διατηρείται ως επικουρικός σύνδεσμος δικαιοδοσίας, σε αρμονία άλλωστε και με τον Κανονισμό 2201/2003, ενώ για την ερμηνευτικά αμφίβολη διάταξη του άρθρου 615 (που αναριθμείται σε άρθρο 607) υιοθετήθηκε η διατύπωση της νομολογίας ότι δηλαδή η υπαίτια άρνηση τεκμαίρει την ύπαρξη βιολογικών στοιχείων, που καθιστούν πιθανή ή σφόδρα πιθανή την πατρότητα ή αντίστοιχα την μητρότητα.

4.2 Η δεύτερη (εκτενέστερη) κατηγορία αφορά τις περιουσιακές διαφορές (άρθρα 614 έως και 622B). Το άρθρο 614 είναι μία κεντρική διάταξη που αφορά όλες τις περιουσιακές διαφορές. Νομοτεχνικά ήταν αναπόφευκτη η έκταση που προσέλαβε το άρθρο 614. Η διάταξη είναι πράγματι εξαιρετικά σχοινοτενής, αλλά δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, αφού είναι προτιμότερο να έχει κανείς συνολική εποπτεία για την κατάταξη των υπαγόμενων διαφορών και επίσης ήταν αναπότρεπτο να περιγραφούν με πληρότητα, και για την αποφυγή αμφισβητήσεων οι διαφορές αυτές. Συγχρόνως, όμως, διατηρούνται ορισμένες καίριες για τις επιμέρους περιουσιακές διαφορές ρυθμίσεις όπως λ.χ. στις μισθωτικές διαφορές η αξίωση επανεγκαταστάσεως, η κατάργηση της δίκης με την καταβολή των μισθωμάτων. Αποτελούσε μάλλον καθολικό αίτημα της θεωρίας η κατάργηση της παλιάς διατάξεως του άρθρου 651, ώστε το δεδικασμένο για το σύνολο των προδικαστικών ζητημάτων, που ανακύπτουν σε μία μισθωτική διαφορά, να δημιουργείται και ως προς τα προδικαστικά ζητήματα, υπό τις γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 331, και για το λόγο αυτό ο περιορισμός του άρθρου 651 καταργήθηκε. Διατηρούνται αντίστοιχα οι επιμέρους ρυθμίσεις στις εργατικές διαφορές όπως η άσκηση παρεμβάσεως από επαγγελματικά σωματεία σε διαφορές των μελών τους, η εκδίκαση της υποθέσεως ωσει παρόντος του διαδίκου (μόνο για τις εργατικές διαφορές). Επίσης η απαγόρευση ασκήσεως ανταγωγής στις διαφορές από πιστωτικούς τίτλους, και η αδυναμία ασκήσεως (αιτιολογημένης) ανακοπής ερημοδικίας στις διαφορές αυτές.

4.3 Στη διαταγή πληρωμής (άρθρα 623 επ.) οι όποιες τροποποιήσεις προτείνονται έχουν ως σκοπό είτε να καταργήσουν κωλύματα ως προς την έκδοσή της, που δεν συνάδουν ιδίως με την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής (Κανονισμός 1896/2006), είτε να επιλύσουν νομολογιακές διακυμάνσεις ως προς τη δικαιοδοσία για την έκδοση της διαταγής πληρωμής, είτε να διευκολύνουν την κοινή εκδίκαση της ανακοπής κατά της διαταγής

πληρωμής, με την ανακοπή κατά της αναγκαστικής εκτελέσεως, η οποία επισπεύδεται με εκτελεστό τίτλο τη διαταγή πληρωμής. Ειδικότερα:

4.4 Στο άρθρο 623 ρητά πλέον ορίζεται ότι η έκδοση διαταγής πληρωμής από τους δικαστές των πολιτικών δικαστηρίων, προϋποθέτει ιδιωτικού δικαίου διαφορά. Με τη σαφή αυτή διατύπωση ενδεχομένως να επαναλαμβάνουμε την συνταγματική πρόβλεψη του άρθρου 94 παρ. 2 του Συντάγματος, ή τη γενική διάταξη του άρθρου 1 του ΚΠολΔ, ότι δηλαδή η δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων προϋποθέτει ιδιωτικού δικαίου διαφορά, ωστόσο επιλύεται μία νομολογιακή αμφισβήτηση ως προς την «δικαιοδοσία» των δικαστών των πολιτικών δικαστηρίων να εκδίδουν διαταγές πληρωμής για διαφορές με υποκείμενη αιτία δημοσίου δικαίου διαφορά, η οποία προέκυψε με τη σειρά της από την έλλειψη αντίστοιχης πρόβλεψης για την έκδοση διαταγής πληρωμής από τους δικαστές των Διοικητικών Δικαστηρίων (βλ. ενδεικτικά μόνο ΑΠ 1859/2009). Σκοπός της ρητής αναφοράς σε ιδιωτικού δικαίου διαφορές είναι να επιλύσει τη σχετική διχογνωμία και να επιτρέψει την έκδοση διαταγής πληρωμής μόνο για όσες «ιδιωτικές διαφορές» η ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής υπάγεται στη δικαιοδοσία των Πολιτικών Δικαστηρίων. Ορθή θεωρήθηκε στην ίδια διάταξη η προσθήκη που είχε ήδη γίνει από το ν. 4055/2012 ως προς τη δυνατότητα εκδόσεως διαταγής πληρωμής όταν υπάρχει εξώδικη ομολογία, ζήτημα που αποκτά πρακτική σημασία ιδίως όταν η εξώδικη ομολογία έχει δοθεί στο πλαίσιο εγγραφής συναινετικής προσημειώσεως από τον οφειλέτη υπέρ του δανειστή του (βλ. για το ίδιο θέμα και ΑΠ 790/1999). Η συγκεκριμένη εξώδικη ομολογία αποδεικνύει, τουλάχιστον, την ύπαρξη της απαιτήσεως.

4.5 Αίρεται το κώλυμα για την έκδοση διαταγής πληρωμής για πρόσωπα που κατοικούν στο εξωτερικό, ή δεν είναι γνωστής διαμονής, αλλά έχουν νόμιμα διορισμένο αντίκλητο.

4.6 Οριοθετείται η αναστολή της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής από τις επιπλέον διαδικαστικές δυνατότητες του άρθρου 724. Πράγματι, η δυνατότητα του δανειστή να προχωρήσει στην εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης, ή στην επιβολή συντηρητικής κατασχέσεως δεν επηρεάζεται από τυχόν αναστολή της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής, για όσο χρόνο διαρκεί η προθεσμία ασκήσεώς της και ο οφειλέτης είναι κάτοικος εξωτερικού, η έχει άγνωστη διαμονή, ή για όσο χρόνο δεν επιτρέπεται, λόγω της δικαστικής αναστολής της εκτελεστότητάς της (βλ. άρθρα 631 και 632), η διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτελέσεως. Με τη ρύθμιση αυτή εξισορροπούνται τα συμφέροντα δανειστή και οφειλέτη, και εμποδίζεται η εκτέλεση, χωρίς να αναιρείται η εξασφάλιση του δανειστή. Η προθεσμία και η άσκηση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής δεν αποδυναμώνουν την εκτελεστότητά της, με εξαίρεση τη διαταγή πληρωμής, που έχει εκδοθεί και επιδοθεί στον αντίκλητο, οπότε η προθεσμία της ανακοπής αναστέλλει την εκτελεστότητά της, για προφανείς λόγους προστασίας του οφειλέτη, που δεν έχει γνωστή διαμονή, ή δεν διαμένει στην ημεδαπή. Η δυνατότητα σωρεύσεως της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής στο ίδιο δικόγραφο με την ανακοπή κατά της εκτελέσεως, όταν αυτή επισπεύδεται με εκτελεστό τίτλο τη διαταγή πληρωμής, συμβάλλει στην οικονομία της δίκης και αποτρέπει τις περιττές δίκες είτε αυτές είναι δίκες ανακοπής, είτε είναι δίκες αναστολής.

4.7 Επιπροσθέτως επαναφέρεται η καθ' ύλην αρμοδιότητα και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου στην εκδίκαση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής, με κριτήρια καθ' ύλην αρμοδιότητας και ορίζεται ως εφαρμοστέα διαδικασία αυτή των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ. Βεβαίως όταν η απαίτηση για την οποία αυτή εκδόθηκε προέρχεται από πιστωτικούς τίτλους, εφαρμοστέα είναι και η διάταξη του άρθρου 622B.

Σημαντική είναι η ως προς την ερμηδικία ρύθμιση καθώς ο ανακόπτων αντιμετωπίζεται πλέον ως ερμηδικών ενάγων. Τέλος η διαταγή αποδόσεως μισθώσεως διατήρησε την αρχική της φυσιογνωμία, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί μετά τις τροποποιήσεις του ν. 4055/2012.

VI. Η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων

1. Οι διατάξεις του πέμπτου βιβλίου του ΚΠολΔ, που περιλαμβάνονται στα άρθρα 682-738 και διαρθρώνονται σε οκτώ συνολικά κεφάλαια, ρυθμίζουν την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας με ασφαλιστικά μέτρα στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου και στο πλαίσιο της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας. Το πρώτο κεφάλαιο συγκροτούν οι διατάξεις των άρθρων 682-703, οι οποίες είναι γενικές, ενώ στα επόμενα κεφάλαια (δεύτερο ως όγδοο) περιέχονται οι διατάξεις των άρθρων 704-738, που αφορούν συγκεκριμένα ασφαλιστικά μέτρα. Στην εκουσία δικαιοδοσία ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να ληφθούν κατά το άρθρο 781.

2. Οι ειδικές συνθήκες κάθε περιπτώσεως και ιδίως η βραδύτητα, με την οποία διεξάγεται κατά κανόνα η κύρια διαγνωστική δίκη, δημιουργούν ως την περάτωσή της ανεπανόρθωτες ή μη ευχερώς αναστρέψιμες καταστάσεις, που ματαιώνουν τον πρακτικό σκοπό της και αποδυναμώνουν τη δραστηριότητα της οριστικής δικαστικής προστασίας. Τις συνέπειες αυτές αποσκοπεί να αποτρέψει η προσωρινή δικαστική προστασία.

3. Η κατ' άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος δημόσια αξίωση ένδικης προστασίας περιλαμβάνει, όλες τις μορφές παροχής έννομης προστασίας, από την στάδιο της αναγνώρισης, μέχρι και αυτό της πραγμάτωσης των δικαιωμάτων, δηλαδή τόσο την οριστική δικαστική προστασία στα πλαίσια της διαγνωστικής δίκης στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, όσο και την προσωρινή δικαστική προστασία, καθώς και την αναγκαστική εκτέλεση. Η παρεχόμενη δικαστική προστασία, όπως αυτή εκφράζεται και θεμελιώνεται στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη, καθώς και στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, δεν αρκεί να είναι μόνο δίκαιη, όπως η τελευταία διάταξη επιτάσσει, αλλά είναι αναγκαίο να είναι και αποτελεσματική, συνεπώς και ταχεία (βλ. σχετ. μόνο Βελλή, Ο ρόλος και η σπουδαιότητα των ασφαλιστικών μέτρων, σ. 26 επ., στον τόμο: Η σύγχρονη δυναμική των ασφαλιστικών μέτρων, 1999). Την ανάγκη αυτή εξυπηρετεί η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, η οποία σκοπεύει στη διασφάλιση των αμφισβητούμενων δικαιωμάτων των διαδίκων προς αποτροπή επικείμενου κινδύνου έως την οριστική κρίση της διαφοράς ή η προσωρινή ρύθμιση κατάστασης λόγω συνδρομής επείγουσας περίπτωσης (άρθρο 682 παρ. 1). Συνεπώς είναι μεγάλη η πρακτική σπουδαιότητα τους, εφόσον μέσω ταχείας διαδικασίας προσαρμόζονται ευχερώς στην ιδιομορφία της περιπτώσεως και αντιμετωπίζουν αμέσως τα προβλήματα της καθημερινότητας.

4. Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, δεν επιτρέπεται να οδηγεί σε πλήρη ικανοποίηση του ασφαλιστέου δικαιώματος (άρθρο 692 παρ. 4), υπόκειται σε ανάκληση (άρθρα 696-698, άρθρο 702 παρ. 2 εδ. Β') και ισχύει προσωρινώς, χωρίς να επηρεάζει την κύρια δίκη (άρθρο 695).

5. Δεν αποτελούν ασφαλώς υποθέσεις ασφαλιστικών μέτρων οι υποθέσεις που δικάζονται με τη διαδικασία των άρθρων 682-703 προς οριστική επίλυση της διαφοράς. Γι' αυτό και στις υποθέσεις αυτές αναγνωρίζεται η δυνατότητα άσκησης ενδίκων μέσων.

6. Τα ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να διακριθούν συστηματικώς σε συντηρητικά και ρυθμιστικά. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται τα εκείνα που δεσμεύουν προσωρινώς

περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, για να διασφαλίσουν την πιθανολογούμενη απαίτηση του δανειστή από τον κίνδυνο μη ικανοποίησης, όταν στο άμεσο μέλλον εξοπλισθεί με εκτελεστό τίτλο, ενώ στη δεύτερη εντάσσονται τα ασφαλιστικά μέτρα που ρυθμίζουν προσωρινώς την κατάσταση, έως ότου κριθούν οριστικώς οι αμφισβητούμενες έννομες σχέσεις, ως προς τις οποίες υπάρχει άμεση ανάγκη να ενεργοποιηθούν έως τότε ή, αναλόγως, να αδρανοποιηθούν, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία ανεπανόρθωτων ή δυσβάστακτων συνεπειών σε σχέση με το πιθανολογούμενο αποτέλεσμα της κυρίας δίκης.

VII. Η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης

1. Σε αντίθεση με τη διαγνωστική δίκη, η αναγκαστική εκτέλεση δεν εξελίσσεται σε μια τυπική σχέση αντιδικίας μεταξύ δανειστή και οφειλέτη, αφού ο σκοπός της εκτελεστικής διαδικασίας αποβλέπει στην υλοποίηση του περιεχομένου του εκτελεστού τίτλου και η ουσιαστικού δικαίου αξίωση του δανειστή έχει ήδη (κατά κανόνα με δύναμη δεδικασμένου) διαγνωστεί. Εντούτοις μολονότι δεν υφίσταται εκκρεμής δίκη, μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις παρατηρούνται και εδώ στην εξέλιξη και περάτωση της διαδικασίας με αποτέλεσμα η πραγμάτωση της εξοπλισμένης με εκτελεστό τίτλο αξίωσης του δανειστή να απομακρύνεται σημαντικά. Οι καθυστερήσεις αυτές οφείλονται κατά μείζονα λόγο στον μεγάλο χρόνο που απαιτείται για τον προσδιορισμό και την εκδίκαση των ανακοπών του άρθρου 933 κατά της επισπευδόμενης εκτέλεσης, με τις οποίες ανοίγει κάθε φορά νέα διαγνωστική δίκη και μέχρι την έκδοση τελεσίδικης ή αμετάκλητης απόφασης σε συνδυασμό με την αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας. Αποδίδονται όμως και σε άλλους δευτερεύοντες λόγους, όπως ο μεγάλος αριθμός ένδικων βοηθημάτων και ρυθμιστικών μέτρων που παρέχονται κατά περίπτωση στον επισπεύδοντα, στον οφειλέτη και σε οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, η πληθώρα πράξεων της εκτελεστικής διαδικασίας και κοινοποιήσεων, οι οποίες πολλές φορές οδηγούν σε δικονομικές ακυρότητες, η παρέλκυση της διαδικασίας ιδίως κατόπιν συμπαιγνίας οφειλέτη και επισπεύδοντος ιδιαίτερα στη φάση του πλειστηριασμού, κ.ο.κ. Με σκοπό την βελτίωση και απλοποίηση του συστήματος της αναγκαστικής εκτέλεσης και την ταχύτερη διεξαγωγή της εκτελεστικής διαδικασίας, η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή πρότεινε και ενσωμάτωσε στο προτεινόμενο σχέδιο σημαντικές και αλλαγές, οι οποίες κατά την άποψη της Επιτροπής συμβάλλουν στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης και ως εκ τούτου στην πληρέστερη ικανοποίηση της αξίωσης του δανειστή.

2. Η γενική γραμμή στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης ακολουθεί δύο βασικές κατευθύνσεις: Η πρώτη, θέλει να περιορίσει τον αριθμό των ένδικων βοηθημάτων που μπορούν να ασκηθούν κατά τη διενέργεια των πράξεων της εκτελεστικής διαδικασίας και η δεύτερη να περιορίσει τον χρόνο που απαιτείται για να ολοκληρωθεί η υλοποίηση στην πράξη των εκτελεστών τίτλων. Το ισχύον σύστημα προβλέπει πλήθος ανακοπών και αναστολών που μπορεί να ασκήσουν οι ενδιαφερόμενοι, προκειμένου να προβάλουν τους ισχυρισμούς τους κατά την αναγκαστική εκτέλεση, ενώ η διαδικασία που ακολουθείται προβλέπει τη δυνατότητα στη συνέχεια άσκησης ένδικων μέσων κατά των αποφάσεων που εκδίδονται σχετικά, ώστε πολλές φορές ο χρόνος που απαιτείται για να ολοκληρωθεί το στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης να είναι ίσης διάρκειας με εκείνον που απαιτήθηκε, όταν ο εκτελεστός τίτλος είναι δικαστική απόφαση, για να εκδοθεί η τελευταία.

3. Η ικανοποίηση των δύο αυτών αναγκών μπορεί να επιτευχθεί με το ακόλουθο σύστημα: όλα τα παράπονα που μπορούν να προβληθούν για πλημμέλειες της εκτελεστικής

διαδικασίας θα ασκούνται μόνο σε δύο χρονικά σημεία:

3.1 Το πρώτο θα βρίσκεται πριν τον πλειστηριασμό και θα περιλαμβάνει όλα ανεξαιρέτως τους λόγους, για τους οποίους τα μέρη της διαδικασίας ισχυρίζονται ότι η τελευταία πάσχει σε κάποιο σημείο της και το δεύτερο μετά τον πλειστηριασμό. Ειδικότερα, αμέσως μετά την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση και την επιβολή της κατάσχεσης θα διενεργούνται σε πολύ μικρό χρονικό πλαίσιο όλες οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις και κοινοποιήσεις της προδικασίας του πλειστηριασμού και ο τελευταίος θα προσδιορίζεται να διενεργηθεί μέσα σε λίγους μήνες από την ημέρα της κατάσχεσης. Αφού, λοιπόν, όλες οι πράξεις θα ενεργούνται αμέσως μετά την κατάσχεση, ο ενδιαφερόμενος διάδικος θα μπορεί αλλά και θα πρέπει να συγκεντρώσει όλα τα παράπονά του κατά της μέχρι τώρα εκτελεστικής διαδικασίας σε μια ανακοπή, που θα εκδικάζεται πριν από τη διενέργεια του πλειστηριασμού. Η διαδικασία που θα τηρείται θα είναι εκείνη των περιουσιακών διαφορών και θα επιτρέπεται στη συνέχεια η άσκηση μόνο έφεσης κατά της απόφασης που θα εκδίδεται, χωρίς να αναστέλλεται η περαιτέρω διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης. Θα υπάρχει όμως η δυνατότητα υπό προϋποθέσεις της άσκησης αίτησης αναστολής στο δικαστήριο του ένδικου μέσου, το οποίο θα μπορεί να διατάξει την αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης. Με τον τρόπο αυτό πριν από τον πλειστηριασμό θα έχουν λυθεί όλα τα ζητήματα που ενδεχομένως θα έχουν ανακύψει σε αυτό το πρώτο στάδιο και δεν θα υπάρχει ο κίνδυνος καθυστερήσεων μέσω της άσκησης πολλών ένδικων βοηθημάτων, τα οποία μέχρι τώρα συνοδεύουν την άσκηση των ανακοπών κατά της εκτέλεσης.

3.2 Το δεύτερο στάδιο προσβολής της εκτελεστικής διαδικασίας τοποθετείται μετά τη διενέργεια του πλειστηριασμού και θα περιλαμβάνει τη δυνατότητα άσκησης ανακοπής για όλα τα παράπονα για ενδεχόμενες πλημμέλειες, οι οποίες εμφιλοχώρησαν από την πράξη του πλειστηριασμού μέχρι την τελευταία που είναι η σύνταξη έκθεσης πλειστηριασμού και κατακύρωσης. Έτσι, με την άσκηση μιας δεύτερης - και τελευταίας - ανακοπής θα επιλύονται πάλι αποτελεσματικά και γρήγορα όλα τα ζητήματα, τα οποία αφορούν το δεύτερο στάδιο της εκτελεστικής διαδικασίας. Με τη συνολική αυτή ρύθμιση μέσα σε διάστημα ενός χρόνου το μέγιστο θα έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, γεγονός το οποίο αποτελεί μεγάλη χρονική βελτίωση σε σύγκριση με το σημερινό καθεστώς.

3. Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα που μπορεί να εμφανιστεί είναι εκείνο που αφορά τις περιπτώσεις άσκησης ανακοπής, όταν η αναγκαστική εκτέλεση που επισπεύδεται δεν στηρίζεται σε δικαστική απόφαση ως εκτελεστό τίτλο ή σε διαταγή πληρωμής που είναι εξοπλισμένη με δεδικασμένο, αλλά σε κάποιον άλλο τίτλο από εκείνους που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 904 παρ. 2. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις εκτελεστών τίτλων μέχρι την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής κρίσης η αξίωση που στηρίζεται σε αυτούς. Γι' αυτή, λοιπόν, την κατηγορία εκτελεστών τίτλων επιλέγεται η λύση να εκδικάζονται αυτές οι διαφορές με την ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών και η πρωτοβάθμια απόφαση που θα εκδίδεται σχετικά θα είναι προσωρινώς εκτελεστή, ώστε σε περίπτωση νίκης του δανειστή, αυτός να μπορεί να συνεχίσει την εκτελεστική διαδικασία, παρέχοντας όμως ισόποση με την εκτελούμενη αξίωση εγγύηση. Με τον τρόπο αυτό, ο οφειλέτης θα είναι εξασφαλισμένος για την περίπτωση, κατά την οποία αργότερα ανατραπεί η πρωτοβάθμια προσωρινώς εκτελεστή απόφαση. Άλλωστε, αυτή τη λύση γνωρίζει ο οικονομικός νομοθέτης στη διάταξη του άρθρου 911, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα κήρυξης μιας πρωτοβάθμιας απόφασης ως προσωρινώς εκτελεστής υπό τον όρο παροχής εγγύησης από το διάδικο που νίκησε. Στην

κατηγορία αυτή των εκτελεστών τίτλων θα επιτρέπονται κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης όλα τα ένδικα μέσα πλην της ανακοπής ερημοδικίας.

4. Αναφορικά με τις δικαστικές αποφάσεις ως εκτελεστούς τίτλους δεν δημιουργείται κάποιο σοβαρό ζήτημα, αφού όλα τα παράπονα κατά της απαίτησης θα καλύπτονται από το δεδικασμένο της απόφασης και το μόνο που θα απομένει να αντιμετωπιστεί θα είναι η εξόφληση της εκτελούμενης απαίτησης, για την απόδειξη της οποίας θα πρέπει να παραμείνει η ανάγκη άμεσης απόδειξης, κατά την έννοια του άρθρου 933 παρ. 4 εδ. α'.

VIII. Οι ρυθμίσεις στα υπόλοιπα κεφάλαια του ΚΠολΔ

1. Εκτός από τις ανωτέρω συνοπτικά αναφερόμενες καινοτομίες που περιλαμβάνει το προτεινόμενο σχέδιο ΚΠολΔ, η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή προχώρησε σε βασικές αλλαγές και στα υπόλοιπα κεφάλαια του ΚΠολΔ, οι σημαντικότερες των οποίων είναι οι κάτωθι:

- Σωρευτική και όχι επικουρική η λήψη υπόψη και αποδεικτικών μέσων που δεν πληρούν τους όρους του νόμου (άρθρο 340 παρ. 1, παλαιό άρθρο 270 παρ. 2).
- Αναλυτικές διατάξεις για το επώνυμο αποδεικτικό μέσο των ενόρκων βεβαιώσεων. Διεύρυνση και πειθάρχηση της χρήσης του αποδεικτικού μέσου και συστηματική κατάταξη των διατάξεων στο δίκαιο της αποδείξεως του 12^{ου} κεφαλαίου του ΚΠολΔ (άρθρα 421-424).
- Πρόβλεψη διετούς πλέον καταχρηστικής προθεσμίας για την άσκηση εφέσεως και αναιρέσεως σε περίπτωση μη επίδοσης της απόφασης (άρθρα 518 παρ. 2 και 564 παρ. 3 αντίστοιχα) και αντίστοιχα πενταετούς προθεσμίας για την αναψηλάφηση (άρθρο 545 § 5).
- Επέκταση των αναιρετικών λόγων στις αποφάσεις κατωτέρων δικαστηρίων (άρθρο 560), με την προσθήκη δύο νέων λόγων αναίρεσης κατά αποφάσεων των Ειρηνοδικείων καθώς και των αποφάσεων των Πρωτοδικείων που εκδίδονται σε αντίστοιχες εφέσεις.
- Κατάργηση της εισηγητικής εκθέσεως στη διαδικασία ενώπιον του ΑΠ και επαναφορά του συστήματος «φιλτραρίσματος» των αιτήσεων αναίρέσεως που ίσχυε προ του ν. 3994/2011 (άρθρο 574).
- Εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης εκτός από τη διαταγή πληρωμής και με βάση οριστική απόφαση (άρθρο 724 παρ. 1).
- Επαναφορά υποθέσεων εκουσίας δικαιοδοσίας στην αρμοδιότητα του μονομελούς πρωτοδικείου (άρθρο 740 παρ. 1). Ως προς τις συνέπειες της ερημοδικίας προβλέπεται ότι μπορεί να συνεχιστεί η συζήτηση αίτησης που υποβάλλεται στην εκούσια δικαιοδοσία ακόμα και αν δεν εμφανιστεί ο αιτών, αν έχει εμφανιστεί ο καθ' ου η αίτηση ή ο τρίτος που έχει κλητευθεί ή έχει παρέμβει. Με αυτήν την ρύθμιση επιδιώκεται να περιοριστεί το φαινόμενο αδικαιολόγητης υποβολής αιτήσεων, με μόνο το στόχο διατήρησης μιας εξαιρετικά ενοχλητικής εκκρεμοδικίας (άρθρο 754).
- Στη εκούσια δικαιοδοσία η ευθύνη των διορισμένων μελών της προσωρινής διοίκησης και των εκκαθαριστών περιορίζεται στις πράξεις ή παραλείψεις των κατά τη διάρκεια της θητείας τους (άρθρο 786 παρ. 4) και ρυθμίζεται αναλυτικά η δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων για την τέλεση της υιοθεσίας (άρθρο 800).

Γ. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ-ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ

Ι. Βιβλίο πρώτο – Γενικές διατάξεις (κεφ. 1 έως 23).

1. **Άρθρο 14:** Προστίθεται νέα περίπτωση γ' στο άρθρο 14 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία διαφορές που αφορούν κοινόχρηστες δαπάνες και υπάγονται στην καθ' ύλην λόγο ποσού αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων δικάζονται από τα δικαστήρια αυτά. Οι διαφορές αυτές δεν δημιουργούν πολύπλοκα νομικά ζητήματα, ώστε να υπάγονται συλλήβδην χωρίς διαφοροποιήσεις ανάλογα με την αξία του αντικειμένου τους στην αποκλειστική αρμοδιότητα του μονομελούς πρωτοδικείου σύμφωνα με το άρθρο 17 § 3. Οι υπόλοιπες διαφορές του άρθρου 17 § 3, εν όψει των συχνά δυσχερών νομικών θεμάτων που παρουσιάζουν, συνεχίζουν να εκδικάζονται αποκλειστικά από το μονομελές πρωτοδικείο.
2. **Άρθρα 16 και 200:** Λόγω της ουσιαστικής εξαφάνισης του θεσμού των δικολάβων, κρίθηκε σκόπιμο να καταργηθούν και οι αντίστοιχες διατάξεις του ΚΠολΔ που προέβλεπαν ειδικές ρυθμίσεις για τους δικολάβους και συγκεκριμένα αυτές των άρθρων 16 περ. 7 (για τις αμοιβές των δικολάβων) και 200 (για το ευεργέτημα της πενίας και την δικαστική πληρεξουσιότητα). Να σημειωθεί ότι σε αντίθεση με τον προγενέστερο (ν.δ. 3026/1954), ο νέος Κώδικας Δικηγόρων (ν. 4194/2013) δεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τους δικολάβους.
3. **Άρθρο 17:** Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση και τίθεται στην περ. 3 η επιφύλαξη, λόγω της προσθήκης της ειδικής ρύθμισης στο άρθρο 14 παρ. 1 περ. γ'.
4. **Άρθρο 47:** Βελτιώθηκε λεκτικά και τροποποιήθηκε εν μέρει το περιεχόμενο του, ώστε για λόγους οικονομία της δίκης και προς αποφυγή παρέλκυσης της, να μην είναι δυνατή η προσβολή με ένδικο μέσο της απόφασης κατώτερου δικαστηρίου που παραπέμπει την απόφαση σε ανώτερο. Το ανώτερο δικαστήριο ως τέτοιο διαθέτει κατά τεκμήριο τα εκέγγυα ορθής δικαστικής κρίσης.
5. **Άρθρο 79 παρ. 1:** Με τη νέα παρ. 1 του άρθρου 79 περιορίζεται η δικονομική δυνατότητα άσκησης κυρίας παρέμβασης μόνο στον πρώτο βαθμό. Με την ισχύουσα ρύθμιση που επιτρέπει την κύρια παρέμβαση σε κάθε στάση της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας διαδικασίας, είναι συχνός ο αιφνιδιασμός των αρχικών διαδίκων όταν η αντιποίηση του επίδικου πράγματος ή δικαιώματος γίνεται από τρίτον απευθείας στον δεύτερο βαθμό και ως εκ τούτου η δικονομική στάση των αρχικών διαδίκων και τα μέσα επίθεσης και άμυνας αυτών κατά κανόνα είναι ήδη γνωστά. Με την προτεινόμενη ρύθμιση αποτρέπει το φαινόμενο αυτό.
6. **Άρθρο 89:** Καταργήθηκε η πρόβλεψη για άσκηση της προσεπίκλησης το αργότερο ως τη συζήτηση στο ακροατήριο, με σκοπό την εναρμόνιση των διατάξεων της τακτικής διαδικασίας και των ειδικών διατάξεων που εφαρμόζονται για την άσκηση της.
7. **Άρθρο 91:** Τέθηκε η επιφύλαξη του άρθρου 238, καθόσον στο άρθρο αυτό και εν όψει της δομής της νέας τακτικής διαδικασίας του άρθρου 237, τίθενται συγκεκριμένα χρονικά όρια για τη συμμετοχή τρίτων στη δίκη στην τακτική διαδικασία στο μονομελές και στο πολυμελές πρωτοδικείο.
8. **Άρθρο 94:** Απαλείφθηκε η πρόβλεψη στην παρ. 1 για υποχρεωτική παράσταση των διαδίκων με πληρεξούσιο δικηγόρο για την κατάρτιση της έγγραφης συμφωνίας του συναινετικού διαζυγίου. Από τον κανόνα της υποχρεωτικής παράστασης με πληρεξούσιο

δικηγόρο εξαιρούνται στην παρ. 2 μόνο οι μικροδιαφορές, λόγω της φύσης και του ύψους του αντικειμένου των εκδικαζόμενων διαφορών, καθώς και οι περιπτώσεις αποτροπής επικείμενου κινδύνου. Η ασφαλιστική δικλείδα της παρ. 3 παραμένει.

9. **Άρθρο 115:** Τέθηκε στην παρ. 2 η επιφύλαξη των άρθρων 237 και 238, δεδομένου ότι η τακτική διαδικασία στα μονομελή και πολυμελή πρωτοδικεία είναι κατά κανόνα έγγραφη. Προς γενική ενίσχυση της έγγραφης διαδικασίας και στα ειρηνοδικεία, η κατάθεση έγγραφων προτάσεων είναι υποχρεωτική σύμφωνα με τη νέα παρ. 3 ενώπιον όλων των δικαστηρίων. Από την υποχρέωση αυτή, λόγω του μικρού οικονομικού αντικείμενου της διαφοράς και της εν γένει απλότητας των υποθέσεων, εξαιρούνται οι μικροδιαφορές, στις οποίες ούτως ή άλλως επιτρέπεται η παράσταση των διαδίκων χωρίς την παρουσία πληρεξουσίων δικηγόρων.
10. **Άρθρο 116 παρ. 2:** Με την διάταξη του άρθρου 116 παρ. 2, η οποία εντάσσεται συστηματικά στο πλαίσιο των θεμελιωδών δικονομικών αρχών, υπογραμμίζεται το στοιχείο της αυξημένης ευθύνης των διαδίκων, με την καθιέρωση γνήσιας δικονομικής υποχρέωσης τους να συμβάλλουν με την εν γένει δικονομική τους συμπεριφορά και ιδίως με την επιμελή διεξαγωγή της δίκης, την εμπρόθεσμη επιχείρηση διαδικαστικών πράξεων, την έγκαιρη προβολή ισχυρισμών και προσαγωγή αποδεικτικών μέσων στην επίσπευση της δίκης και στην ταχεία επίλυση της διαφοράς.
11. **Άρθρο 116Α:** Με το άρθρο 116Α εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές του δικονομικού δικαίου και σε αντιστοιχία με αλλοδαπές έννομες τάξεις η υποχρέωση του δικαστηρίου να ενθαρρύνει την προσφυγή των διαδίκων στις εναλλακτικές μορφές επίλυσεως διαφορών και στη διαμεσολάβηση. Η ρύθμιση αυτή αναλύεται στο άρθρο 214 Γ.
12. **Άρθρα 117, 118, 305, 630, 955 παρ. 2, 995 παρ. 4:** Προστέθηκαν στα υποχρεωτικά στοιχεία που πρέπει να αναφέρονται στις εκθέσεις, στα δικόγραφα, στις δικαστικές αποφάσεις, στις διαταγές πληρωμής, στις κατασχετήριες εκθέσεις και στα αποσπάσματα αυτών, ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) και η ακριβής διεύθυνση των διαδίκων και των εν γένει συμμετεχόντων στη δικονομική διαδικασία μερών. Σκοπός της ρύθμισης αυτής είναι η ακριβής και επαρκής ταυτοποίηση τους, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η τυπικότητα της διαδικασίας και να διευκολύνεται η πραγμάτωση της αξίωσης του ενάγοντος και γενικότερα η ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Ο ΑΦΜ είναι μοναδικός για κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο και δεν αλλάζει και ως εκ τούτου το πρόσωπο αυτό προσδιορίζεται με ασφάλεια. Η υποχρεωτική αναγραφή ισχύει για όλους τους διαδίκους και τα υπόλοιπα πρόσωπα που είναι παρόντα και συμπράττουν κατά τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων (άρθρο 117). Με αυτόν τον τρόπο ο ενάγων, αιτών κ.λπ. θα υποχρεούται να αναφέρει στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο που καταθέτει το δικό του ΑΦΜ και τα υπόλοιπα ως άνω αναγκαία στοιχεία, ο εναγόμενος, καθ' ου στις προτάσεις, ανταγωγή, ανακοπή κ.λπ. τα δικά του στοιχεία, τα οποία θα συμπεριληφθούν στην απόφαση που θα εκδοθεί. Σε περιπτώσεις βέβαια ερημοδικίας ή εκδόσεως διαταγής πληρωμής η αναγραφή των στοιχείων του εναγομένου και καθ' ου αντίστοιχα θα πραγματοποιηθεί, μόνο εάν τα στοιχεία αυτά είναι με κάποιον τρόπο γνωστά. Στις εκθέσεις αναγκαστικής κατάσχεσης και στα αντίγραφα αυτών, η συμπλήρωση των παραπάνω στοιχείων προσδιορισμού των διαδίκων είναι ευχερέστερη, καθόσον η αναγκαστική εκτέλεση επισπεύδεται με εκτελεστό τίτλο, ο οποίος κατά κανόνα στηρίζεται σε δικαστική απόφαση ή διαταγή πληρωμής. Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι η υποχρεωτική αναγραφή του ΑΦΜ στις παραπάνω περιπτώσεις διευκολύνει σημαντικά την προάσπιση των δικαιωμάτων του Δημοσίου, δεδομένου ότι οι αρμόδιες Δ.Ο.Υ. θα μπορούν να προσδιορίζουν με μεγαλύτερη ευκολία τους πλειστηριασμούς, στους οποίους πρέπει να αναγγέλλονται.

13. **Άρθρο 119:** Προβλέπεται ρητά στην παρ. 1 ότι τα δικόγραφα περιέχουν τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των πληρεξουσίων δικηγόρων. Παράλληλα διευκρινίζεται προς αποφυγή παρερμηνειών στην παρ. 4 ότι με ηλεκτρονικά μέσα μπορούν να κατατεθούν όλα τα δικόγραφα (λ.χ. προτάσεις, προσθήκη-αντίκρουση) και όχι μόνο τα εισαγωγικά της δίκης, καθώς και τα αποδεικτικά μέσα που επικαλούνται με τις προτάσεις τους οι διάδικοι.
14. **Άρθρο 128:** Καταργήθηκε η πρόβλεψη για επίδοση των εγγράφων σε υπηρέτες, διότι η ορολογία αυτή είναι απαξιωτική και δεν συμβαδίζει με τις σημερινές κοινωνικές δομές και βελτιώθηκε νομοτεχνικά η ρύθμιση. Σε περίπτωση απουσίας του παραλήπτη η επίδοση μπορεί να γίνει σε οποιονδήποτε σύνοικο (εδώ εννοιολογικά εντάσσεται και το «υπηρετικό προσωπικό» της ισχύουσας ρύθμισης), υπό τις σωρευτικές προϋποθέσεις ότι αυτός είναι ενήλικος, έχει συνείδηση των πραττομένων και δεν συμμετέχει στη δίκη ως αντίδικος του παραλήπτη. Σκοπός της ρύθμισης αυτής είναι η διασφάλιση της εγκυρότητας των επιδόσεων και ως εκ τούτου έμμεσα το δικαίωμα της δικαστικής ακρόασης του διαδίκου, το οποίο υλοποιείται με την γνωστοποίηση του δικογράφου μέσω της ασφαλέστερης κατά το δυνατό επίδοσης.
15. **Άρθρο 147:** Διορθώθηκαν οι παραπομπές στις νέες λόγω της αναρίθμησης διατάξεις και προστέθηκαν στις προθεσμίες που αναστέλλονται κατά τον μήνα Αύγουστο σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 147 οι εξής γνήσιες δικονομικές προθεσμίες ενέργειας που αφορούν την τακτική διαδικασία: α) του άρθρου 215 παρ. 2 (προθεσμία επίδοσης της αγωγής), β) του άρθρου 237 παρ. 1 (προθεσμία για την κατάθεση προτάσεων, διαδικαστικών εγγράφων και αποδεικτικών μέσων), γ) του άρθρου 238 παρ. 1 (προθεσμία παρέμβασης, προσεπίκλησης, ανακοίνωσης, ανταγωγής και παρέμβασης μετά από προσεπίκληση ή ανακοίνωση). Η αναστολή αυτή των ιδιαίτερα στενών προθεσμιών που προβλέπει η νέα τακτική διαδικασία, εξυπηρετεί τα συμφέροντα των διαδίκων και των πληρεξουσίων δικηγόρων τους. Για τον ίδιο λόγο προστίθεται στις διατάξεις του άρθρου 147 παρ. 2 και το άρθρο 997 παρ. 2, ως προς τις προθεσμίες επίδοσης αντιγράφου της κατασχετήριας έκθεσης, οι οποίες επίσης αναστέλλονται κατά το μήνα Αύγουστο. Οι δικαστικές διακοπές που διαρκούν από 1^η Ιουλίου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου αποτελούν λόγο αναστολής μόνο της προθεσμίας αναστολής κατά της εκτέλεσης του (νέου) άρθρου 1011Α παρ. 2 εδ. γ', το οποίο συνιστά εξαιρετική ρύθμιση και αφορά στον πλειστηριασμό πλοίων.
16. **Άρθρο 148:** Με τη νέα διατύπωση προβλέπεται δικονομική δυνατότητα παράτασης των νόμιμων ή των δικαστικών προθεσμιών και από τον ίδιο το δικαστή (χωρίς δηλαδή κοινή πράξη των διαδίκων), μετά από στάθμιση των περιστάσεων.
17. **Άρθρο 190:** Διευκρινίζεται ότι στις περιπτώσεις της τακτικής διαδικασίας των άρθρων 237 και 238 ο κατάλογος των εξόδων υποβάλλεται μόνο με τις προτάσεις και όχι κατά τη διάρκεια της συζήτησης της παρ. 4 του άρθρου 237. Είναι αυτονόητο ότι οι αντιρρήσεις του διαδίκου ως προς τον κατάλογο που υπέβαλε ο αντίδικος του μπορούν να υποβληθούν και με την προσθήκη, ώστε να παρέχεται πάντοτε χρόνος σε αυτόν να διατυπώσει τις αντιρρήσεις του.
18. **Άρθρο 192:** Γίνεται η ορθή παραπομπή στη νέα διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ.
19. **Άρθρα 204, άρθρο 205, 232 παρ. 2:** Στο άρθρο 205 αυξήθηκαν τα κατώτατα και τα ανώτατα όρια των χρηματικών ποινών (1.500-2.500 ευρώ), ούτως ώστε η πάταξη της στρεψόδικης δικονομικής συμπεριφοράς να εξυπηρετείται επαρκέστερα. Σε όλες πλέον τις ρυθμίσεις τα χρηματικά ποσά περιέχονται στο δημόσιο ως δημόσιο έσοδο, το οποίο λαμβάνει γνώση για την επιβολή της χρηματικής ποινής με τη γνωστοποίηση της

απόφασης που την διατάσσει, η οποία επιτυγχάνεται με επιμέλεια της γραμματείας του δικάζοντος δικαστηρίου.

20. **Άρθρο 207 παρ. 2:** Τροποποιείται η παρ. 2 του άρθρου 207 λόγω της θεσμοθέτησης νέου Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013), ο οποίος δεν συμπεριέλαβε στις ρυθμίσεις του τις καταργούμενες περιπτώσεις.

II. Βιβλίο δεύτερο – Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια (κεφ. 1 έως 11).

1. **Άρθρο 208:** Καταργήθηκε η υποχρέωση απόπειρας συμβιβασμού του ειρηνοδίκη, η οποία ούτως ή άλλως ως *lex imperfecta* δεν συνοδευόταν από κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης της. Δικαιολογητικός λόγος της κατάργησης είναι ο εξορθολογισμός της συμβιβαστικής επέμβασης του ειρηνοδίκη, η οποία εξετάζεται και εντάσσεται συστηματικά στις αμέσως επόμενες διατάξεις του κώδικα.
2. **Άρθρο 209:** Με την εισαγόμενη τροποποίηση και εν όψει της κατάργησης του παλαιού άρθρου 208 και της εισαγωγής του άρθρου 214B για τη δικαστική μεσολάβηση στο πρωτοδικείο με το ν. 4055/2012, η αίτηση συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς μπορεί να υποβληθεί μόνο στον αρμόδιο καθ' ύλη και κατά τόπο ειρηνοδίκη.
3. **Άρθρο 210:** Με σκοπό την επιτάχυνση της δίκης, καταργήθηκε η δικονομική εξουσία που παρέχόταν στον ειρηνοδίκη να αναβάλλει τη συζήτηση για τον συμβιβασμό ή να ορίσει άλλη ημερομηνία για τη συμβιβαστική του επέμβαση. Συγχρόνως απαλείφθηκε η πρόβλεψη για απόπειρα του συμβιβασμού και λόγω της κατάργησης του άρθρου 208.
4. **Άρθρο 211:** Με το άρθρο 14 παρ. 1 ν. 2915/2001 καταργήθηκε ο όρκος ως αποδεικτικό μέσο. Μετά την κατάργηση αυτή το άρθρο 211 ήταν ούτως ή άλλως ανεφάρμοστο και έπρεπε να καταργηθεί.
5. **Άρθρα 212, 213:** Λόγω της κατάργησης της απόπειρας για συμβιβασμό στα παλαιά άρθρα 208 και 210, η γραμματική διατύπωση των άρθρων 212 και 213 άλλαξε αντίστοιχα.
6. **Άρθρο 214 Γ:** Εισάγονται ειδικές ρυθμίσεις για τον θεσμό της διαμεσολάβησης, ο οποίος με το άρθρο 116Α εντάχθηκε για πρώτη φορά στις θεμελιώδεις αρχές του δικονομικού δικαίου.
7. **Άρθρο 215 παρ. 2:** Θεσπίζεται προθεσμία για την επίδοση της αγωγής στην τακτική διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια, η οποία καθορίζεται σε τριάντα (30) ημέρες από την κατάθεση της αν ο εναγόμενος διαμένει στην Ελλάδα και σε εξήντα (60) ημέρες αν ο εναγόμενος ή κάποιος από τους ομοδίκους του διαμένει στην αλλοδαπή. Η διάταξη αυτή συνδυάζεται συστηματικά με τις ρυθμίσεις των άρθρων 237 και 238, οι οποίες εισάγουν τον κανόνα της έγγραφης διαδικασίας και εκμεταλλεύονται χρονικά προς εξυπηρέτηση της οικονομίας της δίκης τον μέχρι σήμερα «νεκρό» χρόνο από την κατάθεση της αγωγής και μέχρι τη συζήτηση της. Αν ο ενάγων δεν εκπληρώσει το δικονομικό αυτό βάρος, τότε η αγωγή θεωρείται ότι δεν ασκήθηκε και ως εκ τούτου δεν παράγει δικονομικές έννομες συνέπειες. Οι ουσιαστικού δικαίου συνέπειες βεβαίως διατηρούνται.
8. **Άρθρο 226:** Εν όψει των εξαιρετικά σημαντικών συνεπειών της μη κατάθεσης προτάσεων στην τακτική διαδικασία ενώπιον των ειρηνοδικείων, των μονομελών και των πολυμελών πρωτοδικείων (ερμηοδικία των διαδίκων) και προς όφελος των διαδίκων και των πληρεξουσίων δικηγόρων τους, τίθεται ειδική πρόβλεψη στο άρθρο 226 παρ. 2 εδ. Β' για τη σημείωση με επιμέλεια του γραμματέα στο πρωτότυπο της αγωγής και στα αντίγραφα της, της προθεσμίας κατάθεσης των προτάσεων, καθώς και ότι εκπρόθεσμες προτάσεις δεν λαμβάνονται υπόψη. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η διάταξη του άρθρου 226, πλην του ανωτέρω εδαφίου, δεν έχει εφαρμογή στην τακτική

διαδικασία των άρθρων 237 και 238. Εφαρμόζεται στις λοιπές διαδικασίες του ΚΠολΔ (ειδικές διαδικασίες των άρθρων 591 επ.) και όπου γίνεται ρητή παραπομπή στην συγκεκριμένη διάταξη και πάντοτε υπό την επιφύλαξη ύπαρξης ειδικότερης ρύθμισης.

9. **Άρθρο 228:** Η επιφύλαξη για διαφορετική ρύθμιση, τέθηκε πρωτίστως για τις ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 237 και 238.
10. **Άρθρο 232:** Επεκτείνεται και εξειδικεύεται η κατ' άρθρο 232 εξουσία του δικαστηρίου να ζητήσει προσκομιδή εγγράφων από τους διαδίκους ή, πλέον, και από τρίτους. Η διάταξη αυτή, η οποία υπήρχε εξ αρχής στον ΚΠολΔ (από το 1968), είχε ως αποδέκτες της διαταγής να προσκομίσουν έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή τους (αδιακρίτως) τους διαδίκους. Συνεπώς υπόχρεος ήταν και είναι και ο αντίδικος αυτού που φέρει το βάρος απόδειξης ενός ισχυρισμού. Η διάταξη περιέχει αντίστοιχη ρύθμιση με αυτήν του άρθρου 142 ΖΡΟ (γερμανικός ΚΠολΔ). Τυχόν άρνηση των διαδίκων ή των τρίτων να εκπληρώσουν την γνήσια αυτή δικονομική υποχρέωση τους, εκτιμάται μεν ελεύθερα από το δικαστήριο, αλλά επιφέρει ως κύρωση την καταδίκη τους στα δικαστικά έξοδα και σε χρηματική ποινή, υπέρ του δημοσίου, το οποίο λαμβάνει γνώση της καταδίκης με τη γνωστοποίηση της σχετικής απόφασης (με επιμέλεια της γραμματείας).
11. **Άρθρα 237 και 238:** 1. Όπως και κατά τον ισχύοντα ΚΠολΔ, η αγωγή ασκείται με κατάθεση στη γραμματεία του δικαστηρίου (άρθρο 215) και επίδοση στον εναγόμενο, η οποία λαμβάνει χώρα μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών και κατά περίπτωση εξήντα από την κατάθεσή της. Αφετηρία και σταθερό σημείο όλων των διαδικαστικών πράξεων των μερών της έννομης σχέσης της δίκης αποτελεί σύμφωνα με την προτεινόμενη ρύθμιση η κατάθεση της αγωγής. Το χρονικό αυτό σημείο προκρίθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή ως ασφαλέστερο και απλούστερο για τους διαδίκους και το δικαστήριο για τον υπολογισμό των περαιτέρω (αποκλειστικών) προθεσμιών σε σχέση με αυτό της επίδοσης της αγωγής. Αν η αγωγή δεν επιδοθεί μέσα στην παραπάνω προθεσμία, θεωρείται ως μη ασκηθείσα και ως εκ τούτου δεν παράγει δικονομικές έννομες συνέπειες (άρθρο 215 παρ. 2). 2. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ανωτέρω στο γενικό μέρος της παρούσας, μέσα σε εκατό ή κατά περίπτωση εκατόν τριάντα ημέρες από την κατάθεση της αγωγής οι διάδικοι φέρουν το δικονομικό βάρος να καταθέσουν στον αρμόδιο υπάλληλο της γραμματείας τις προτάσεις τους με τις οποίες προβάλλουν τους ισχυρισμούς τους (μέσα επίθεσης και άμυνας), και να προσκομίσουν όλα τα αποδεικτικά μέσα και τα διαδικαστικά έγγραφα που επικαλούνται με αυτές (άρθρο 237 παρ. 1). Μέσα στις επόμενες δεκαπέντε ημέρες γίνονται οι αμοιβαίες αντικρούσεις με προσθήκη στις προτάσεις. Με την παρέλευση και αυτής της προθεσμίας κλείνει ο φάκελος της δικογραφίας. Εκπρόθεσμες προτάσεις και προσθήκες δεν λαμβάνονται υπόψη (άρθρο 237 παρ. 2). 3. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από το κλείσιμο του φακέλου της δικογραφίας με πράξη του προέδρου του τριμελούς συμβουλίου ή του αρμόδιου δικαστή και σύμφωνα με τις προβλέψεις του κανονισμού του δικαστηρίου, ορίζεται ο δικαστής και για τις υποθέσεις αρμοδιότητας του πολυμελούς πρωτοδικείου η σύνθεση του δικαστηρίου για την εκδίκαση της υπόθεσης, καθώς και ο εισηγητής. Συγχρόνως ορίζεται ημέρα και ώρα συζήτησης στο ακροατήριο σε χρόνο όχι μεγαλύτερο των τριάντα ημερών από την παρέλευση της αμέσως πιο πάνω δεκαπενθήμερης προθεσμίας ή στον απολύτως αναγκαίο χρόνο, εάν ο προβλεπόμενος από τον κανονισμό του δικαστηρίου αριθμός υποθέσεων, που ανατίθεται σε κάθε δικαστή, καλυφθεί. Η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή επέλεξε τη συγκεκριμένη γραμματική διατύπωση («στον απολύτως αναγκαίο χρόνο»), για να τονίσει και να υποδείξει την αναγκαιότητα προσδιορισμού της συζήτησης της υπόθεσης, κατά απόλυτη προτεραιότητα στην πρώτη δυνατή δικάσιμο. Η εγγραφή της υπόθεσης στο οικείο πινάκιο, το οποίο μπορεί να

τηρείται και ηλεκτρονικά, γίνεται με πρωτοβουλία του γραμματέα και ισχύει ως κλήτευση όλων των διαδίκων. Η πρόβλεψη για ηλεκτρονική τήρηση τόσο του πινακίου, όσο και της καταχώρισης της διάταξης για επανάληψη της συζήτησης, έγινε -σε αρμονία με τις ειδικές διατάξεις του ΚΠολΔ για ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων- προς εξυπηρέτηση και αποφυγή ταλαιπωρίας των πληρεξουσίων δικηγόρων για «επιτόπιο» έλεγχο των σχετικών έντυπων βιβλίων. Η υλοποίηση της πρόβλεψης αυτής, είναι και εύκολη με τα σημερινά τεχνολογικά μέσα, αλλά και επιβεβλημένη στην σύγχρονη εποχή της ηλεκτρονικής πληροφόρησης και της ευρείας χρήσης του διαδικτύου. 4. Στη δικάσιμο αυτή δεν εξετάζονται μάρτυρες και η υπόθεση συζητείται και χωρίς την παρουσία των διαδίκων ή των πληρεξουσίων δικηγόρων τους. Όπως έχει ήδη τονιστεί παραπάνω στο γενικό μέρος της παρούσας, η «τυπική» αυτή συζήτηση προβλέφθηκε προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της αρχής της δημοσιότητας των συνεδριάσεων του δικαστηρίου που προστατεύεται συνταγματικά από το άρθρο 93 Σ., αλλά και για να παρασχεθεί η δυνατότητα ενέργειας ορισμένων διαδικαστικών πράξεων, όπως είναι η βία διακοπή της δίκης (άρθρο 287), ο δικαστικός συμβιβασμός (άρθρο 293) και η παραίτηση από το δικαίωμα της αγωγής (άρθρο 296). Αναβολή της συζήτησης, κατά το άρθρο 241 δεν είναι επιτρεπτή. Ως εκ τούτου το άρθρο 241 το οποίο παρέμεινε στο προτεινόμενο σχέδιο του ΚΠολΔ, καθόσον εξυπηρετεί άλλες διαδικασίες, στις οποίες η αναβολή είναι επιτρεπτή (λ.χ. στις ειδικές διαδικασίες) δεν εφαρμόζεται εδώ. Σε αντιδιαστολή, οι λόγοι αναβολής των άρθρων 265 (αναβολή της συζήτησης σε περίπτωση πρόωρης αγωγής κατά κληρονόμου) και 266 (αναβολή της συζήτησης λόγω προσεπίκλησης), εφαρμόζονται και προβάλλονται νόμιμα και στη διαδικασία του άρθρου 237 με την έκδοση της αντίστοιχης μη οριστικής απόφασης, όπως και κατά το ισχύον δικονομικό σύστημα. Ομοίως πεδίο εφαρμογής έχουν και τα άρθρα 247 επ. Η μη εφαρμογή του άρθρου 241 στην τακτική διαδικασία προκρίθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για λόγους επιτάχυνσης της δίκης και πάταξης παρελκυστικών τακτικών, ιδιαίτερα συνηθισμένων κατά το μέχρι σήμερα ισχύον δικονομικό σύστημα, όπου αναβολές χορηγούνταν (και συχνά πέραν της μιας), χωρίς οποιονδήποτε έλεγχο της βασιμότητας του αιτήματος. Άλλωστε η χορήγηση αναβολής δεν είναι συμβατή με το προτεινόμενο σύστημα των άρθρων 237 και 238, σύμφωνα με το οποίο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι προτάσεις έχουν ήδη κατατεθεί και ο φάκελος της δικογραφίας έχει κλείσει. Να σημειωθεί εδώ ότι αν υπάρχουν περιστάσεις που θα δικαιολογούσαν την αναβολή της συζήτησης, οι διάδικοι επαρκώς προστατεύονται με τη δικονομική δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας κατά το άρθρο 148, η οποία πλέον μπορεί να δοθεί και αυτεπαγγέλτως από τον δικαστή. 5. Μετά την ανωτέρω (τυπική) συζήτηση εκδίδεται η οριστική απόφαση με βάση τα στοιχεία του φακέλου της δικογραφίας (άρθρο 237 παρ. 4 και 5 ΚΠολΔ). Αν από τη μελέτη του φακέλου της δικογραφίας, το δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίσει επί της ουσίας της υπόθεσης και να σχηματίσει πλήρη δικανική πεποίθηση και κρίνει προς την κατεύθυνση αυτή απολύτως αναγκαία την εμφάνιση απόδειξης, τότε με απλή διάταξη του δικαστηρίου, ως ειδική πρόβλεψη, διατάσσεται η επανάληψη της συζήτησης στο ακροατήριο σε χρόνο όχι συντομότερο των δεκαπέντε ημερών, για την εξέταση των μαρτύρων (ενός από κάθε πλευρά) ενώπιον του ήδη ορισμένου δικαστή, στον τόπο και στην ημέρα και ώρα που ορίζεται με τη διάταξη αυτή μέσα στο ίδιο δικαστικό έτος, εκτός εάν αυτό είναι χρονικά αδύνατο. Αυτονόητο είναι ότι στην περίπτωση των πολυμελών συνθέσεων, η διάταξη, η οποία εκδίδεται από τον πρόεδρο του δικαστηρίου, ακολουθεί κατόπιν διασκέψεως. Ο ήδη ορισμένος δικαστής, κατά την πρόβλεψη της συγκεκριμένης διάταξης, είναι αυτός

που έχει οριστεί παραπάνω (βλ. άρθρο 237 παρ. 4 εδ. α' και β') για την εκδίκαση της υπόθεσης και η δικογραφία, την οποία αυτός έχει χρεωθεί, τον ακολουθεί μέχρι την έκδοση της απόφασης. 6. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης των μαρτύρων θεωρείται συντελεσμένη και η επανάληψη της συζήτησης (άρθρο 237 παρ. 6 ΚΠολΔ). Δεν αποκλείεται η επανάληψη της συζήτησης, σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρου 254, η οποία μπορεί να έχει και ως αντικείμενο τη διενέργεια αυτοψίας, πραγματογνωμοσύνης ή εξέτασης των διαδίκων και ενδεχομένως, μαζί με αυτά, την εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο. Μέσα σε οκτώ εργάσιμες ημέρες από την εξέταση των μαρτύρων οι διάδικοι δικαιούνται με προσθήκη να προβούν σε αξιολόγηση των αποδείξεων αυτών. Νέοι ισχυρισμοί και νέα αποδεικτικά μέσα δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν κατατίθενται νέες προτάσεις, ή προσθήκη. Μετά την περάτωση της δίκης οι διάδικοι οφείλουν να αναλάβουν όλα τα σχετικά έγγραφα τους. Ο γραμματέας βεβαιώνει στις προτάσεις κάθε διαδίκου ότι ανέλαβε τα έγγραφα του (άρθρο 237 παρ. 7 και 8). 7. Κατά το άρθρο 238, παρεμβάσεις, προσεπικλήσεις, ανακοινώσεις και ανταγωγές κατατίθενται και επιδίδονται σε όλους τους διαδίκους μέσα σε εξήντα ημέρες από την κατάθεση της αγωγής. Παρεμβάσεις μετά από προσεπικλήση ή ανακοίνωση κατατίθενται και επιδίδονται σε όλους τους διαδίκους, μέσα σε ενενήντα ημέρες από την κατάθεση της αγωγής. Οι παραπάνω προθεσμίες παρατείνονται κατά τριάντα ημέρες για όλους τους διαδίκους αν ο αρχικός εναγόμενος ή κάποιος από τους ομοδίκους του διαμένει στο εξωτερικό ή είναι άγνωστης διαμονής. Η κατάθεση των προτάσεων και της προσθήκης σε αυτές, γίνεται και στην τελευταία περίπτωση μέσα στις προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 237. Μέσα στην προθεσμία της κατάθεσης των προτάσεων προσκομίζονται και όλα τα επικαλούμενα με αυτές αποδεικτικά μέσα και διαδικαστικά έγγραφα.

12. **Άρθρο 244:** Καταργήθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή λόγω της μη εφαρμογής του.
13. **Άρθρο 254:** Εισάγεται στην παρ. 1 του άρθρου 254 ειδική ρύθμιση, ώστε να καθίσταται δυνατή κατά την τακτική διαδικασία των άρθρων 237 και 238, όπου η συζήτηση στο ακροατήριο είναι «τυπική», η εξέταση των διαδίκων ή η διενέργεια αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από το δικαστήριο. Σε συμπλήρωση της ρύθμισης αυτής και με σκοπό την οικονομία της δίκης προστίθεται νέο τέταρτο εδάφιο στην ίδια παράγραφο, ώστε σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο από το δικαστήριο και να καταφύγει σε κάποιο από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα, αλλά και να εξετάσει μάρτυρα κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 237 παρ. 6, να το πράξει αυτό «*uno actu*» με την απόφαση για την επανάληψη της συζήτησης και να μην απαιτείται ξεχωριστή διάταξη του δικαστή.
14. **Άρθρο 260 παρ. 2 και 3:** Στο άρθρο 260 παρ. 2 ρυθμίζονται οι συνέπειες της μη κανονικής συμμετοχής όλων των διαδίκων στη δίκη που διεξάγεται κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του ειρηνοδικείου, του μονομελούς ή του πολυμελούς δικαστηρίου. Διευκρινίζεται εδώ ότι μη κανονική συμμετοχή με συνέπεια τη ματαίωση της υπόθεσης, αποτελεί η μη κατάθεση ή η μη εμπρόθεσμη κατάθεση προτάσεων από όλους τους διαδίκους. Αντίθετα η μη κανονική συμμετοχή κάποιου μόνο από τους διαδίκους επιφέρει κατά περίπτωση τις συνέπειες της ερημοδικίας κατά τα ειδικότερα στα άρθρα 271 επ. προβλεπόμενα. Με σκοπό επίσης, την εκκαθάριση των πινακίων από τις αδρανείς υποθέσεις, την ταχεία επίλυση της διαφοράς και την εξυπηρέτηση της ασφάλειας του δικαίου ορίζεται ότι αν εντός εξήντα ημερών από την ματαίωση δεν γίνει (από τον επιμελέστερο διάδικο) νέος προσδιορισμός για τη συζήτηση της υπόθεσης, τότε η αγωγή θεωρείται ως μη ασκηθείσα και ως εκ τούτου δεν παράγει (οικονομικού

δικαίου) συνέπειες. Ο χρόνος με βάση τον οποίον υπολογίζεται η προθεσμία των εξήντα ημερών είναι ο χρόνος της τυπικής συζήτησης της αγωγής (άρθρο 237 παρ. 4), κατά την οποία και κηρύσσεται η ματαίωση. Ως προσδιορισμός της συζήτησης νοείται η κατάθεση της κλήσης για τη νέα συζήτηση, η οποία μπορεί να γίνει και με ηλεκτρονικά μέσα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 119 παρ. 4. Οι προθεσμίες επίδοσης της κλήσης και κατάθεσης των προτάσεων και της προσθήκης είναι αυτές των άρθρων 215 παρ. 2 και 237 παρ. 1 και 2, τα οποία εφαρμόζονται αναλόγως. Οι υπόλοιπες διαδικαστικές πράξεις που πρέπει να ακολουθήσουν και οι προθεσμίες που πρέπει να τηρηθούν ορίζονται στο άρθρο 215 παρ. 2. Έτσι η κλήση πρέπει να επιδοθεί εντός προθεσμίας τριάντα ή εξήντα ημερών από τον προσδιορισμό της νέας συζήτησης και οι διάδικοι υποχρεούνται να καταθέσουν προτάσεις εντός της προθεσμίας εκατό ή εκατόν τριάντα ημερών από την ημερομηνία κατάθεσης της κλήσης αντίστοιχα. Η κατάθεση της αίτησης μπορεί να γίνει και με ηλεκτρονικά μέσα, όπως προβλέπεται για το εισαγωγικό της δίκης και τα υπόλοιπα δικόγραφα.

15. **Άρθρο 263:** Τα διαδικαστικά κωλύματα του άρθρου 263 μπορούν προταθούν μόνο με τις προτάσεις στις περιπτώσεις των άρθρων 237 και 238, διαφορετικά είναι απαράδεκτα. Ο περιορισμός αυτός τέθηκε, λόγω της διαδικαστικής εξέλιξης της έγγραφης διαδικασίας, στην οποία αφενός τα μέσα επίθεσης και άμυνας των διαδίκων προτείνονται με τις προτάσεις, αφετέρου η συζήτηση του άρθρου 237 παρ. 6 είναι «τυπική».
16. **Άρθρο 268 παρ. 4:** Ρητά ορίζεται ότι η ανταγωγή ασκείται μόνο με χωριστό δικόγραφο και όχι με τις προτάσεις.
17. **Άρθρα 271-277:** Τροποποιήθηκαν οι διατάξεις για την ερημοδικία των διαδίκων (και τρίτων που ενδεχομένως συμμετέχουν στη δίκη), ώστε να εναρμονιστούν με τη νέα έγγραφη διαδικασία των άρθρων 237 και 238. Επαναλαμβάνεται εδώ ότι ως κανονική συμμετοχή στη δίκη νοείται στην τακτική διαδικασία η (εμπρόθεσμη) κατάθεση προτάσεων και σημειώνεται ότι η διατήρηση της κλήσης στο άρθρο 271 αφορά τις περιπτώσεις που υπάρχει κλήση προς συζήτηση (ειδικές διαδικασίες, προσδιορισμός νέας συζήτησης με κλήση σύμφωνα με το άρθρο 260 παρ. 2, προσδιορισμός της επανάληψης της συζήτησης, σύμφωνα με το άρθρο 254 κ.ο.κ). Ερημοδικία του ενάγοντος, δηλαδή μη κανονική συμμετοχή αυτού στη δίκη, έχει ως συνέπεια την απόρριψη της αγωγής (άρθρο 272 παρ. 1). Αν ο εναγόμενος δεν λάβει μέρος κανονικά στη δίκη, το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως, αν η αγωγή (και η κλήση για συζήτηση, όπου αυτή προβλέπεται) επιδόθηκαν σε αυτόν νόμιμα και εμπρόθεσμα. Αν η αγωγή και η κλήση για συζήτηση δεν επιδόθηκαν νόμιμα και εμπρόθεσμα, η αγωγή θεωρείται ως μη ασκηθείσα. Διαφορετικά συζητεί την υπόθεση ερήμην του εναγομένου (άρθρα 271 παρ. 1 και 2).
18. **Άρθρο 286:** Στην αρχή του άρθρου αυτού γίνεται αναφορά απλώς στη συζήτηση, έτσι ώστε να περιληφθεί και η «τυπική» συζήτηση των άρθρων 237 και 238.
19. **Άρθρο 287:** Με την προσθήκη που έγινε στο άρθρο 287, η βίαιη διακοπή της δίκης μπορεί έγκυρα να γνωστοποιηθεί στον αντίδικο και με τις προτάσεις. Μολονότι οι προτάσεις δεν επιδίδονται, ο αντίδικος λαμβάνει γνώση αυτών και του λόγου διακοπής της δίκης που περιλαμβάνουν. Η ρύθμιση αυτή εξυπηρετεί κατά κύριο λόγο τη νέα έγγραφη διαδικασία των άρθρων 237 και 238, όπου στην τυπική συζήτηση του άρθρου 237 η παρουσία των διαδίκων και των πληρεξουσίων δικηγόρων τους δεν είναι αναγκαία. Μπορεί βέβαια οι διάδικοι να παρασταθούν στο ακροατήριο κατά την τυπική συζήτηση και να γνωστοποιήσουν εκεί το λόγο της διακοπής.

20. **Άρθρο 293:** Λόγω της πρόβλεψης εισηγητή δικαστή στη διαδικασία των άρθρων 237 και 238, ο δικαστικός συμβιβασμός μπορεί να γίνει και ενώπιον του εισηγητή δικαστή.
21. **Άρθρα 294 και 297:** Η παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής και από το δικαίωμα που ασκείται με αυτήν έγκυρα πραγματοποιείται και με τις προτάσεις, μολονότι αυτές δεν επιδίδονται (όπως τα δικόγραφα) στον αντίδικο. Με τη ρύθμιση αυτή επιλύεται νομοθετικά το ζήτημα που είχε διχάσει τη θεωρία και τη νομολογία αν είναι έγκυρη η παραίτηση που γίνεται με τις προτάσεις.
22. **Άρθρο 305:** Διαγράφηκε το επάγγελμα από τα υποχρεωτικώς αναγραφόμενα στην δικαστική απόφαση στοιχεία των διαδίκων. Η ρύθμιση αυτή έχει περιπέσει σε αχρησία αφού σχεδόν ποτέ δεν αναφέρεται το στοιχείο αυτό στις δικαστικές αποφάσεις, ενώ η αναγραφή του επαγγέλματος σε τίποτα δεν προσθέτει στην ταυτοποίηση των διαδίκων που είναι αναγκαία για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.
23. **Άρθρο 317 παρ. 3:** Επέρχεται η αναγκαία αναδιατύπωση, ώστε να καλύπτονται και οι περιπτώσεις των άρθρων 237 και 238.

III. Βιβλίο δεύτερο - Διαδικασία στα πρωτοβάθμια δικαστήρια (κεφ. 12 απόδειξη).

1. **Άρθρο 340:** Σύμφωνα με την μέχρι σήμερα ισχύουσα διάταξη του άρθρου 270 παρ. 2 «το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τα αποδεικτικά μέσα που πληρούν τους όρους του νόμου, σύμφωνα με την προβλεπόμενη αποδεικτική του καθενός. Συμπληρωματικά μπορεί να λαμβάνει υπόψη και να εκτιμά ελεύθερα και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου, με την επιφύλαξη των άρθρων 393 και 394». Η νόθευση αυτή που πραγματοποιείται στο δεύτερο εδάφιο της παραπάνω διάταξης στο σύστημα της αυστηρής απόδειξης που καθιερώνει το πρώτο εδάφιο, με την πρόβλεψη της «συμπληρωματικότητας» ερμηνεύθηκε από τη θεωρία ποικιλοτρόπως. Κατά μια άποψη λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 339 και αν ο δικαστής δεν σχηματίζει πλήρη δικανική πεποίθηση από αυτά, τότε και τα μη πληρούντα. Κατά μια άλλη άποψη κρατούσα και στη νομολογία λαμβάνονται υπόψη σωρευτικά και παράλληλα με τα επώνυμα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 339. Η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή τάχθηκε υπέρ της δεύτερης από τις ανωτέρω θέσεις, η οποία δέχεται πληρούντα και μη πληρούντα αποδεικτικά μέσα σωρευτικά. Έτσι στο άρθρο 340 προστίθεται παρ. 1 στην οποία επαναδιατυπώνεται η παρ. 2 του παλαιού άρθρου 270 ώστε να μη δημιουργούνται προβλήματα κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τα αποδεικτικά μέσα που πληρούν τους όρους του νόμου και αξιολογεί αυτά κατά την αποδεικτική δύναμη που έχει το καθένα σύμφωνα με τον νόμο. Λαμβάνει όμως υπόψη του σωρευτικά και παράλληλα και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου, με τις εξαιρέσεις που ισχύουν για το μη επιτρεπτό της εμμέτρησης απόδειξης, τα οποία και εκτιμά ελεύθερα.
2. **Άρθρο 370:** Γίνεται αναρρύθμιση των παρ. 2 και 3 σε 1 και 2 αντίστοιχα μετά την κατάργηση της παρ. 1 από το άρθρο 14 παρ. 1 του Ν. 2915/2001.
3. **Άρθρο 393:** Συγχωνεύονται στην παρ. 1 οι παρ. 1 και 3 και η παλιά παρ. 3 αναριθμείται σε 2. Επίσης αυξάνεται το χρηματικό όριο του μη επιτρεπτού της εμμέτρησης απόδειξης από 20.000 σε 30.000 ευρώ.
4. **Άρθρο 394:** Γίνεται σαφέστερο ότι το άρθρο αυτό αποτελεί εξαιρετική ρύθμιση.
5. **Άρθρο 396:** Με το άρθρο 396, το οποίο είχε καταργηθεί με το άρθρο 14 παρ. 1 του Ν. 2915/2001 προβλέπεται, -με την επιφύλαξη των οριζόμενων στα άρθρα 237 και 238, τα οποία περιλαμβάνουν ειδικές ρυθμίσεις για την εμμέτρηση απόδειξη- ότι το δικαστήριο υποχρεούται να εξετάσει έναν τουλάχιστον μάρτυρα από τους προτεινόμενους από κάθε

πλευρά. Σε περίπτωση ομοδικίας μπορεί να εξετασθεί μάρτυρας από κάθε ομόδικο εφόσον το δικαστήριο κρίνει ότι υφίστανται μεταξύ των ομοδίκων διαφορετικά συμφέροντα. Η τελευταία αυτή περίπτωση ισχύει και για τη διαδικασία των άρθρων 237 και 238 και για το λόγο αυτό δεν τίθεται η σχετική επιφύλαξη και στο εδάφιο αυτό της διάταξης.

6. **Άρθρο 400:** Στο άρθρο 400 καταργείται η παρ. 3 και έτσι μπορεί να εξετάζονται ως μάρτυρες και πρόσωπα που έχουν συμφέρον από τη δίκη, των οποίων βέβαια η κατάθεση σταθμίζεται από το δικαστήριο.
7. **Άρθρα 421-424:** Με τα νέα άρθρα 421-424 προβλέπεται με αναλυτικές ρυθμίσεις το επώνυμο αποδεικτικό μέσο των ενόρκων βεβαιώσεων, το οποίο προστέθηκε στον κατάλογο του άρθρου 339 με το άρθρο 36 του Ν. 3994/2011. Με τις διατάξεις αυτές προβλέπεται: α) ότι οι ενόρκες βεβαιώσεις, μέχρι πέντε τον αριθμό, συντάσσονται από ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφο προαποδεικτικά, β) απαιτείται προηγούμενη (προ 2 ημερών) κλήτευση του αντιδίκου με το περιεχόμενο που ορίζει το άρθρο 422, γ) μπορούν κατά την εξέταση των ενόρκως βεβαιούντων να παρίστανται οι διάδικοι και σε περίπτωση που προβάλλουν ενστάσεις καταχωρίζονται μεν στο προοίμιο της βεβαίωσης, αλλά κρίνονται από το δικαστήριο στο οποίο θα υποβληθούν, δ) οι όροι και περιορισμοί που ισχύουν για τους μάρτυρες στις διατάξεις των άρθρων 393, 394, 398 παρ. 2, 399, 400, 402, 405, 407, 408, 409 παρ. 2, 411 και 413 εφαρμόζονται ανάλογα και στους ενόρκως βεβαιούντες. Σε περίπτωση τέλους που δεν τηρηθούν όλες οι ανωτέρω διατυπώσεις δεν λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο ούτε στην έμμεση απόδειξη. Οι ενόρκες βεβαιώσεις διαδραματίζουν βασικό ρόλο και στην αποδεικτική διαδικασία των άρθρων 237 και 238, αφού ως μάρτυρας σε περίπτωση που κριθεί αναγκαία η εμμάρτυρη απόδειξη καλείται ένας (από κάθε πλευρά) από τους ενόρκως βεβαίωσαντες. Με αυτόν τον τρόπο, προσδοκάται ότι θα αναβαθμιστεί παράλληλα και το ουσιαστικό περιεχόμενο των ενόρκων βεβαιώσεων και θα μειωθούν οι περιπτώσεις ψευδορκίας, αφού πλέον αυτός που την παρέχει γνωρίζει ότι η αξιοπιστία της μαρτυρίας του ενδέχεται να υποβληθεί σε προφορικό έλεγχο εκ μέρους του δικαστή.
8. **Άρθρο 461:** Λόγω της υποχρεωτικής κατάθεσης προτάσεων σε όλα τα δικαστήρια (βλ. άρθρο 115 παρ. 3) καταργείται η οικονομική δυνατότητα προφορικής υποβολής της ένστασης πλαστογραφίας.
9. **Άρθρο 468:** Με την τροποποίηση που επέρχεται στην παρ. 1 γίνεται σαφές ότι δεν επιτρέπεται πλέον προφορική άσκηση της αγωγής ενώπιον του ειρηνοδικείου για μικροδιαφορές. Αν και η κατάθεση προτάσεων στις μικροδιαφορές δεν είναι υποχρεωτική, κατά τη νέα διατύπωση του άρθρου 115 παρ. 3, σε περίπτωση που ο διάδικος επιλέξει να καταθέσει προτάσεις θα το πράξει το αργότερο κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο.
10. **Άρθρο 472:** Το άρθρο 472 που προέβλεπε τη οικονομική δυνατότητα αντιπροσώπευσης του διαδίκου από συγκεκριμένα πρόσωπα καταργείται.
11. **Άρθρο 484:** Τροποποιείται, λόγω της κατάργησης της περίληψης της κατασχετήριας έκθεσης.

IV. Βιβλίο τρίτο - Ένδικα μέσα και ανακοπές (κεφ. 1 έως 6).

1. **Άρθρο 495 παρ. 3:** Αναγκαία συνέπεια της κατάργησης της προφορικής άσκησης αγωγών κ.λπ στο ειρηνοδικείο, αποτελεί η κατάργηση της προφορικής άσκησης ένδικων μέσων κατά των αποφάσεων των ειρηνοδικείων, η οποία προβλεπόταν στην παρ. 3 του άρθρου 495.
2. **Άρθρο 495 παρ. 4:** Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση.

3. **Άρθρο 498 παρ. 2:** Έγινε σύντμηση των προπαρασκευαστικών προθεσμιών κλήτευσης των διαδίκων σε εναρμόνιση με τις αντίστοιχες προθεσμίες του άρθρου 228. Οι προθεσμίες αυτές κρίνονται επαρκείς, λαμβανομένου υπόψη ότι ακόμα και στην περίπτωση εφέσεως σε απόφαση που εκδόθηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό, οι προτάσεις κατατίθενται έως την έναρξη της συζήτησης.
4. **Άρθρα 518 παρ. 2 και 564 παρ. 3:** Η μεταβολή της καταχρηστικής τριετούς προθεσμίας των άρθρων 518 παρ. 2 και 564 παρ. 3 για την άσκηση έφεσης και αναίρεσης αντίστοιχα στις περιπτώσεις μη επίδοσης της απόφασης, έγινε διότι η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή θεώρησε ότι η προθεσμία των τριών ετών υπήρξε υπερβολικά μεγάλη και έπρεπε να περιορισθεί σε διετή για την ταχεία περάτωση των δικών.
5. **Άρθρο 524:** Στο άρθρο 524 η προσαρμογή κατέστη αναγκαία μετά τις μεταβολές στην τακτική διαδικασία ενώπιον των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων. Η προφορική συζήτηση είναι υποχρεωτική μόνο στην περίπτωση ερημοδικίας του άρθρου 528. Σε μια τέτοια περίπτωση δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 237, αλλά οι προτάσεις κατατίθενται έως την έναρξη της συζήτησης και η προσθήκη εντός του τριμήνου, όπως ισχύει και στην περίπτωση της κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγής της πρωτοβάθμιας δίκης στις ειδικές διαδικασίες. Στην παρ. 3 επανέρχεται η παλαιότερη διατύπωση.
6. **Άρθρο 527:** Στο άρθρο 527 η προσαρμογή, αναφορικά με τους πραγματικούς ισχυρισμούς στην δευτεροβάθμια δίκη, κατέστη αναγκαία μετά την κατάργηση του άρθρου 269, οι διατάξεις του οποίου επαναφέρθηκαν στο άρθρο αυτό. Στην τακτική διαδικασία των άρθρων 237 και 238 το χρονικό σημείο για την παραδεκτή προβολή οφισγενών ισχυρισμών είναι αυτό της παρέλευσης της προθεσμίας για την κατάθεση προτάσεων, κατά τους ορισμούς του άρθρου 237 παρ. 1. Αν οι σχετικοί ισχυρισμοί γεννήθηκαν πριν το χρονικό σημείο αυτό και δεν συντρέχουν οι υπόλοιπες προϋποθέσεις του άρθρου 527 (αριθμοί 3 έως 6), τότε δεν μπορούν να προβληθούν παραδεκτά στη δευτεροβάθμια δίκη. Λόγω της δυνατότητας άσκησης κύριας παρέμβασης μόνο στον πρώτο βαθμό, καταργήθηκε η σχετική πρόβλεψη που υπήρχε στην διάταξη αναφορικά με τους πραγματικούς ισχυρισμούς του κυρίως παρεμβαίνοντος (το πρώτον) στη δευτεροβάθμια δίκη.
7. **Άρθρο 538:** Επανέρχεται η παλαιά διάταξη ως είχε πριν την τροποποίηση που υπέστη από το άρθρο 45 παρ. 1 του Ν. 3994/2011. Σε προσβολή με αναψηλάφηση υπόκεινται οι αποφάσεις του Αρείου Πάγου (ολομέλειας και τμημάτων) μόνο όταν δικάζει κατ' ουσίαν και όχι ως ακυρωτικό. Η εξαίρεση του κανόνα αναφορικά με το επιτρεπτό αναψηλάφησης όταν στηρίζεται στον λόγο του αριθμού 10 του άρθρου 544 (δωροληψία ή εκ προθέσεως παράβαση καθήκοντος συμπράττοντος στην έκδοση της απόφασης δικαστή) καταργήθηκε από την Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή.
8. **Άρθρο 544 αριθμ. 6:** Με σκοπό την πληρότητα της διάταξης, προστίθεται στον λόγο αναψηλάφησης του αριθμού 6 ο ψευδής όρκος ενόρκως βεβαιώσαντος, δεδομένου ότι οι ένορκες βεβαιώσεις αποτελούν επώνυμο αποδεικτικό μέσο του καταλόγου του άρθρου 339.
9. **Άρθρο 546 παρ. 1:** Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση.
10. **Άρθρο 548:** Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση. Στην διαδικασία της κατ' αναψηλάφησης δίκης η κατάθεση των προτάσεων γίνεται έως την έναρξη της συζήτησης και η κατάθεση της προσθήκης σε αυτές έως τη δωδέκατη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας μετά τη συζήτηση, κατά ρητή παραπομπή στο άρθρο 524 παρ. 1 εδ. Β'.
11. **Άρθρο 560:** Στο άρθρο 560 διευρύνθηκαν οι λόγοι αναίρεσης αποφάσεων του ειρηνοδικείου με την προσθήκη δυο νέων λόγων, με σκοπό την ενότητα της νομολογίας

και την εξασφάλιση ορθότερης δικαστικής κρίσης. Προστέθηκαν ως λόγοι αναίρεσης αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης.

12. Άρθρο 562 παρ. 4: Λόγω της κατάργησης της εισηγητικής έκθεσης στον Άρειο Πάγο, η διάταξη της παρ. 4 τροποποιήθηκε αντίστοιχα.
13. Άρθρο 564 παρ. 2: Στο πλαίσιο τη γενικότερης σύντμησης των δικονομικών προθεσμιών και σε εναρμόνιση με την προθεσμία επίδοσης της αγωγής στην αλλοδαπή σύμφωνα με το άρθρο 215 παρ. 2, η αντίστοιχη προθεσμία επίδοσης της αναίρεσης συντμήθηκε σε εξήντα (60) ημέρες.
14. Άρθρο 565: Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση.
15. Άρθρο 568 παρ. 2 στ. γ': Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή εισηγητής αρεοπαγίτης προς τον οποίον διαβιβάζεται ο φάκελος της δικογραφίας, ορίζεται μόνο για να κρίνει το απαράδεκτο της αναίρεσης ή το απαράδεκτο ή το προδήλως αβάσιμο όλων των λόγων της (αρχικών και προσθέτων), κατά τα ειδικότερα στο άρθρο 571 οριζόμενα.
16. Άρθρο 569 παρ. 2: Σε περίπτωση προσθέτων λόγων, αντίγραφο του δικογράφου που τους περιέχει παραδίδεται από τη γραμματεία του Αρείου Πάγου και στον εισηγητή της υπόθεσης για τους σκοπούς του άρθρου 571.
17. Άρθρο 571: Η κατάργηση της εισήγησης του άρθρου 571 κρίθηκε αναγκαία για τη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ που αφορούν καταδίκες για παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων λόγω της εισηγήσεως και για εξοικονόμηση χρόνου μάταιης εργασίας. Μετά την κατάργηση της εισήγησης κατέστη αναγκαία η προσαρμογή των άρθρων 562 παρ. 4, 565 παρ. 2, 569 παρ. 2, 574 και 575. Παράλληλα εισάγεται εκ νέου η διάταξη που ίσχυε πριν το ν. 3994/2011 αναφορικά με το «φιλτράρισμα» των αναιρέσεων στον Άρειο Πάγο. Εισηγητής δικαστής πλέον ορίζεται μόνο για να κρίνει σε πρώτο στάδιο περιπτώσεις απαραδέκτου της αναίρεσης ή απαραδέκτου ή προδήλως αβασίμου (όλων) των λόγων αυτής. Σε μια τέτοια περίπτωση ακολουθείται η διαδικασία που περιγράφεται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 571.
18. Άρθρο 574: Λόγω της κατάργησης της εισηγητικής έκθεσης το άρθρο 574 τροποποιείται αντίστοιχα. Οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των διαδίκων αγορεύουν μόνο εφόσον το ζητήσουν.
19. Άρθρο 575: Λόγω της κατάργησης της εισηγητικής έκθεσης το άρθρο 574 τροποποιείται αντίστοιχα.
20. Άρθρο 580 παρ. 3: Με το άρθρο 580 παρ. 3 αποσαφηνίζεται ότι μετ' αναίρεση η υπόθεση, όταν συντρέχει περίπτωση να συζητηθεί στον Άρειο Πάγο, εισάγεται δια κλήσεως στο ίδιο τμήμα.
21. Άρθρο 581 παρ. 2: Διευκρινίζεται ότι η κατάθεση των προτάσεων στο δικαστήριο της παραπομπής γίνεται μέχρι την έναρξη της συζήτησης, σύμφωνα με το άρθρο 524 παρ. 1 εδ. β'.
22. Άρθρο 585 παρ. 2: Σε συμφωνία με τις προθεσμίες της τακτικής διαδικασίας των άρθρων 237 και 238, οι νέοι λόγοι ανακοπής προτείνονται με πρόσθετο δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται και επιδίδεται στον αντίδικο εντός εξήντα ημερών από την κατάθεση της ανακοπής. Στις ειδικές διαδικασίες η προθεσμία των οκτώ ημερών πριν από τη συζήτηση διατηρείται.

V. Βιβλίο τέταρτο - Ειδικές διαδικασίες (κεφ. 1 έως 4).

1. **Άρθρα 591 έως 645 (γενικά):** Στις ειδικές διαδικασίες, στις οποίες η εμμέτρηση απόδειξη έχει μεγαλύτερη δικονομική βαρύτητα και η αμεσότητα διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο, λόγω της ειδικής φύσης των επιμέρους διαδικασιών, παραμένει σε ισχύ η προφορική διαδικασία. Τα άρθρα 1 έως 590 εφαρμόζονται και εδώ, εκτός αν αντιβαίνουν προς ειδικές διατάξεις. Η εφαρμοστέα διαδικασία περιγράφεται στο άρθρο 591 παρ. 1-7 και περιληπτικά έχει ως εξής: Η προθεσμία για την κλήτευση των διαδίκων είναι τριάντα (30) ημέρες και, αν ο διάδικος που καλείται ή κάποιος από τους ομοδίκους διαμένει στο εξωτερικό ή είναι άγνωστος διαμονής, εξήντα (60) ημέρες πριν από τη συζήτηση. Οι προτάσεις κατατίθενται το αργότερο κατά τη συζήτηση. Οι διάδικοι το αργότερο κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο προσάγουν όλα τα αποδεικτικά τους μέσα και μπορούν έως τη δωδέκατη ώρα της τρίτης εργάσιμης ημέρας από τη συζήτηση να καταθέσουν προσθήκη στις προτάσεις τους, με την οποία αξιολογούνται οι αποδείξεις, προτείνονται ισχυρισμοί και προσκομίζονται ένορκες βεβαιώσεις, έγγραφα και γνωμοδοτήσεις κατά το άρθρο 390 μόνο για την αντίκρουση ισχυρισμών που προτάθηκαν. Με σκοπό την απλοποίηση του υπάρχοντος συστήματος των ειδικών διαδικασιών και την ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης, οι ειδικές διαδικασίες ενοποιήθηκαν και κατατάχθηκαν συστηματικά σε τρεις ευρύτερες κατηγορίες, όπως ήδη αναφέρθηκε στο γενικό μέρος της παρούσας: α) Στις διαφορές από την οικογένεια, το γάμο και την ελεύθερη συμβίωση (άρθρα 592-613), β) στις περιουσιακές διαφορές (άρθρα 614-622B) και γ) στις διαταγές (άρθρα 623-646). Η ενοποίηση αυτή κρίθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή επιβεβλημένη, καθόσον η πληθώρα των μέχρι σήμερα ειδικών διαδικασιών, οι οποίες μάλιστα εκδικάζονται από τα αρμόδια δικαστήρια κατά ενιαίο τρόπο με την ίδια δικονομική διαδικασία, δεν φαίνεται να προσφέρει κάποιο πλεονέκτημα στην ουσιαστική απονομή της δικαιοσύνης. Αντίθετα το δαιδαλώδες ισχύον σύστημα των ειδικών διαδικασιών και οι χωρίς ουσιαστικό λόγο ενυπάρχουσες σε αυτό δικονομικές αποκλίσεις, περιπλέκουν περισσότερο, παρά βοηθούν το έργο των συμμετεχόντων στην κάθε δίκη διαδίκων, πληρεξούσιων δικηγόρων και δικάζοντος δικαστή.
2. **Άρθρα 592 έως 613:** Στην πρώτη κατηγορία των οικογενειακών διαφορών υπήχθησαν συστηματικά οι γαμικές διαφορές και οι διαφορές που προκύπτουν από το νόμο 3719/2008 για την ελεύθερη συμβίωση (άρθρο 592 § 1), οι διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων (άρθρο 592 § 2) και οι λοιπές οικογενειακές διαφορές (άρθρο 592 § 3). Σύμφωνα με τη διάρθρωση του καταρτισθέντος σχεδίου, για τις διαφορές αυτές προβλέπονται αρχικά κοινές διατάξεις (άρθρα 593-602) και στη συνέχεια ακολουθούν οι ειδικές διατάξεις (άρθρα 603- 605: γαμικές διαφορές, άρθρα 606-609: διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άρθρα 610-613: λοιπές οικογενειακές διαφορές). Οι διατάξεις αυτές αποδίδουν κατά βάση στην ουσία τους το ισχύον δίκαιο.
3. **Άρθρα 614 έως 622B:** Στη δεύτερη κατηγορία των περιουσιακών διαφορών υπήχθησαν συστηματικά οι μισθωτικές διαφορές (άρθρο 614 § 1), οι διαφορές από οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία (άρθρο 614 § 2), οι εργατικές διαφορές (άρθρο 614 § 3), οι διαφορές επαγγελματιών και οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 614 § 4), οι διαφορές από αμοιβές (άρθρο 614 § 5), οι διαφορές για ζημιές από αυτοκίνητα (άρθρο 614 § 6), οι διαφορές από δημοσιεύματα ή ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές (άρθρο 614 § 7) και οι διαφορές από πιστωτικούς τίτλους (άρθρο 614 § 8). Από τις ανωτέρω περιουσιακές διαφορές, λόγω του ειδικού χαρακτήρα τους ξεχωριστή ρύθμιση με ειδικές διατάξεις προβλέπεται για τις μισθωτικές διαφορές (άρθρα 615-620: το άρθρο 620 αφορά και στις διαφορές από οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία), για τις εργατικές διαφορές (άρθρα 621-

622), για τις διαφορές από αμοιβές (άρθρο 622Α), καθώς και για τις διαφορές από πιστωτικούς τίτλους (άρθρο 622Β).

4. **Άρθρο 621 παρ. 2 εδ. Β':** Ως προς τις εργατικές διαφορές διατηρείται η ισχύουσα ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία αν κάποιος από τους διαδίκους δεν εμφανιστεί κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο ή εμφανιστεί και δεν λάβει νόμιμο μέρος στη συζήτηση, η διαδικασία προχωρεί σαν να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι. Για τις υπόλοιπες περιουσιακές διαφορές ισχύει πλέον ο κανόνας των άρθρων 271 επ., στα οποία γίνεται παραπομπή με το άρθρο 591 παρ. 1.
5. **Άρθρο 665 (καταργηθέν):** Αναφορικά με τις εργατικές διαφορές καταργείται το ισχύον άρθρο 665 και συνεπώς πλέον αφενός ισχύει ο γενικός κανόνας του άρθρου 94 ως προς την υποχρεωτική παράσταση με δικηγόρο, αφετέρου η πληρεξουσιότητα δίνεται μόνο κατά τα ειδικότερα στο άρθρο 96 οριζόμενα. Παράλληλα καταργείται η δικονομική δυνατότητα εκπροσώπησης του εργαζομένου από άλλον εργαζόμενο και του εργοδότη από υπάλληλο του.
6. **Άρθρα 623-645:** Στην τρίτη κατηγορία των διαταγών υπήχθησαν συστηματικά η διαταγή πληρωμής (άρθρα 624-636) και η διαταγή απόδοσης της χρήσης μισθίου (άρθρα 637-646). Η διαταγή πληρωμής ρυθμίζεται ειδικότερα στα άρθρα 623-636. Η διαταγή απόδοσης της χρήσης μισθίου ρυθμίζεται ειδικότερα στα άρθρα 637-645. Ειδικά ως προς την τελευταία κατηγορία δικαστικών διαταγών, η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, διατήρησε τις ρυθμίσεις του ν. 4055/2012, οι οποίες φαίνεται ότι διατηρούν μια δικαιότερη ισορροπία ανάμεσα στα συμφέροντα των μισθωτών και των εκμισθωτών επιφέροντας μικρές μόνο νομοτεχνικές βελτιώσεις.
7. **Άρθρο 623:** Ορίζεται ρητά πλέον ότι η έκδοση διαταγής πληρωμής από τους δικαστές των πολιτικών δικαστηρίων, προϋποθέτει ιδιωτικού δικαίου διαφορά.
8. **Άρθρο 624 παρ. 2:** Αίρεται το κώλυμα για την έκδοση διαταγής πληρωμής για πρόσωπα που κατοικούν στο εξωτερικό, ή δεν είναι γνωστής διαμονής, αλλά έχουν νόμιμα διορισμένο αντίκλητο.
9. **Άρθρα 631, 632 παρ. 3:** Οριοθετείται η αναστολή της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής από τις επιπλέον διαδικαστικές δυνατότητες του άρθρου 724. Η δυνατότητα του δανειστή να προχωρήσει στην εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης, ή στην επιβολή συντηρητικής κατασκέσεως δεν επηρεάζεται από τυχόν αναστολή της εκτελεστότητας της διαταγής πληρωμής, για όσο χρόνο διαρκεί η προθεσμία ασκήσεώς της και ο οφειλέτης είναι κάτοικος εξωτερικού, ή έχει άγνωστη διαμονή, ή για όσο χρόνο δεν επιτρέπεται, λόγω της δικαστικής αναστολής της εκτελεστότητάς της η διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτελέσεως. Η προθεσμία και η άσκηση της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής δεν αποδυναμώνουν την εκτελεστότητά της, με εξαίρεση τη διαταγή πληρωμής, που έχει εκδοθεί και επιδοθεί στον αντίκλητο, οπότε η προθεσμία της ανακοπής αναστέλλει την εκτελεστότητά της, για προφανείς λόγους προστασίας του οφειλέτη, που δεν έχει γνωστή διαμονή, ή δεν διαμένει στην ημεδαπή.
10. **Άρθρο 632 παρ. 1:** Επαναφέρεται η καθ' ύλην αρμοδιότητα και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου στην εκδίκαση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής, με κριτήρια καθ' ύλην αρμοδιότητας και ορίζεται ως εφαρμοστέα διαδικασία αυτή των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ. Βεβαίως όταν η απαίτηση για την οποία αυτή εκδόθηκε προέρχεται από πιστωτικούς τίτλους, εφαρμοστέα είναι και η διάταξη του άρθρου 622Β, ως ειδικότερη ρύθμιση.
11. **Άρθρο 632 παρ. 6:** Προβλέπεται η δικονομική δυνατότητα σωρεύσεως της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής στο ίδιο δικόγραφο με την ανακοπή κατά της εκτελέσεως,

όταν αυτή επισπεύδεται με εκτελεστό τίτλο τη διαταγή πληρωμής, εφόσον βέβαια πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις της αντικειμενικής σώρευσης (βλ. και άρθρο 218).

12. **Άρθρο 632 παρ. 7:** Ο ανακόπτων αντιμετωπίζεται πλέον ως ερημοδικών ενάγων. Συνεπώς αν ο ανακόπτων δεν λάβει μέρος κανονικά στη δίκη, το δικαστήριο συζητεί την υπόθεση χωρίς αυτόν και απορρίπτει την ανακοπή.

VI. Βιβλίο πέμπτο – Ασφαλιστικά μέτρα (κεφ. 1 έως 8).

1. **Άρθρο 682:** Απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων είναι η ύπαρξη δικαιώματος του αιτούντος, που προκύπτει από το ουσιαστικό δίκαιο. Το δικαίωμα, σύμφωνα με την ήδη ισχύουσα διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 682, μπορεί να τελεί υπό αίρεση (αναβλητική) ή προθεσμία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει το δικαίωμα να είναι «γεννημένο», έστω και αν τελεί υπό αίρεση ή προθεσμία, να έχει, δηλαδή, συντελεστεί ο νομικός λόγος παραγωγής του. Δεν καλύπτονται υπό την ισχύουσα διάταξη οι μελλοντικές απαιτήσεις, των οποίων ο λόγος παραγωγής δεν έχει ακόμη συντελεστεί. Η τελευταία αυτή περίπτωση δεν εξομοιώνεται με γεννημένο δικαίωμα υπό αναβλητική αίρεση, αφού δεν έχουν ακόμη υπάρξει οι νόμιμες προϋποθέσεις για τη γέννηση της απαίτησης. Στο στάδιο αυτό το μόνο που υπάρχει είναι απλώς ένα δικαίωμα προσδοκίας, δηλαδή μια πλήρως μελλοντική απαίτηση (βλ. Μιχ. Σταθόπουλου, Γεν. Ενοχ. Δίκαιο, 2004, παρ. 27, σελ. 1383-1384). Χαρακτηριστική περίπτωση τέτοιας μελλοντικής απαίτησης είναι εκείνη της συμμετοχής στα αποκτήματα μετά την έγερση αγωγής διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή της έναρξης διάστασης των συζύγων, αλλά πριν από την αμετάκλητη λύση ή ακύρωση του γάμου ή τη συμπλήρωση διετούς διάστασης, Για να καλυφθούν από το εύρος της διάταξης του άρθρου 682 παρ. 1 και αυτές οι περιπτώσεις, τίθεται η προτεινόμενη ρύθμιση ότι το ασφαλιστέο δικαίωμα μπορεί να αφορά και μέλλουσες απαιτήσεις. Οι εν λόγω απαιτήσεις θα πρέπει, βέβαια, να τελούν υπό τον αυτονόητο όρο του οριστού τόσο του οφειλέτη, όσο και του περιεχομένου τους.
2. **Άρθρο 686:** Για την πληρέστερη προετοιμασία κατά την υποβολή των αιτήσεων δικαστικής προστασίας, την αποφυγή αοριστιών και ακυροτήτων, ως και την διασφάλιση της βεβαιότητας της διαδικασίας επιβάλλεται η έγγραφη κατάρτιση των δικογράφων και στα ειρηνοδικεία. Καταργείται προς τούτο το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1, καθώς και το δεύτερο εδάφιο της παρ. 5. Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 4 προβλέπεται ότι γνωστοποίηση του τόπου και του χρόνου της συζήτησης της αιτήσεως μπορεί να γίνεται, εκτός των άλλων τρόπων, και με ηλεκτρονικά μέσα. Με την νέα ρύθμιση παρέχεται η δυνατότητα χρησιμοποιήσεως ενός νέου, ταχείου, άμεσου, αποτελεσματικού και λιγότερο δαπανηρού μέσου. Εξ άλλου, στην παρ. 6 ορίζεται ότι στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων μόνο η πρόσθετη παρέμβαση μπορεί πλέον να ασκηθεί και προφορικά, όχι και η κυρία, λόγω της σοβαρότητας του δικαιώματος που εισάγεται προς διάγνωση.
3. **Άρθρο 689:** Κατά την ισχύουσα διάταξη η επέμβαση του Υπουργού Δικαιοσύνης στην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων εις βάρος αλλοδαπού δημοσίου, με την έκδοση εκ μέρους του σχετικής άδειας, αναφέρεται στην εκ μέρους του στάθμιση της σκοπιμότητας της λήψεως των μέτρων αυτών από της πλευράς της μη διαταράξεως ή της εξυπηρετήσεως των καλών σχέσεων της Χώρας με την οικεία αλλοδαπή Πολιτεία. Με την νέα ρύθμιση το ζήτημα τίθεται σε ορθότερη βάση, ως συνάρτηση του επείγοντος χαρακτήρα των ασφαλιστικών μέτρων και της δυνατότητας εκτελέσεώς τους στην ημεδαπή ή στην αλλοδαπή. Έτσι δεν είναι απαράδεκτη η αίτηση για τη λήψη

ασφαλιστικών μέτρων κατά αλλοδαπού δημοσίου χωρίς προηγούμενη άδεια του Υπουργού της Δικαιοσύνης, και συνακόλουθα η έκδοση σχετικής αποφάσεως, αλλά κωλύεται η εκτέλεση του εις βάρος του αλλοδαπού δημοσίου διαταχθέντος ασφαλιστικού μέτρου (πρβλ. άρθρο 923). Η ως άνω άδεια απαιτείται πλέον για την εκτέλεση της αποφάσεως που διατάσσει ασφαλιστικό μέτρο. Η άνευ αδείας διενεργούμενη εκτέλεση είναι άκυρη. Η ακυρότητα επέρχεται σύμφωνα με το άρθρο 159 αρ. 1 χωρίς την ανάγκη ύπαρξης οικονομικής βλάβης.

4. **Άρθρο 690:** Μετά τις μεταρρυθμίσεις που επέφερε ο ν. 2915/2001 δεν εκδίδεται απόφαση που να διατάζει αποδείξεις. Έτσι η αναφορά περί προαποδείξεως στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων καθίσταται περιττή και δεν έχει πλέον θέση η συγκεκριμένη ρύθμιση στην παρ. 1 του άρθρου. Ούτως ή άλλως οι διάδικοι υποχρεούνται σε προαποδεικτική προσκόμιση όλων των αποδεικτικών τους μέσων και προσαγωγή των μαρτύρων, ανεξάρτητα αν πρόκειται για κύρια απόδειξη ή ανταπόδειξη. Στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων αρκεί πιθανολόγηση. Για τη διαδικασία συλλογής του αποδεικτικού υλικού έχει τούτο ιδιαίτερη σημασία, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 347, στις περιπτώσεις που ο νόμος αρκείται σε πιθανολόγηση, το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τους κανόνες που ρυθμίζουν την αποδεικτική διαδικασία. Δηλαδή, με μέτρο την ανάγκη ταχείας παροχής της ζητούμενης προσωρινής δικαστικής προστασίας, ο δικαστής θα κρίνει ελεύθερα, κάθε φορά, αν θα εφαρμόσει μια από τις γενικές διατάξεις που συνθέτουν την αποδεικτική διαδικασία, στο πλαίσιο της διαγνωστικής δίκης. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 347, ο δικαστής δεν δεσμεύεται από τον κατάλογο του άρθρου 339 που απαριθμεί τα αποδεικτικά μέσα. Εδώ ισχύει ελεύθερη απόδειξη, στο πλαίσιο της οποίας ο δικαστής έχει την ευχέρεια να στηριχτεί σε οποιαδήποτε «πρόσφορα μέσα», τα οποία είναι σε θέση να πιθανολογήσουν την αλήθεια των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων.
5. **Άρθρο 691:** Για λόγους αρτιότερης νομοτεχνικής διατύπωσης, στις διατάξεις του άρθρου 691 περιλαμβάνονται μόνο οι ρυθμίσεις που αφορούν την απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, ενώ ρυθμίσεις για την προσωρινή διαταγή, αποσπώνται και εντάσσονται στο επόμενο άρθρο. Η υφιστάμενη ρύθμιση που περιέχεται στην παρ. 1 («και με την απόφασή του δέχεται ή απορρίπτει ολόκληρη ή εν μέρει την αίτηση») καταργείται διότι είναι περιττή. Ο κώδικας του 1968 όριζε ότι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων καταχωριζόταν στα πρακτικά, στα οποία αναγραφόταν το διατακτικό και σύντομη σημείωση του σκεπτικού (735 § 1 ΚΠολΔ/1968). Όμως, με το ν.δ. 958/1971 καταργήθηκε ο τρόπος αυτός έκδοσης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, όπως επίσης έπαψε να είναι υποχρεωτική η τήρηση πρακτικών. Ήδη η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων καταχωρίζεται σε αυτοτελές διαδικαστικό έγγραφο. Τέλος η προθεσμία των σαράντα οκτώ ωρών ή των τριάντα ημερών αντίστοιχα για τη δημοσίευση της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, υπολογίζεται με χρονικό σημείο τη λήξη της προθεσμίας για υποβολή σημειώματος, εφόσον βέβαια έχει δοθεί τέτοια προθεσμία στους διαδίκους.
6. **Άρθρο 691Α:** Για λόγους καλύτερης νομοτεχνικής διατύπωσης και σαφέστερης κατάστροφης των ρυθμίσεων δημιουργείται νέο άρθρο, στο οποίο περιλαμβάνονται οι υφιστάμενες διατάξεις που αφορούν την προσωρινή διαταγή. Στην παρ. 2 του άρθρου αντικαθίστανται οι αδόκιμοι όροι «αντίδικος» και «εκδικάζει» της παλαιάς ρυθμίσεως με την ορθότερη διατύπωση «καθ' ου η αίτηση» και «δικάζει».
7. **Άρθρο 693:** Η παρ. 1 του άρθρου 693 ΚΠολΔ τροποποιείται και διατυπώνεται στην μορφή που είχε πριν από την τροποποίησή του με το άρθρο 105 παρ. 3 ν. 4172/2013. Ο δικαιοπολιτικός λόγος της τροποποίησης υπαγορεύεται από την ανάγκη επιταχύνσεως της πολιτικής δίκης μέσω της μείωσης των αγωγών που ασκούνται, κατ' επιταγή του

νόμου. Η υποχρεωτική άσκηση αγωγής παραμένει αμετάβλητη στις ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις των άρθρων 715 παρ. 5, 727, 729 παρ. 5 ΚΠολΔ. Περαιτέρω, η άσκηση αγωγής και η προθεσμία ασκήσεώς της επαφίεται στην ευχέρεια του δικαστηρίου που εκδικάζει την αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων. Οι διατάξεις του άρθρου 693 ΚΠολΔ ως ίσχυαν προ της τροποποίησής του με τον ως άνω νόμο έχουν λειτουργήσει επί σειρά ετών και είναι οικείες στο νομικό κόσμο. Ο κίνδυνος διαιωνίσεως αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων, ελλείψει διατάξεως του δικαστηρίου περί ασκήσεως αγωγής, σταθμίζεται ως λίαν περιορισμένος σε σχέση με την ανάγκη επιταχύνσεως. Ακόμη και εάν δεν διαταχθεί άσκηση αγωγής εντός ορισμένης προθεσμίας, ο ηττηθείς διάδικος διαθέτει παραδεξιμένους τρόπους αντιμετώπισεως του κινδύνου αυτού (λ.χ. άσκηση αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής από τον ηττηθέντα στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων διάδικο, ανάκληση της αποφάσεως των ασφαλιστικών μέτρων επί τη βάσει μεταβολής συνθηκών ή και άνευ αυτής εάν έχει ασκηθεί αρνητική αναγνωριστική αγωγή). Με την νέα ρύθμιση της παρ. 2 απαιτείται όχι μόνο η έκδοση, αλλά και η επίδοση της διαταγής πληρωμής, ώστε να λαμβάνει γνώση και να καθορίζει την περαιτέρω στάση του εκείνος εις βάρος του οποίου διετάχθη το ασφαλιστικό μέτρο. Το δεύτερο εδάφιο για την υποβολή νέας αιτήσεως καταργείται, διότι η υφισταμένη ρύθμιση κρίνεται περιττή.

8. **Άρθρο 696:** Η παρ. 2 του άρθρου 696 καταργείται, καθόσον τυχάνει περιττή.
9. **Άρθρο 697:** Η διάταξη δεν θέτει περιορισμούς για την ανάκληση ή τη μεταρρύθμιση αποφάσεως ασφαλιστικών μέτρων που δεν εκδόθηκε από το δικαστήριο κύριας δίκης και προπάντων δεν απαιτεί μεταβολή των πραγμάτων. Έτσι η ανάκληση ή μεταρρύθμιση ενεργεί ως υποκατάστατο των καταρχήν απαγορευμένων από το άρθρο 699 ενδίκων μέσων, δηλαδή, μπορεί να βασίζεται και σε νομικά ή ουσιαστικά σφάλματα της αποφάσεως, εξ αιτίας των οποίων δεν είναι πλέον δικαιολογημένη η συνέχιση των μέτρων που διέταξε. Ο ίδιος δικαιολογητικός λόγος επιβάλλει τον έλεγχο αποφάσεως που απέρριψε ασφαλιστικό μέτρο προς αποκατάσταση της ισότητας των όπλων μεταξύ των διαδίκων. Έτσι, με την προτεινόμενη συμπληρωματική ρύθμιση, το δικαστήριο της κύριας δίκης έχει την δυνατότητα και ευχέρεια, εκτιμώντας το ενώπιον του εισφερθέν αποδεικτικό υλικό να καταστήσει ανενεργό, εν όλω ή εν μέρει, την απόφαση που εσφαλμένως απέρριψε το ασφαλιστικό μέτρο και να διατάξει, κατόπιν σχετικών υποβληθέντος αιτήματος, την λήψη νέου ή τροποποιημένου ασφαλιστικού μέτρου.
10. **Άρθρο 702:** Στην παρ. 3 του άρθρου αντικαθίσταται ο αδόκιμος όρος «*πείθεται*» και τίθεται ο ορθός «*πιθανολογεί*».
11. **Άρθρο 724:** Το άρθρο 724 υπό την υφισταμένη (πριν από την τροποποίηση) ρύθμιση καθιερώνει τη διαταγή πληρωμής ως τίτλο για την αυτοδύναμη εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και την επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης. Η διαταγή πληρωμής στηρίζεται μόνο στο πραγματικό και αποδεικτικό υλικό που προσκόμισε ο δανειστής, χωρίς οποιαδήποτε δυνατότητα ακρόασης του οφειλέτη επομένως δεν παρουσιάζει περισσότερα εχέγγυα ορθής κρίσης από την οριστική απόφαση που δέχθηκε την αγωγή και διέγνωσε την ισχύ της επικαλούμενης χρηματικής αξίωσης του δανειστή. Μολονότι αποτελεί η διαταγή πληρωμής εκτελεστό τίτλο εν τούτοις με την παρεχόμενη δυνατότητα αναστολής της εκτελεστότητας της (άρθρο 632 § 2) δεν διαφοροποιείται από την μη κηρυχθείσα προσωρινώς εκτελεστή οριστική απόφαση, της οποίας μεταγενέστερα διατάχθηκε αναστολή της προσωρινής εκτελεστότητας. Υπάρχει λοιπόν όχι μόνον απόλυτη ομοιότητα ανάμεσα στη διαταγή πληρωμής και στην οριστική απόφαση, αλλά υπεροχή της τελευταίας. Επί πλέον, με βάση την οριστική, και μη καταστάσα τελεσίδικη, απόφαση μπορούν να επιβληθούν αυτοδύναμα ασφαλιστικά μέτρα (άρθρα

519 § 1 και 521 § 1), προδήλως τα ίδια ασφαλιστικά μέτρα που προβλέπει και το άρθρο 724. Ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η εισαγωγή της παρούσας ρύθμισης, με την οποία καθιερώνεται η οριστική απόφαση ως τίτλος για την αυτοδύναμη εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και την επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης.

12. **Άρθρο 727:** Στόχος του άρθρου 727 είναι να διασφαλίσει την κοινή νομοθετική ρύθμιση όλων των ασφαλιστικών μέτρων που συνίστανται στην υλική και νομική δέσμευση αντικειμένων, ανεξάρτητα από το εάν αυτά αποβλέπουν στην εξασφάλιση της μελλοντικής έμμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων (κάτι που επιδιώκεται με τη συντηρητική κατάσχεση) ή στην εξασφάλιση της μελλοντικής άμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης μη χρηματικών απαιτήσεων (στην οποία αποβλέπει η δικαστική μεσεγγύηση). Η διάταξη αυτή παραπέμπει σε διατάξεις της συντηρητικής κατάσχεσης, που εφαρμόζονται και στη δικαστική μεσεγγύηση, προσαρμοσμένες αναλόγως στις ιδιαιτερότητές της. Με την εισαγομένη νέα ρύθμιση κρίνεται ότι, πλην των ήδη προβλεπομένων, εφαρμοστέα στη δικαστική μεσεγγύηση τυχάνουν και τα άρθρα 713 και 714 του Κώδικα για την επιβολή της συντηρητικής κατάσχεσης πλοίων, αεροσκαφών και ακινήτων με απλή επίδοση προς τον τρίτο της απόφασης που διέταξε την κατάσχεσή τους. Σε περίπτωση δικαστικής μεσεγγύησης απαιτείται οπωσδήποτε αφαίρεση των δεσμευόμενων αντικειμένων, παράδοσή τους στο μεσεγγυούχο και σύνταξη σχετικής έκθεσης από το δικαστικό επιμελητή, στην οποία πρέπει να περιγραφούν λεπτομερώς. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητη η επίδοση της απόφασης στον τρίτο και στις δημόσιες αρχές που τηρούν τα βιβλία κατασχεσεων για ακίνητα, πλοία ή αεροσκάφη, όμως το ζήτημα τούτο ρυθμίζεται με την παραπομπή του άρθρου 727 στο άρθρο 715.
13. **Άρθρο 729:** Προκειμένου να μην αιφνιδιαζονται οι διάδικοι και χάνουν τα δια δικαστικής αποφάσεως προσωρινώς κτηθέντα δικαιώματα αυξάνεται η προβλεπόμενη στην παρ. 5 του άρθρου 729 προθεσμία ασκήσεως τακτικής αγωγής για τη συγκεκριμένη αξίωση σε εξήντα ημέρες και ως αφετηρία τίθεται όχι η δημοσίευση αλλά η επίδοση της απόφασης που επιδικάζει προσωρινά απαίτηση ή μεταρρυθμίζει προσωρινά απόφαση κατά το άρθρο 728 παρ. 2.
14. **Άρθρο 729Α:** Κρίνεται ότι η υφισταμένη ρύθμιση τυχάνει ανεφάρμοστη στην πράξη, και ως εκ τούτου δεν έχει πλέον λόγο υπάρξεως και καταργείται.
15. **Άρθρο 730:** Για την ικανοποίηση της αξίωσης προς απόδοση των προσωρινώς καταβληθέντων μπορεί κατ' ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου να επιτραπεί και η κατάσχεση ακατάσχετων, στο μέτρο που αυτό επιτρέπεται για απαιτήσεις διατροφής συζύγου, δηλαδή επιτρέπεται να κατασχεθούν ως το μισό απαιτήσεις μισθών, συντάξεων ή ασφαλιστικών παροχών, οι οποίες αλλιώς είναι ακατάσχετες (982 παρ. 3 σε συνδ. με παρ. 2 δ). Με τη νέα ρύθμιση στην παράγραφο 3 του ανωτέρω άρθρου παρέχεται η δυνατότητα κατασχεσεως όχι μόνο πραγμάτων, αλλά και απαιτήσεων.
16. **Άρθρο 734:** Στην παρ. 3 η υφισταμένη πρόβλεψη για την εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 652 παρ. 3 περί ορισμού σύντομων προθεσμιών τυχάνει ανεφάρμοστη στην πράξη, και ως εκ τούτου δεν έχει πλέον λόγο υπάρξεως και καταργείται. Η ανάκληση ή η μεταρρύθμιση της αποφάσεως, που διέταξε ασφαλιστικά μέτρα νομής ή κατοχής, ρυθμίζεται από τα άρθρα 696-698. Εξαίρεση αποτελεί η διάταξη του άρθρου 696 παρ. 3, η οποία δεν εφαρμόζεται, όταν πρόκειται για απόφαση του ειρηνοδικείου, αφού η δυνατότητα εφέσεως κατά της αποφάσεως αυτής παρέχει ευρύτερη προστασία. Με την νέα ρύθμιση της παρ. 5 εισάγεται και η εξαίρεση του άρθρου 697, με αποτέλεσμα οι αποφάσεις που διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα νομής ή κατοχής δεν ανακαλούνται ούτε μεταρρυθμίζονται από το δικαστήριο της κύριας δίκης, ως ίσχυε μέχρι τώρα. Η

διόρθωση της εσφαλμένης αποφάσεως θα γίνει από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κατόπιν εφέσεως που θα ασκηθεί.

17. **Άρθρο 736:** Ως αρμόδιο δικαστήριο για την ακύρωση των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως, σωματείων ή συνεταιρισμών ορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 17 αριθ. 3, το μονομελές πρωτοδικείο. Κρίνεται ότι ως πλέον αρμόδιο δικαστήριο να διατάξει την αναστολή εκτελέσεως των ίδιων αποφάσεων είναι το μονομελές πρωτοδικείο, αφού δεν δικαιολογείται απόκλιση από τις γενικές διατάξεις του άρθρου 683 παρ. 2 και 3 με τη διατήρηση της αρμοδιότητας του ειρηνοδικείου. Για το λόγο αυτό με την νέα ρύθμιση το άρθρο 736 καταργείται.

VII. Βιβλίο έκτο – Εκουσία δικαιοδοσία (κεφ. 1 έως 2).

1. **Άρθρα 740 παρ. 1:** Όπως είναι γνωστό με τις διατάξεις των άρθρων 17 και 20 του Ν. 4055/2012 όλες οι υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας υπήχθησαν στην αρμοδιότητα των ειρηνοδικείων, πλην της περίπτωσης της ανακοπής των άρθρων 787 και 82 Α.Κ. Στη συνέχεια όμως με τους Ν. 4077/2012 και 4138/2013 επήλθαν και νέες τροποποιήσεις σχετικά με την αρμοδιότητα των υποθέσεων εκουσίας δικαιοδοσίας. Η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή προκρίνει, ως δικαστήριο γενικής αρμοδιότητας για τις υποθέσεις της εκουσίας δικαιοδοσίας το μονομελές πρωτοδικείο. Για να εξασφαλιστούν όμως τα εχέγγρα ορθής κρίσης και να εμπεδωθεί η ασφάλεια δικαίου ορισμένες ιδιαίτερα σοβαρές υποθέσεις, όπως είναι η υιοθεσία και η ιατρικώς υποβοηθούμενη ανθρώπινη αναπαραγωγή υπάγονται στην αρμοδιότητα του πολυμελούς πρωτοδικείου. Αντίστοιχα στην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου υπάγονται πλέον ορισμένες απλούστερες υποθέσεις, τις οποίες ρητά προβλέπει ο νόμος.
2. **Άρθρο 747 παρ. 1:** Με την τροποποίηση που επέρχεται στη διάταξη αυτή η αίτηση ασκείται ενώπιον όλων των δικαστηρίων, δηλαδή και ενώπιον του ειρηνοδικείου μόνο με δικόγραφο. Εξάλλου, ενόψει της πιο πάνω ρύθμισης της αρμοδιότητας με τη διάταξη του άρθρου 740 παρ. 1, επιβάλλεται να προβλεφθεί ότι η αίτηση κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται και όχι μόνο στη γραμματεία του ειρηνοδικείου.
3. **Άρθρο 748:** Προς αποφυγή παρερμηνειών διασαφηνίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 748, ότι στις υποθέσεις αρμοδιότητας πολυμελούς πρωτοδικείου, δηλαδή στις υποθέσεις υιοθεσίας και ιατρικά υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, ο προσδιορισμός δικασίμου της υπόθεσης γίνεται από τον πρόεδρο. Στις παραγράφους 3 και 4 του ίδιου άρθρου αντικαθίσταται η λέξη «ειρηνοδίκης» με την προσιδιάζουσα πλέον λέξη «δικαστής».
4. **Άρθρο 749:** Στο άρθρο 749 ορίζεται ότι στις υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας εκτός από την απόπειρα συμβιβασμού δεν επιτρέπεται ούτε ο συναφής θεσμός της διαμεσολάβησης.
5. **Άρθρο 750:** Γίνεται η αναγκαία τροποποίηση ώστε να είναι δυνατή η παράσταση του εισαγγελέα όχι μόνο στο ειρηνοδικείο, αλλά και στα άλλα αρμόδια δικαστήρια.
6. **Άρθρο 751:** Γίνεται η αναγκαία αντικατάσταση της λέξης «ειρηνοδίκης» από τη λέξη «δικαστής».
7. **Άρθρο 754:** Προβλέπεται η ματαίωση της συζήτησης σε περίπτωση που δεν εμφανισθεί κανένας διάδικος ή εμφανισθούν οι διάδικοι και δεν λάβουν μέρος στη συζήτηση κανονικά. Σε περίπτωση όμως που δεν εμφανισθεί ο αιτών (ή τρίτος) ή εμφανισθεί και δεν λάβει μέρος στη συζήτηση κανονικά, το δικαστήριο δεν ματαιώνει τη συζήτηση, αλλά εξετάζει την υπόθεση κατ' ουσίαν.
8. **Άρθρα 755 και 756:** Τα άρθρα 755 και 756 που αφορούν τον τρόπο τήρησης των πρακτικών και του τρόπου και του χρόνου έκδοσης απόφασης καταργούνται και στα

ζητήματα αυτά εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της διαδικασίας στα πρωτοβάθμια δικαστήρια (άρθρο 741).

9. **Άρθρο 759 παρ. 2:** Προβλέπεται η διεξαγωγή της αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης σύμφωνα με τις προβλέψεις των νέων ρυθμίσεων του άρθρου 591 παρ. 4.
10. **Άρθρο 776 παρ. 1:** Προβλέπεται η τήρηση βιβλίων εκουσίας δικαιοδοσίας σε όλα τα πρωτοβάθμια δικαστήρια και όχι μόνο στα ειρηνοδικεία, αφού τα δικαστήρια αυτά είναι αρμόδια για την εκδίκαση των υποθέσεων της εκουσίας δικαιοδοσίας, ανάλογα με την υλική αρμοδιότητά τους κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα.
11. **Άρθρο 782 παρ. 1:** Ορίζεται ως αρμόδιο για τη βεβαίωση γεγονότων προς σύνταξη ληξιαρχικής πράξης το ειρηνοδικείο.
12. **Άρθρο 786:** Σύμφωνα με την παρ. 1, για το διορισμό ή την αντικατάσταση προσωρινής διοίκησης νομικού προσώπου ορίζεται, ως αρμόδιο, αντί του ειρηνοδικείου, το μονομελές πρωτοδικείο. Επιπλέον, προστίθεται παρ. 4, με την οποία σαφώς πλέον διευκρινίζεται ότι η ευθύνη των διορισμένων μελών της προσωρινής διοίκησης και των εκκαθαριστών περιορίζεται στις πράξεις ή παραλείψεις τους, κατά τη διάρκεια της θητείας τους.
13. **Άρθρο 796 παρ. 6:** Γίνεται η παραπομπή στις αντίστοιχες πλέον διατάξεις του άρθρου 612.
14. **Άρθρα 797 και 798:** Διευκρινίζεται ότι αρμόδιο σχετικά δικαστήριο είναι το ειρηνοδικείο.
15. **Άρθρο 799:** Σε συμφωνία προς το άρθρο 740 ορίζεται, ως αρμόδιο δικαστήριο, για την ιατρικώς υποβοηθούμενη ανθρώπινη αναπαραγωγή το πολυμελές πρωτοδικείο.
16. **Άρθρο 800:** Καταργείται η δυνατότητα υποβολής αίτησης για υιοθεσία σε κάθε δικαστήριο της ελληνικής επικράτειας και επανέρχεται η ισχύσασα πριν από το ν. 4138/2013 ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία τα ελληνικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία για την τέλεση της υιοθεσίας, όταν ο υιοθετών ή ο υιοθετούμενος είναι ελληνικής ιθαγένειας, ακόμη και αν δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ελλάδα. Στην τελευταία αυτή περίπτωση είναι αρμόδια τα δικαστήρια της πρωτεύουσας του Κράτους. Παράλληλα σε εναρμόνιση με το άρθρο 606, καθορίζεται στην παρ. 6 το δέκατο έκτο έτος ηλικίας του ανήλικου ως το χρονικό σημείο από την συμπλήρωση του οποίου ο ανήλικος μπορεί να παρίσταται αυτοπροσώπως στο δικαστήριο και να διενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις αναφορικά με την υιοθεσία. Η παρ. 2 τροποποιείται επίσης αντίστοιχα.
17. **Άρθρο 808 παρ. 3:** Προστίθενται νέα εδάφια στην παρ. 3 του άρθρου 808 αναφορικά με την ιδιόγραφη διαθήκη, όταν έχει οριστεί αποκλειστικά εξωτικός κληρονόμος. Σε αυτές τις περιπτώσεις το αρμόδιο δικαστήριο προκειμένου να κηρύξει την ιδιόγραφη διαθήκη ως κύρια, διατάσσει γραφολογική πραγματογνωμοσύνη για την απόδειξη της γραφής και της υπογραφής του διαθέτη. Στη σχετική δίκη καλείται υποχρεωτικά το ελληνικό δημόσιο. Η διάταξη αυτή σκοπεύει να καταπολεμήσει το φαινόμενο των πλαστών διαθηκών και να διαφυλάξει τα συμφέροντα και του δημοσίου, το οποίο καλείται ως κληρονόμος στην εξ αδιαθέτου διαδοχή στην έκτη τάξη, σύμφωνα με το άρθρο 1824 ΑΚ. Παράλληλα με τις μεταβατικές διατάξεις καταργείται η παρ. 1 του άρθρου 77 του Ν. 4182/2013 (Α' 185), η οποία όριζε ότι «α. Εξωτικός εγκαθίσταται ως κληρονόμος κληρονομιάς που δεν έχει εξ αδιαθέτου κληρονόμους μόνο με δημόσια διαθήκη. β. Αν με ιδιόγραφη διαθήκη διαθέτη που δεν είναι εν ζωή κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου έχει εγκατασταθεί εξωτικός ως κληρονόμος κληρονομιάς που δεν έχει εξ αδιαθέτου κληρονόμους, το δικαστήριο διατάσσει γραφολογική πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να αποδειχθεί η γνησιότητα της γραφής και της

υπογραφής του διαθέτη. Στην περίπτωση αυτή καλείται υποχρεωτικά στη δίκη, τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες πριν τη συνεδρίαση, το Ελληνικό Δημόσιο».

18. Άρθρα 843 και 851: Ορίζεται ως αρμόδιο δικαστήριο το ειρηνοδικείο.

VIII. Βιβλίο έβδομο - Διαιτησία.

1. Άρθρο 867: Γίνεται η αναγκαία προσαρμογή στις νέες διατάξεις των ειδικών διαδικασιών και ειδικότερα των εργατικών διαφορών.
2. Άρθρα 878, 879, 880: Επαναφέρονται από το ειρηνοδικείο στην αρμοδιότητα του μονομελούς πρωτοδικείου τα σχετικά με τον ορισμό διαιτητών ζητήματα.
3. Άρθρο 882 παρ. 6: Γίνεται παραπομπή στην προσήκουσα πλέον διάταξη του άρθρου 622Α.
4. Άρθρο 898: Γίνεται παραπομπή στην προσήκουσα διαδικασία των περιουσιακών διαφορών.
5. Άρθρο 901: Γίνεται παραπομπή στην προσήκουσα διαδικασία των περιουσιακών διαφορών.

IX. Βιβλίο όγδοο - Αναγκαστική εκτέλεση (κεφ. 1 έως 9).

1. Άρθρα 908 και 909: Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση.
2. Άρθρο 912: Διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση αναστολής της προσωρινής εκτελεστότητας το ένδικο μέσο της ανακοπής που ασκείται για την εξαφάνιση της προσωρινώς εκτελεστής πρωτοβάθμιας απόφασης είναι εκείνο της ανακοπής ερημοδικίας, ώστε να μην δημιουργούνται τα ερμηνευτικά προβλήματα, τα οποία ήταν δυνατόν να δημιουργηθούν με την προϊσχύσασα διατύπωση, που έκανε λόγο μόνο για ανακοπή, υπονοώντας φυσικά, εμμέσως, ότι επρόκειτο για ανακοπή ερημοδικίας. Η προηγούμενη διατύπωση δημιουργούσε ερμηνευτικά προβλήματα, διότι εκτός από το ένδικο μέσο της ανακοπής ερημοδικίας υπάρχει και το γενικό ένδικο βοήθημα της ανακοπής των άρθρων 583 επ., 933 επ. κ.λπ.
3. Άρθρα 913 και 914: Οι σκέψεις που αναπτύσσονται στο προηγούμενο άρθρο 912 ισχύουν απαράλλακτα και για τις ρυθμίσεις των άρθρων 913 και 914.
4. Άρθρο 917: Γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση.
5. Άρθρο 924: Για να καταστεί αποτελεσματικότερη η εφαρμογή της ρύθμισης αυτής σχετικά με το διορισμό αντικλήτου προβλέπεται σε κάθε περίπτωση ο διορισμός αντικλήτου που να κατοικεί στην περιφέρεια του πρωτοδικείου του τόπου της εκτέλεσης και όχι του ειρηνοδικείου, όπως προβλέπεται μέχρι σήμερα, δεδομένου ότι θα είναι πιο εύκολο στον επισπεύδοντα δανειστή, να βρει αντίκλητο στην περιφέρεια του πρωτοδικείου από ό,τι στην περιφέρεια του ειρηνοδικείου του τόπου της εκτέλεσης.
6. Άρθρα 933, 934 και 937: 1. Η διάταξη του άρθρου 933 αλλά και όλη η δομή της εκτελεστικής διαδικασίας με τις πολλές δυνατότητες του οφειλέτη αλλά και οποιουδήποτε άλλου έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει ανακοπή ζητώντας είτε την ακύρωση μιας εκτελεστικής πράξης είτε τη λήψη ρυθμιστικών μέτρων, οι οποίες συνοδεύονται στις περισσότερες περιπτώσεις με τη δυνατότητα άσκησης αίτησης για αναστολή της διαδικασίας, είχε επιβαρύνει ιδιαίτερα το χρόνο διάρκειας της αναγκαστικής εκτέλεσης. Μάλιστα, αν υπολογιστεί και το γεγονός ότι στις περιπτώσεις των ανακοπών εξαντλείτο όλη η σειρά των προβλεπόμενων ένδικων βοηθημάτων, τελικά η διάρκεια της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης πολλές φορές ήταν ισοδύναμη με εκείνη της διαγνωστικής δίκης. Με το προτεινόμενο σύστημα ακύρωσης των ελαττωματικών πράξεων της αναγκαστικής εκτέλεσης και ειδικά για την περίπτωση της ικανοποίησης χρηματικών απαιτήσεων, προβλέπεται ένα πιο συνεκτικό, σε σχέση με

το προηγούμενο σύστημα: Αμέσως μετά την κατάσχεση διενεργούνται όλες οι κρίσιμες γνωστοποιήσεις και επιδόσεις και πραγματοποιείται για να καλυφθεί η ανάγκη δημοσιότητας της διαδικασίας η ανάρτηση στην προβλεπόμενη σχετική ιστοσελίδα, ώστε μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, λίγων ημερών, από την ημερομηνία της κατάσχεσης να έχουν γίνει όλες αυτές οι ενέργειες και από εκείνη τη στιγμή να αρχίσει να τρέχει προθεσμία των τριάντα ημερών για την άσκηση όλων των ανακοπών. Όποιος επιθυμεί να ασκήσει ανακοπή θα πρέπει να συγκεντρώσει όλα τα παράπονά του σε μια ή περισσότερες ανακοπές, οι οποίες πάντως θα εκδικαστούν σε μια δικάσιμο. Αν μεν ο ανακόπτων είναι το ίδιο πρόσωπο, αυτός θα γνωρίζει την άλλη ή τις άλλες ανακοπές που έχει ήδη ασκήσει, αν όμως είναι άλλος ο ανακόπτων, τότε με την επιμέλεια της γραμματείας του δικαστηρίου θα προσδιορίζονται όλες οι ανακοπές για συζήτηση στην ίδια δικάσιμο. 2. Περαιτέρω, η διαδικασία που ακολουθείται για την εκδίκαση της ανακοπής είναι εκείνη που προβλέπεται για τις περιουσιακές διαφορές, με κεντρική ρύθμιση εκείνη του άρθρου 591. Οι ρυθμίσεις αυτές αποτελούν στο σύνολο τους την παλιά ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, μια διαδικασία που ήταν πετυχημένη για την απλότητα αλλά και την αποτελεσματικότητά της. Ρητά προβλέπεται στο άρθρο 937 παρ. 1 περ. β' ότι κατά της απόφασης που εκδίδεται επί της ανακοπής, όταν πρόκειται για εκτέλεση με τίτλο δικαστική απόφαση ή διαταγή πληρωμής επιτρέπεται μόνο η άσκηση έφεσης, ενώ στις περιπτώσεις των λοιπών εκτελεστών τίτλων επιτρέπεται η άσκηση όλων των ένδικων μέσων πλην εκείνου της ανακοπής ερημοδικίας. 3. Από το άλλο μέρος, στις περιπτώσεις εκείνες που επισπεύδεται αναγκαστική εκτέλεση με βάση εκτελεστό τίτλο που δεν προέρχεται από δικαστική διαδικασία, όπως είναι λ.χ. τα συμβολαιογραφικά έγγραφα ή τα πρακτικά συμβιβασμού ή άλλες διαταγές, που δεν συνοδεύονται από δικαστική διάγνωση, είναι προφανές ότι, επειδή τα παράπονα κατά της επισπευδόμενης εκτέλεσης θα προβληθούν το πρώτον με την ανακοπή του άρθρου 933, πρέπει να προβλεφθεί η άσκηση ένδικων μέσων, ώστε η σχετική κρίση να έχει υποστεί την επανειλημμένη βάση της δικαστικής λειτουργίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση δεν είναι αναγκαίο να προβλεφθεί η άσκηση ανακοπής ερημοδικίας, αφού η δυνατότητα άσκησης έφεσης, καλύπτει την ανάγκη θεραπείας ενός τέτοιου ελαττώματος. Επειδή, όμως, η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης δεν πρέπει να καθυστερεί με την άσκηση ένδικων μέσων, προβλέπεται ρητά ότι η άσκηση ένδικων μέσων δεν αναστέλλει την πρόοδο της εκτέλεσης, εκτός αν, μετά από αίτηση του ασκούντος το ένδικο μέσο, που μπορεί να υποβληθεί και αυτοτελώς, το δικαστήριο του ένδικου μέσου διατάξει την αναστολή, με παροχή ή και χωρίς παροχή εγγύησης, εφόσον κρίνει ότι η ενέργεια της αναγκαστικής θα προξενήσει ανεπανόρθωτη βλάβη στον αιτούντα και πιθανολογείται η ευδοκίμηση του ένδικου αυτού μέσου. Η λύση αυτή ικανοποιεί όλα τα εμπλεκόμενα συμφέροντα: Και του επισπεύδοντος δανειστή που επιδιώκει το συντομότερο δυνατό την ικανοποίηση της απαίτησής του, αλλά και του οφειλέτη, αν τα παράπονά του κατά της εκτελούμενης απαίτησης και της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης πιθανολογούνται ως βάσιμα. 4. Η απόφαση επί της ανακοπής, δικαζόμενη με την ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών, εκδίδεται υποχρεωτικά εντός εξήντα ημερών από τη συζήτηση της ανακοπής.

7. Άρθρο 934: Η νέα διαχείριση της ανακοπής του άρθρου 933, όπως προσδιορίστηκε προηγουμένως, επιβάλλει και την τροποποίηση του άρθρου 934, ώστε όλες οι ανακοπές που αφορούν ενδεχόμενες πλημμέλειες που εντοπίζονται στο χρονικό πλαίσιο από την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση μέχρι και τη δημοσίευση του αποσπάσματος της κατασχετήριας έκθεσης να πρέπει να ασκηθούν μέσα σε προθεσμία σαράντα πέντε

- ημερών από την ημερομηνία της κατάσχεσης. Μέσα στην ίδια προθεσμία προβάλλονται και οι αντιρρήσεις που αφορούν την απαίτηση. Όταν επισπεύδεται κατάσχεση στα χέρια τρίτου, στην οποία επίσης ακολουθείται η προδικασία της σύνταξης και επίδοσης επιταγής προς εκτέλεση, το ανωτέρω χρονικό πλαίσιο επεκτείνεται μέχρι και την επίδοση του κατασχετήριου εγγράφου στον καθ' ου. Για όλες τις ενδεχόμενες πλημμέλειες που αφορούν την εγκυρότητα της τελευταίας πράξης της εκτέλεσης η προθεσμία είναι τριάντα ημέρες, αφότου η πράξη αυτή ενεργηθεί, ενώ αν πρόκειται για εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, η προθεσμία είναι τριάντα ημέρες από την ημέρα του πλειστηριασμού ή αναπλειστηριασμού αν πρόκειται για κινητά, και εξήντα ημέρες αφότου μεταγραφεί η περίληψη της κατακυρωτικής έκθεσης, αν πρόκειται για ακίνητα. Στην ίδια προθεσμία των τριάντα ημερών ασκείται, σε περίπτωση άμεσης εκτέλεσης και η ανακοπή κατά της επιταγής προς εκτέλεση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης αίτησης αναστολής ενώπιον του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η ανακοπή.
8. **Άρθρο 939:** Ρητά προβλέπεται ότι σε επείγουσες περιπτώσεις, η απόφαση που διατάζει να ανασταλεί η αναγκαστική εκτέλεση ή απόσπασμά αυτής γνωστοποιείται στα εκτελεστικά όργανα με επιμέλεια των διαδίκων ή της γραμματείας του δικαστηρίου. Σε επείγουσες περιπτώσεις η γνωστοποίηση μπορεί να γίνει από το δικαστήριο και με ηλεκτρονικά μέσα.
9. **Άρθρο 943 παρ. 3:** Διαγράφεται η κήρυξη.
10. **Άρθρο 947 παρ. 1:** Προσαρμόζεται η διαδικασία.
11. **Άρθρο 950:** Στην περίπτωση του άρθρου 950 αυξάνεται το ανώτατο όριο της χρηματικής ποινής έως το ποσό των 100.000 ευρώ και προβλέπεται ρητά ότι η απαγγελία της προσωπικής κράτησης γίνεται υποχρεωτικά σωρευτική και όχι εναλλακτική. Επίσης, προστίθεται νέα τρίτη παράγραφος, με την οποία ρυθμίζεται η δυνατότητα εκτέλεσης της επικυρούμενης κατά το άρθρο 1441 ΑΚ από το δικαστήριο συμφωνίας των συζύγων για την επιμέλεια των ανήλικων τέκνων και για την επικοινωνία με αυτά.
12. **Άρθρο 952:** Με την τροποποίηση της ισχύουσας διάταξης επιδιώκεται η πληρέστερη προστασία των δανειστών. Η υποχρέωση του οφειλέτη για γνωστοποίηση των περιουσιακών του στοιχείων αναφέρεται σε όλα τα δεκτικά αναγκαστικής εκτέλεσης στοιχεία, κάτι που επιβάλλει η ανάγκη πραγμάτωσης της αξίωσης του κατασχόντος δανειστή, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η διαφάνεια στην αναγκαστική εκτέλεση και καταπολεμούνται δόλιες τακτικές από την πλευρά του οφειλέτη.
13. **Άρθρο 953 παρ. 1:** Διευκρινίζεται ότι αντικείμενο της κατάσχεσης στα χέρια του οφειλέτη μπορεί να είναι και κινητό πράγμα το οποίο έχει ήδη κατασχεθεί και βρίσκεται στα χέρια του μεσεγγυούχου. Λόγω του επιτρεπτού των πολλαπλών κατασχέσεων αυτό είναι πιθανό να συμβεί. Το κατασχεθέν κινητό πράγμα θα μείνει στα χέρια του μεσεγγυούχου που ορίστηκε με την πρώτη κατάσχεση, εκτός αν συντρέχει λόγος αλλαγής του.
14. **Άρθρο 954:** Με την παράγραφο 2 στοιχείο ε της διάταξης του άρθρου 954 διευκρινίζεται ότι η ημέρα του πλειστηριασμού ορίζεται υποχρεωτικά επτά (7) μήνες από την ημέρα περάτωσης της κατάσχεσης και όχι πάντως μετά την παρέλευση οκτώ (8) μηνών από την ημέρα αυτή. Με την παράγραφο 4 της ίδιας διάταξης προβλέπεται ότι η απόφαση με την οποία διορθώνεται η κατασχετήρια έκθεση πρέπει να δημοσιεύεται έως τις 12.00' το μεσημέρι της δέκατης πριν από τον πλειστηριασμό ημέρας και αναρτάται την ίδια ημέρα με επιμέλεια της γραμματείας στην ιστοσελίδα δημοσιεύσεων πλειστηριασμών του Δελτίου Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τομέα Ασφάλισης Νομικών

- του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, χρόνος επαρκής για την γνώση της διόρθωσης από τους ενδιαφερόμενους υπερθεματιστές.
15. **Άρθρο 955:** Με τη διάταξη αυτή, όπως τροποποιείται, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες της προδικασίας του πλειστηριασμού κινητών πραγμάτων. Με τη νέα αυτή διάταξη, λόγω της κατάργησης της περίληψης της κατασχετήριας έκθεσης του άρθρου 960 και με σκοπό την κάλυψη της ανάγκης δημοσιότητας του πλειστηριασμού, απόσπασμα της κατασχετήριας έκθεσης, το οποίο περιλαμβάνει τα στοιχεία που κατά το ισχύον καθεστώς περιέχει η (καταργηθείσα) περίληψη, αναρτάται στην Ιστοσελίδα Δημοσιεύσεων Πλειστηριασμού του Δελτίου Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Τομέα Ασφάλισης Νομικών του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων. Η έκδοση του σχετικού αποσπάσματος, καθώς και η ανάρτηση αυτού πραγματοποιείται από τον αρμόδιο δικαστικό επιμελητή. Για την ανάρτηση απαιτείται η έκδοση προεδρικού διατάγματος, το οποίο θα εξειδικεύει τους όρους δημιουργίας της σχετικής ιστοσελίδας.
16. **Άρθρο 956:** Με το προστιθέμενο τελευταίο εδάφιο στην παράγραφο 1 του άρθρου 956, ενόψει του γεγονότος της πρόβλεψης δυνατότητας πολλαπλών κατασχέσεων, διευκρινίζεται ότι η ιδιότητα του μεσεγγυούχου που ορίστηκε με την πρώτη κατάσχεση διατηρείται και για τις κατασχέσεις που ενδεχομένως ακολουθήσουν.
17. **Άρθρο 958:** Με την τροποποιούμενη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 958 προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής πολλαπλών κατασχέσεων από περισσότερους δανειστές του ιδίου οφειλέτη πάνω στο ίδιο περιουσιακό στοιχείο. Κάθε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης διενεργείται ξεχωριστά και δεν επηρεάζει η μια την άλλη, ενώ, τέλος, προβλέπεται ότι δεν επιτρέπεται η αναζήτηση των εξόδων της εκτέλεσης που προκατέβαλε εκείνος ο δανειστής, η εκτέλεση του οποίου δεν περατώθηκε.
18. **Άρθρο 959:** Για την οικονομία της διαδικασίας καθορίζεται στην παρ. 1 ότι σε περίπτωση πολλαπλών κατασχέσεων ο πλειστηριασμός διενεργείται ενώπιον του ιδίου συμβολαιογράφου που ορίστηκε αρχικά από τον πρώτο επισπεύδοντα. Οι διατάξεις του άρθρου 959 παρ. 1 έως 5 εφαρμόζονται αναλόγως και στον πλειστηριασμό ακινήτων κατά ρητή παραπομπή του άρθρου 998 παρ. 1. Επιπροσθέτως για να αποφευχθεί το σοβαρό ενδεχόμενο του επηρεασμού του αποτελέσματος του πλειστηριασμού κατά τη διαδικασία των προσφορών από εκείνους που ενδιαφέρονται μόνο να αποκομίσουν αθέμιτα οφέλη από τους υποψήφιους πλειοδότες, οι οποίοι ενδιαφέρονται σοβαρά, προβλέπεται στην παρ. 4 ότι αν υποβλήθηκαν δύο ή περισσότερες γραπτές προσφορές, τα πράγματα που πλειστηριάζονται κατακυρώνονται σε εκείνον που προσφέρει τη μεγαλύτερη προσφορά, ενώ μόνο αν οι περισσότερες αυτές προσφορές είναι ίσες, η διαδικασία συνεχίζεται με την υποβολή προφορικών προσφορών προς τον υπάλληλο του πλειστηριασμού.
19. **Άρθρο 960:** Το άρθρο 960 καταργείται, αφού με τη νέα διαδικασία της εκτέλεσης, όπως αυτή διαμορφώνεται, δεν υπάρχει ανάγκη πλέον σύνταξης περίληψης κατασχετήριας έκθεσης και κοινοποίησης αυτής.
20. **Άρθρο 962:** Ειδικά για τα κατασχεμένα πράγματα που μπορεί, κατά την κρίση του υπαλλήλου του πλειστηριασμού, να υποστούν φθορά, λόγω της κατάργησης της κήρυξης του πλειστηριασμού από κήρυκα, ως θεσμού χωρίς κανένα απολύτως πρακτικό αποτέλεσμα, προβλέπεται ότι αυτά πλειστηριάζονται αμέσως και αν ο υπάλληλος του πλειστηριασμού θεωρήσει ότι απαιτείται δημοσιότητα έχει τη δυνατότητα να προβεί σε κάθε κατάλληλη ενέργεια για την εξασφάλιση δημοσιότητας. Ο κανόνας όμως, λόγω ακριβώς της ιδιάζουσας φύσης των προς πλειστηριασμό κινητών πραγμάτων, είναι η έλλειψη δημοσιότητας.

21. **Άρθρο 963:** Καταργείται η κήρυξη του πλειστηριασμού από κήρυκα, θεσμού χωρίς κανένα απολύτως πρακτικό αποτέλεσμα.
22. **Άρθρο 965:** Στη διάταξη του άρθρου 965 επιφέρονται τροποποιήσεις σε επιμέρους ζητήματα της διαδικασίας. Έτσι: 1) Προβλέπεται ότι κάθε πλειοδότης οφείλει να καταθέτει, σε μετρητά ή με εγγυητική επιστολή τράπεζας, διάρκειας τουλάχιστον ενός μηνός ή με επιταγή που έχει εκδοθεί από τράπεζα ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα, εγγυοδοσία ίση προς το τριάντα τοις εκατό (30%) της τιμής της πρώτης προσφοράς. Επειδή η οικονομική κρίση στη χώρα μας έχει ως συνέπεια τη δυσκολία στην κυκλοφορία των μετρητών, η εγγυοδοσία έστω του μισού της τιμής της πρώτης προσφοράς αποτελεί ασφαλές αντικίνητρο για όποιον δεν ενδιαφέρεται να πάρει σοβαρά μέρος στον πλειστηριασμό. Εννοείται πως σε περίπτωση κατάπτωσης της εγγυοδοσίας, θα διενεργηθεί αναπλειστηριασμός για το υπόλοιπο της τιμής της πρώτης προσφοράς. 2) Το πλειστηρίασμα καταβάλλεται σε μετρητά ή με επιταγή έκδοσης τράπεζας που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα και όχι έκδοσης του υπερθεματιστή.
23. **Άρθρο 970:** Στη διάταξη του άρθρου 972 επέρχονται τροποποιήσεις ως προς το διορισμό αντικλήτου στην περιφέρεια του πρωτοδικείου του τόπου της εκτέλεσης και όχι του ειρηνοδικείου, όπως πρόβλεπε η μέχρι τώρα ρύθμιση, ενώ αν δεν οριστεί, αντίκλητος είναι ο δικηγόρος που τυχόν υπέγραψε την αναγγελία. Επίσης, αλλάζει η προθεσμία επίδοσης της αναγγελίας και ορίζεται, για τη συντόμευση της όλης διαδικασίας, ότι η αναγγελία πρέπει να επιδοθεί το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν από τον πλειστηριασμό και μέσα στην ίδια προθεσμία πρέπει να κατατεθούν τα έγγραφα που αποδεικνύουν την απαίτηση.
24. **Άρθρο 973:** Στη διάταξη του άρθρου 973 επέρχονται τροποποιήσεις για επιμέρους λεπτομέρειες για την περίπτωση κατά την οποία ο πλειστηριασμός δεν έγινε κατά την ημέρα που είχε οριστεί και επισπεύδεται πάλι με δήλωση.
25. **Άρθρο 975:** Το άρθρο 975 τροποποιείται μερικώς με σκοπό την ορθότερη και δικαιότερη για τους δανειστές διάρθρωση του πίνακα κατάταξης. Οι απαιτήσεις που αναφέρονται στη δεύτερη τάξη υπολογίζονται με βάση το χρόνο όχι μόνο της διενέργειας του πλειστηριασμού, αλλά και της κήρυξης της πτώχευσης. Το ίδιο γίνεται και για τις απαιτήσεις της τρίτης τάξης, από τις οποίες επιπροσθέτως αφαιρέθηκαν οι απαιτήσεις των δασκάλων, καθώς και των δικηγόρων που αμείβονται κατ' υπόθεση. Στην ίδια τρίτη τάξη προστέθηκαν οι απαιτήσεις του Δημοσίου από φόρο προστιθέμενης αξίας και παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές. Επιπροσθέτως στην πέμπτη τάξη κατατάσσεται το δημόσιο, καθώς και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης για απαιτήσεις τους που προκύπτουν από κάθε αιτία με τις προσαυξήσεις κάθε φύσης και τους τόκους που επιβαρύνουν τις απαιτήσεις αυτές και χωρίς την ύπαρξη του χρονικού περιορισμού για τον υπολογισμό τους που προβλέπει η ισχύουσα διάταξη. Για τις απαιτήσεις της τέταρτης τάξης, ο χρόνος υπολογισμού τους περιορίζεται σε ένα έτος από τα δύο του ισχύοντος καθεστώτος.
26. **Άρθρο 977:** Στη διάταξη του άρθρου 977 προβλέπεται για πρώτη φορά και η ικανοποίηση από το εκπλειστηρίασμα και των μη προνομιούχων απαιτήσεων σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του ποσού του πλειστηριασματος που πρέπει να διανεμηθεί στους πιστωτές. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνονται και οι μη προνομιούχοι δανειστές να επιχειρήσουν αναγκαστική εκτέλεση, ώστε ακόμα και αν υπάρχουν προνομιούχοι δανειστές, να λάβουν και αυτοί ποσοστό, έστω μικρό, του πλειστηριασματος.
27. **Άρθρο 978:** Τον κανόνα στην πρακτική αποτελεί η τυχαία κατάταξη, με την έννοια ότι δεν υφίσταται τελεσίδικη απόφαση που διαπιστώνει την απαίτηση. Με βάση και τη

νομολογία του Αρείου Πάγου ο υπάλληλος του πλειστηριασμού δεν μπορεί να θέσει προθεσμία για την προσκομιδή τελεσίδικης απόφασης. Δεν αποκλείεται έτσι να παρέλθει ικανό χρονικό διάστημα μέχρι να πληρωθεί ο σχετικός όρος. Με τη νέα ρύθμιση, λοιπόν, επιδιώκεται η είσπραξη του πλειστηριάσματος αμέσως, χωρίς να είναι απαραίτητη η ύπαρξη βέβαιης απαίτησης ή η έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της ανακοπής. Η λύση αυτή ωφελεί όχι μόνο τους δανειστές, αλλά και τον οφειλέτη, αφού αυτός παύει να βαρύνεται με τους τόκους, όπως συμβαίνει μέχρι τώρα. Σχετική ρύθμιση προβλέπει για τις τράπεζες το ν.δ. 4001/1959, αν και όχι για την περίπτωση της τυχαίας κατάταξης. Βεβαίως, η προτεινόμενη λύση συναρτάται με προσκόμιση εγγυητικής επιστολής σε πρώτη ζήτηση. Η παρούσα λύση ισχύει και για το Δημόσιο ή τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Η υποχρέωση καταβολής τόκων εκ μέρους του αρχικώς καταταγέντος αναφέρεται σε τόκους υπερημερίας.

28. **Άρθρο 980:** Στην πράξη πολλές ανακοπές κατά του πίνακα κατάταξης στη διαδικασία του πλειστηριασμού ασκούνται αβάσιμα, με συνέπεια να διαιωνίζεται εκ των πραγμάτων η διαδικασία της κατάταξης. Έτσι, αντικαθίσταται σχετικά η παράγραφος 2 του άρθρου 980 και η λήψη εγγυητικής επιστολής προστατεύει επαρκώς σε περίπτωση που ήθελε ευδοκιμήσει η ανακοπή. Η υποχρέωση καταβολής τόκων εκ μέρους του αρχικώς καταταγέντος αναφέρεται σε τόκους υπερημερίας.
29. **Άρθρο 983:** Με τη νέα ρύθμιση της παραγράφου 4 αποσαφηνίζεται ότι η κατάσχεση εις χείρας τράπεζας ως τρίτης μπορεί να γίνει με επίδοση του κατασχετήριου εγγράφου και στην έδρα του πιστωτικού ιδρύματος ή σε οποιοδήποτε κατάστημα αυτού. Η λύση αυτή εμφανίζεται εύλογη ενόψει της ηλεκτρονικής διασύνδεσης του δικτύου των Τραπεζών. Η αντίθετη λύση θέτει στο δανειστή σχεδόν ανυπέρβλητα εμπόδια, αφού δεν μπορεί να γνωρίζει με ασφάλεια που τηρείται ο λογαριασμός του οφειλέτη. Παράλληλα, εντάσσεται το περιεχόμενο της σχετικής ρύθμισης του άρθρου 24 ν. 2915/2001 στον ΚΠολΔ, χωρίς όμως να καταργείται η διάταξη αυτή, η οποία εξακολουθεί να ισχύει για όσες περιπτώσεις δεν εφαρμόζεται ο ΚΠολΔ.
30. **Άρθρο 985:** Στη διάταξη αυτή αντικαθίσταται η πρώτη παράγραφος και καθιερώνεται η υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να δηλώσει, σε περίπτωση κατάσχεσης στα χέρια του, αν υφίσταται σε αυτό ακατάσχετη απαίτηση κατά την έννοια του άρθρου 982 παράγραφοι 3 και 4.
31. **Άρθρο 993 παρ. 2:** Με τη νέα ρύθμιση που εισάγεται, για την εκτίμηση της αξίας του ακινήτου, που κατάσχετα, λαμβάνεται υπόψη η εμπορική του αξία, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το χρόνο της κατάσχεσης και όχι η αντικειμενική αξία, όπως ορίζει η ισχύουσα ρύθμιση. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της νέας αυτής διάταξης θα καθοριστούν με προεδρικό διάταγμα κατά τα ειδικότερα στις μεταβατικές διατάξεις οριζόμενα. Μέχρι την έκδοση του διατάγματος αυτού, όπου προβλέπεται για το ακίνητο που κατάσχετα αντικειμενική αξία για τον υπολογισμό του φόρου μεταβίβασης, θα λαμβάνεται υπόψη η αντικειμενική αξία αυτή.
32. **Άρθρο 995:** Στη διάταξη αυτή επιφέρονται τροποποιήσεις αναφορικά με τις επιδόσεις της κατασχετήριας έκθεσης σε περίπτωση κατάσχεσης ακινήτου, με σημαντική νέα ρύθμιση τη δυνατότητα επίσκεψης από υποψήφιους πλειοδότες του προς πλειστηριασμό ακινήτου. Προβλέπεται συγκεκριμένα στην παρ. 6 η δυνατότητα επίσκεψης του κατασχεθέντος ακινήτου από υποψήφιους πλειοδότες, με τη συνοδεία του δικαστικού επιμελητή, ο οποίος στη συνέχεια θα συντάξει έκθεση, κατ' εφαρμογή της γενικής διάταξης των άρθρων 931 και 117 ΚΠολΔ. Με τη νέα ρύθμιση που εισάγεται, ως τιμή της πρώτης προσφοράς για το ακίνητο, που εκπλειστηριάζεται, ορίζεται η εμπορική του αξία, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το χρόνο της κατάσχεσης και όχι η αντικειμενική

αξία, όπως ορίζει η ισχύουσα ρύθμιση. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της νέας αυτής διάταξης θα καθοριστούν με προεδρικό διάταγμα κατά τα ειδικότερα στις μεταβατικές διατάξεις οριζόμενα. Κατά το μεταβατικό χρόνο, μέχρι την έκδοση του διατάγματος αυτού, εφαρμόζεται η μέχρι σήμερα ισχύουσα ρύθμιση και ως τιμή πρώτης προσφοράς ορίζεται η αξία που προκύπτει από τον προσδιορισμό της αξίας του με αντικειμενικά κριτήρια σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 41 και 41α του ν. 1249/1982 (ΦΕΚ 43 Α'), όπως εκάστοτε ισχύουν και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδιδόμενων κανονιστικών αποφάσεων.

33. **Άρθρο 997:** Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 997 γίνεται μικρότερη η προθεσμία για την καταγγελία εκ μέρους του υπερθεματιστή της μίσθωσης που καταρτίστηκε μετά την κατάσχεση του ακινήτου, ενώ στη δεύτερη παράγραφο με τη νέα ρύθμιση επιδιώκεται η πληρέστερη διασφάλιση των αποτελεσμάτων που επάγεται η επιβολή της κατάσχεσης. Ειδικότερα, με τη νέα ρύθμιση προστίθεται ως αφετηριακό σημείο για την έναρξη των αποτελεσμάτων της κατάσχεσης ακινήτου και το χρονικό σημείο της σύνταξης της έκθεσης, που πιστοποιεί την άρνηση εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση να παραλάβει το αντίγραφο της κατασχετήριας έκθεσης, με την προϋπόθεση όμως, ότι θα ακολουθήσει η επίδοση αντιγράφου της κατάσχεσης μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών.
34. **Άρθρο 999:** Το άρθρο 999 καταργείται, αφού με τη νέα διαδικασία της εκτέλεσης, όπως αυτή διαμορφώνεται, δεν υπάρχει ανάγκη πλέον σύνταξης περίληψης κατασχετήριας έκθεσης και κοινοποίησης αυτής.
35. **Άρθρο 1000:** Στο άρθρο 1000 γίνεται μεγαλύτερη η προθεσμία πριν από τον πλειστηριασμό, μέσα στην οποία μπορεί να ζητηθεί η αναστολή του πλειστηριασμού.
36. **Άρθρο 1001 παρ. 1:** Καταργείται η παρ. 1 του άρθρου 1001, λόγω της κατάργησης του κήρυκα στον πλειστηριασμό.
37. **Άρθρο 1009:** Με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 1009 ρυθμίζονται λεπτομέρειες αναφορικά με το δικαίωμα του υπερθεματιστή να καταγγείλει τη μίσθωση του εκπλειστηριασθέντος ακινήτου που ήταν μισθωμένο για την άσκηση σε αυτό επιχείρησης.
38. **Άρθρο 1011Α:** Με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 1011 Α ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες του πλειστηριασμού πλοίου, οι οποίες δικαιολογούνται, κατ' απόκλιση από τις ρυθμίσεις του πλειστηριασμού κινητών και ακινήτων, από τη φύση του αντικειμένου της εκτέλεσης.
39. **Άρθρα 1012 και 1015:** Από τη ρύθμιση αυτή απαλείφονται οι διατάξεις εκείνες που αφορούσαν την περίληψη της κατασχετήριας έκθεσης και τις επιδόσεις αυτής. Για να καλυφθούν οι ανάγκες δημοσιότητας αντί για περίληψη της κατασχετήριας έκθεσης επιδίδεται στα ενδιαφερόμενα μέρη αντίγραφο αυτής.
40. **Άρθρα 1047 και 1049:** Σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 1047, εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος, η προσωπική κράτηση είναι ρητά δυνατική και όχι υποχρεωτική για το δικαστήριο για απαιτήσεις από αδικοπραξία. Η απόφαση όμως που διατάζει την προσωπική κράτηση, σύμφωνα με τα άρθρα 1047 και 1049, δεν εκτελείται αν εκείνος που καταδικάστηκε βρίσκεται κατά το χρόνο της εκτέλεσης σε αδυναμία να εκπληρώσει τη χρηματική οφειλή του. Αυτό σημαίνει ουσιαστικά ότι τα πρόσωπα που βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία να εκπληρώσουν τις πιο πάνω υποχρεώσεις τους, είναι ανεπίδεκτα προσωπικής κράτησης. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο για τα πρόσωπα που είναι οικονομικώς εύρωστα, άλλα αποκρύπτουν τα περιουσιακά τους στοιχεία για να αποφύγουν την πληρωμή των βεβαιωμένων με δικαστική απόφαση υποχρεώσεων τους, απέναντι ενδεχομένως δανειστών που είναι οικονομικώς ασθενέστεροι και αναμένουν ευλόγως την ικανοποίηση των απαιτήσεων τους για την κάλυψη των δικών

τους αναγκών, κατά κανόνα επιτακτικών. Κρίσιμος χρόνος για την εξακρίβωση της αδυναμίας του οφειλέτη προς εξόφληση του χρέους του καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 1049 αυτός της εκτέλεσης της απόφασης.

Χ. Μεταβατικές και τελικές διατάξεις.

- 1) Με τις παραγράφους 1 έως 4 των μεταβατικών διατάξεων ρυθμίζεται το χρονικό σημείο έναρξης ισχύος των διατάξεων του προτεινόμενου σχεδίου, κατά τρόπον ώστε να παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος προσαρμογής στις νέες ρυθμίσεις όλων των παραγόντων της δικαιοσύνης.
- 2) Άρθρο 3 παρ. 4 ΕισΝΚΠολΔ: Καταργείται ενόψει της επαναφοράς υποθέσεων της εκουσίας στην αρμοδιότητα των πρωτοδικείων.
- 3) Άρθρο 52 περ. 18 ΕισΝΚΠολΔ: Κατά τη διάταξη του άρθρου 22 του Α.Ν.1539/1938 «Περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων» που εφαρμόζεται αναλογικά και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρα 1 παρ. 1 του Ν.Δ.31/1968, 62 του Ν.1416/1984, 52 παρ.18 του ΕισΝΚΠολΔ) ή άλλου εξομοιούμενου με αυτά ως προς τη νομική μεταχείριση του ΝΠΔΔ, καθιερώνεται αρμοδιότητα του Εισαγγελέα για την προσωρινή ρύθμιση της διακατοχής των δημοσίων ή δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων (ακινήτων), που αμφισβητείται μεταξύ του Δημοσίου ή Οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή ΝΠΔΔ και ιδιώτη. Η απόφαση που εκδίδεται από τον Εισαγγελέα στα πλαίσια της ως άνω αρμοδιότητάς του, αποτελεί πράξη δικαστικής αρχής σε ιδιωτική διαφορά (Αν.Ειδ.Δικ. 2/1977 Δ8. 147) και σαν τέτοια αποτελεί, μετά την τελεσιδικία της, ιδιότυπο εκτελεστό τίτλο, πέραν από αυτούς που ορίζονται στο άρθρο 904 ΚΠολΔ ή άλλες ειδικές διατάξεις και εκτελείται κατά τις δικονομικές διατάξεις περί αναγκαστικής εκτελέσεως. Κρίνεται ότι έχουν πλέον εκλείψει οι λόγοι, οι οποίοι επέβαλαν την αρμοδιότητα αυτή του Εισαγγελέα και γι' αυτό πρέπει να καταργηθεί, ώστε οι σχετικές διαφορές να εκδικάζονται πλέον από τα αρμόδια δικαστήρια. Προς τούτο αντικαθίσταται η σχετική διάταξη της περίπτωσης 18 του άρθρου 52 Εισαγωγικού νόμου του ΚΠολΔ και απαλείφεται η διάταξη του άρθρου 22 Α.Ν. 1539/1938.
- 4) Οι μέχρι σήμερα στον ΚΠολΔ ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 632 παρ. 3 εδ. γ' και 938 παρ. 1 εδ. γ', οι οποίες προβλέπουν υποχρεωτική συνεκδίκαση της αιτήσεως αναστολής με την ανακοπή των άρθρων 632 και 933 αντίστοιχα, οδήγησαν στο μη επιθυμητό αποτέλεσμα οι αιτήσεις αναστολής να προσδιορίζονται για εκδίκαση σε πολύ μακρινό χρόνο, το οποίο επέφερε επίσης ως συνέπεια, οι προσωρινές διαταγές που χορηγήθηκαν επί αυτών να «διαιώνίζονται». Προς αποκατάσταση του προβληματικού αυτού φαινομένου, προβλέπεται στις μεταβατικές διατάξεις δικονομικό βάρος για τους διαδίκους να επαναφέρουν τις αιτήσεις αναστολής σε σύντομο χρονικό διάστημα από την έκδοση του παρόντος νόμου (έξι μήνες), με άμεση συνέπεια σε αντίθετη περίπτωση την αυτοδίκαια παύση της ισχύος του ασφαλιστικού μέτρου που διατάχθηκε.
- 5) Προβλέπεται «προγραμματικά» στις μεταβατικές διατάξεις η θεσμοθέτηση ενός ξεχωριστού θεσμού «εντολής για πληρωμή» (άρθρο 623 παρ. 2), ο οποίος έχει αντληθεί από τον ευρωπαϊκό χώρο, με διαφορετικές από την ισχύουσα διαταγή πληρωμής προϋποθέσεις έκδοσης. Η διαδικασία εκδόσεως, το περιεχόμενο, ο τύπος και οι έννομες συνέπειες της νέας αυτής δικονομικής διαδικασίας θα καθοριστούν με προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- 6) Για το χρονικό διάστημα μέχρι την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος που θα καθορίζει τα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της εμπορικής αξίας των ακινήτων, ως

- Βάση υπολογισμού για την εκτίμηση της αξίας του ακινήτου και τον προσδιορισμό της πρώτης προσφοράς, ορίζεται η αντικειμενική αξία, όπως προβλέπουν και οι μέχρι σήμερα ισχύουσες διατάξεις των άρθρων 993 παρ. 2 εδ. γ' και 995 παρ. 1 εδ. δ'.
- 7) Για την ίδια ως άνω μεταβατική περίοδο που θα ισχύει η αντικειμενική αξία για την εκτίμηση του κατασχεθέντος ακινήτου και την τιμή πρώτης προσφοράς για τον πλειστηριασμό αυτού, εισάγεται ειδική νομοθετική ρύθμιση για τις περιπτώσεις άκαρπου πλειστηριασμού. Κατά βάση εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 966 παρ. 1 έως 4, στις οποίες η μέχρι σήμερα ρύθμιση του άρθρου 1003 παρ. 4 παρέπεμπε με ανάλογη εφαρμογή. Στη διαδικασία αυτή παρεμβάλλεται ένα νέο διαδικαστικό στάδιο επαναληπτικού πλειστηριασμού, ο χρόνος διεξαγωγής του οποίου ορίζεται εξ αρχής στην κατασχετήρια έκθεση και με προκαθορισμένη μειωμένη τιμή πρώτης προσφοράς, ανερχόμενη στο ένα δεύτερο της αξίας στην οποία εκτιμήθηκε το κατασχεμένο ακίνητο. Για τον επαναληπτικό αυτόν πλειστηριασμό δεν τηρείται νέα διαδικασία και νέες διατυπώσεις δημοσιότητας και δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση της ανακοπής διόρθωσης της κατασχετήριας έκθεσης, κατά το άρθρο 954 παρ. 4. Η διαδικασία που ακολουθείται μετά τον επαναληπτικό πλειστηριασμό σε περίπτωση που και αυτός δεν έχει αποτέλεσμα (δηλαδή δεν εμφανιστούν πλειοδότες) είναι αυτή που και το σημερινό άρθρο 966 παρ. 3 και 4 περιγράφει.
- 8) Προβλέπεται «προγραμματικά» στις μεταβατικές διατάξεις η διενέργεια πλειστηριασμού με ηλεκτρονικά μέσα (ηλεκτρονικός πλειστηριασμός). Προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, θα καθορίζει τις ειδικότερες προϋποθέσεις για τη διενέργεια του ηλεκτρονικού πλειστηριασμού.
- 9) Λόγω της σημασίας που έχει η ναυτιλία για την χώρα μας, αλλά και διεθνώς, δυνάμει του άρθρου 51 ν. 2172/1993 (Α' 207) συνεστήθησαν στο Πρωτοδικείο και Εφετείο Πειραιώς Ναυτικά Τμήματα, με αποκλειστική αρμοδιότητα για τις ναυτικές διαφορές του Νομού Αττικής. Προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη συγκέντρωση ναυτικών υποθέσεων στα Ναυτικά αυτά Τμήματα, μεγαλύτερη εξειδίκευση και ενοποίηση της νομολογίας προστίθεται ειδική ρύθμιση στο άρθρο 51 παρ. 2 του παραπάνω νόμου, σύμφωνα με την οποία το Πρωτοδικείο Πειραιά έχει συντρέχουσα (και όχι αποκλειστική εδώ) αρμοδιότητα για τις ναυτικές υποθέσεις της υπόλοιπης επικράτειας. Από τη διάταξη αυτή δεν προκαλείται επιπλέον δαπάνη στον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθόσον για την εκδίκαση των πρόσθετων ναυτικών υποθέσεων θα επιληφθούν τα ήδη υπάρχοντα ειδικά ναυτικά τμήματα που έχουν συστηθεί, τα οποία ούτως ή άλλως δεν έχουν μεγάλο φόρτο εργασίας».

ΑΡΘΡΟ 2

ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΚΑΙ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

(ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/59/ΕΕ, ΕΕ L 173) ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

A. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. Με το παρόν σχέδιο νόμου ενσωματώνεται στη νομοθεσία η οδηγία 2014/59/ΕΕ για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου για την ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, και την τροποποίηση των οδηγιών 82/891/ΕΟΚ, 2011/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) 648/2012.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών επηρέασε το τραπεζικό σύστημα των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών και ανέδειξε όχι μόνο την αλληλεπίδραση μιας κατάστασης αφερεγγυότητας μεταξύ των διαφόρων οντοτήτων αλλά την έντονη διασύνδεση μεταξύ δημοσίου χρέους- χρηματοπιστωτικού συστήματος που πρέπει να διαρραγεί για να μην υπάρχει – εν τέλει – επιβάρυνση των φορολογούμενων.

Με τη συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου εναρμονίζονται οι διαδικασίες εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ομίλων χρηματοδοτικών συμμετοχών που μέχρι σήμερα διέπονταν από τις εθνικές ρυθμίσεις των κρατών μελών.

Πριν την υιοθέτηση του υπό ενσωμάτωση νομοθετήματος, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας, είχαν ήδη προβεί σε νομοθετικές αλλαγές που καθιερώνουν μηχανισμούς εξυγίανσης προβληματικών ιδρυμάτων, ενώ, άλλα κράτη είχαν γνωστοποιήσει την πρόθεσή τους να καθιερώσουν μηχανισμούς αυτού του είδους, αν δεν προβλεφθούν σε επίπεδο Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογώντας την κατάσταση εκτίμησε ότι η έλλειψη κοινών κανόνων, εξουσιών και διαδικασιών εξυγίανσης των ιδρυμάτων θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να παρακωλύσει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών κατά την αντιμετώπιση διασυννοριακών τραπεζικών ομίλων που πτωχεύουν. Αυτό θα συνέβαινε, ιδίως, όταν οι διαφορετικές προσεγγίσεις συνεπάγονται ότι οι εθνικές αρχές δεν διαθέτουν το ίδιο επίπεδο ελέγχου ή την ίδια ικανότητα εξυγίανσης ιδρυμάτων. Οι διαφορές στα καθεστώτα εξυγίανσης θα μπορούσαν να επηρεάσουν με διαφορετικό τρόπο τις δαπάνες για τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων στα κράτη μέλη και πιθανώς να δημιουργήσουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό μεταξύ των ιδρυμάτων. Τα αποτελεσματικά καθεστώτα εξυγίανσης σε όλα τα κράτη μέλη είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα ιδρύματα δεν μπορούν να περιορίζονται κατά την άσκηση των δικαιωμάτων εγκατάστασής τους στην εσωτερική αγορά από τη χρηματοοικονομική δυνατότητα του κράτους μέλους καταγωγής τους να διαχειριστεί την πτώχευσή τους. Τα εμπόδια αυτά πρέπει να εξαλειφθούν και να θεσπιστούν κανόνες ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν υπονομεύονται οι διατάξεις της εσωτερικής αγοράς. Για τον σκοπό αυτόν, οι κανόνες που διέπουν την εξυγίανση των ιδρυμάτων υπόκεινται σε κοινούς κανόνες ελάχιστης εναρμόνισης.

Είναι επίσης σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα εξυγίανσης επιβάλλονται μόνο όταν αυτό είναι αναγκαίο χάριν του δημοσίου συμφέροντος και κάθε παρέμβαση στα δικαιώματα των μετόχων και των πιστωτών εξαιτίας των μέτρων αυτών, είναι συμβατή με το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η χώρα μας έγκαιρα θέσπισε ειδικό πλαίσιο για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων με το οποίο προβλέπεται η ανάληψη δράσης από την αρχή εξυγίανσης και την αρχή εποπτείας για να αποφευχθεί η συστημική κρίση, να προστατευθούν οι καταθέσεις και η εμπιστοσύνη των καταθετών και των πολιτών στο τραπεζικό σύστημα κα εν τέλει να υπάρξει, μέσω της παρέμβασης των εποπτικών αρχών, των αρχών εξυγίανσης και του ίδιου του κράτους η προστασία του δημοσίου συμφέροντος, έκφανση του οποίου αποτελεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ως πυλώνας της ανάπτυξης και της στήριξης της εθνικής οικονομίας. Ωστόσο, το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο κανόνων ανάκαμψης και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, επιβάλλει τη θέσπιση ενός νέου, συνεκτικού νομοθετήματος που επιχειρεί να αντιμετωπίσει το σύνολο των θεμάτων που μπορεί να προκύψουν σε μία κρίση οντοτήτων του

χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για το λόγο αυτό, οι σχετικές διατάξεις του ν. 4261/2014 καταργούνται και αντικαθίστανται από τις νέες αναλυτικές διατάξεις της υπό ενσωμάτωση οδηγίας.

Η Αρχή Εξυγίανσης, όπως προβλέπεται στο παρόν σχέδιο νόμου, καλείται να αξιοποιήσει μια σειρά μέτρων που της επιτρέπουν να παρεμβαίνει έγκαιρα και γρήγορα, διασφαλίζοντας τη συνέχεια κρίσιμων λειτουργιών και ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις για το οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα της θέσης του ιδρύματος σε καθεστώς αφερεγγυότητας. Προβλέπεται η συστηματική παρακολούθηση των εποπτευόμενων οντοτήτων, τόσο από την αρχή εποπτείας όσο και από την αρχή εξυγίανσης καθώς και η στενή συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων αρχών σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως όταν υπάρχει διασυννοριακή δραστηριότητα. Με τον τρόπο αυτό, τόσο οι αρχές όσο και τα ιδρύματα –οντότητες είναι προετοιμασμένα για μια πιθανή κρίση και μπορούν εγκαίρως να σχεδιάσουν και να αποτρέψουν τις δυσμενείς εξελίξεις ή τουλάχιστον να περιορίσουν τις συνέπειες μια κρίσης τόσο σε επίπεδο χρηματοοικονομικού τομέα όσο και από πλευράς δημοσιονομικών επιπτώσεων στο κράτος ή την Ένωση. Για το σκοπό αυτό προβλέπεται και η συνεργασία και συστηματική ενημέρωση του αρμόδιου υπουργείου.

Η βασική φιλοσοφία του νομοσχεδίου είναι ότι τις ζημιές ενός ιδρύματος ή οντότητας δεν πρέπει να τις αναλάβουν οι φορολογούμενοι πολίτες, παρά μόνο ως έσχατο μέσο. Οι ζημιές βαρύνουν πρωτίστως τους μετόχους και μετά τους πιστωτές. Όμως, κανένας πιστωτής, κατά την εφαρμογή των μέτρων εξυγίανσης που προβλέπει το νομοσχέδιο, δεν πρέπει να βρεθεί σε δυσμενέστερη θέση και να υποστεί μεγαλύτερες ζημιές από αυτές που θα αναλάμβανε αν το ίδρυμα ή η οντότητα ετίθετο άμεσα σε εκκαθάριση (αρχή της μη επιδείνωσης της θέσης των πιστωτών).

Το νομοσχέδιο διαρθρώνεται σε 20 κεφάλαια, τα οποία ρυθμίζουν τα θέματα της προετοιμασίας των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης, σε επίπεδο ιδρυμάτων ή οντοτήτων και ομίλων, την ενδοομιλική χρηματοδοτική στήριξη, θέματα έγκαιρης παρέμβασης, τους στόχους και τα μέτρα εξυγίανσης σε επίπεδο ιδρυμάτων ή οντοτήτων και ομίλων, θέματα σε σχέση με τρίτες χώρες, τις ειδικές εξουσίες των αρχών εξυγίανσης, τις αναγκαίες διασφαλίσεις των δικαιωμάτων μετόχων και πιστωτών κατά την εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης, τις διαδικαστικές υποχρεώσεις, τις κυρώσεις, τις χρηματοδοτικές ρυθμίσεις για την εξυγίανση (ταμεία εξυγίανσης) και τις αναγκαίες τροποποιήσεις σε άλλα νομοθετικά κείμενα (οδηγίες –κανονισμούς), όπως έχουν ενσωματωθεί ή εφαρμοστεί στην ελληνική νομοθεσία προκειμένου να είναι συμβατά με το νέο πλαίσιο.

Β. ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Στο άρθρο 1, τίθεται το πεδίο εφαρμογής του παρόντος σχεδίου νόμου. Ειδικότερα, προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες οντότητες προς την ανάκαμψη και την εξυγίανση των οποίων εφαρμόζονται οι θεσπιζόμενοι κανόνες και διαδικασίες, και εκθέτονται οι παράμετροι τις οποίες λαμβάνουν υπόψη τους οι αρχές εξυγίανσης και, κατά περίπτωση, οι αρμόδιες αρχές κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των απαιτήσεων και κατά τη χρήση των μέσων που προβλέπονται στο παρόν σχέδιο νόμου.

Στο άρθρο 2, παρατίθενται οι έννοιες τις οποίες λαμβάνουν οι όροι που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του παρόντος σχεδίου νόμου. Ειδικότερα, διατυπώνονται οι ορισμοί της έννοιας της εξυγίανσης, των διαφορετικών μορφών οντοτήτων σε συμφωνία με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013, των στόχων, μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης, της αρμόδιας αρχής και των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης, καθώς και κάθε άλλης σχετιζόμενης έννοιας στο πλαίσιο της ανάκαμψης και εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων.

Στο άρθρο 3, ορίζονται και εξειδικεύονται αφενός το αρμόδιο Υπουργείο και αφετέρου η αρχή που αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες απαιτήσεις ανεξαρτησίας προς αποφυγή τυχόν σύγκρουσης συμφερόντων, και βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών συνεργασίας, σχεδιασμού και διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Η αρχή εξυγίανσης ασκεί δημόσια εξουσία. Ως τέτοια ορίζεται η Τράπεζα της Ελλάδος για τα πιστωτικά ιδρύματα και τα εποπτευόμενα από αυτή χρηματοδοτικά ιδρύματα και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για τις επιχειρήσεις επενδύσεων. Οι ελληνικές αρχές εξυγίανσης,

ασκούν τις αρμοδιότητές τους διακριτά από τις αντίστοιχες της εποπτείας, ενεργώντας λειτουργικά ανεξάρτητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Στο άρθρο 4, προβλέπεται ο προσδιορισμός, από τις αρμόδιες αρχές και τις αρχές εξυγίανσης, του περιεχομένου και των λεπτομερειών του σχεδίου ανάκαμψης και εξυγίανσης λαμβάνοντας υπόψη τις δυνητικές επιπτώσεις της αφερεγγυότητας ιδρύματος και της συνεπαγόμενης εκκαθάρισης του υπό τις συνήθεις διαδικασίες αφερεγγυότητας. Στο ίδιο άρθρο, δίνεται η δυνατότητα εφαρμογής απλουστευμένων υποχρεώσεων ως προς το σχεδιασμό της ανάκαμψης και τον σχεδιασμό της εξυγίανσης για ορισμένα ιδρύματα. Από τα ιδρύματα που δύνανται να τύχουν απαλλαγών εξαιρούνται τα ιδρύματα που τελούν υπό την άμεση εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια που τίθενται στην παράγραφο 8. Διευκρινίζεται ότι η εφαρμογή απλουστευμένων υποχρεώσεων δεν επηρεάζει από μόνη της τις εξουσίες της αρμόδιας αρχής και, κατά περίπτωση, της αρχής εξυγίανσης για λήψη μέτρων πρόληψης ή διαχείρισης κρίσεων και για την ανά πάσα στιγμή επιβολή πλήρων (μη απλουστευμένων) υποχρεώσεων.

Στο άρθρο 5, για κάθε ίδρυμα που δεν αποτελεί μέλος ομίλου που υπόκειται σε ενοποιημένη εποπτεία, ορίζεται η υποχρέωση κατάρτισης σχεδίου ανάκαμψης και επικαιροποίησης του σε περιοδική βάση ή λόγω μεταβολών που έχουν τελεστεί σε αυτό και επηρεάζουν ουσιαδώς το σχέδιο ανάκαμψης (τουλάχιστον κατ' έτος ή σε συχνότερα διαστήματα κατ' απαίτηση των αρμόδιων αρχών), ώστε να προβλέπονται τα μέτρα προς αποκατάσταση της χρηματοοικονομικής θέσης του ιδρύματος μετά από σημαντική επιδείνωση της χρηματοοικονομικής του κατάστασης, χωρίς να προβλέπεται πρόσβαση σε έκτακτη δημόσια χρηματοοικονομική στήριξη. Γίνεται αναφορά στην υποχρέωση συμπερίληψης στο σχέδιο α) των απαιτούμενων πληροφοριών, β) των ενεργειών του ιδρύματος όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις της έγκαιρης παρέμβασης, γ) των κατάλληλων προϋποθέσεων και διαδικασιών για την έγκαιρη εφαρμογή των δράσεων ανάκαμψης, δ) των επιλογών ανάκαμψης, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικά σενάρια πιέσεων, καθώς και ε) της ανάλυσης του τρόπου/χρόνου υποβολής αίτησης χρήσης των διευκολύνσεων που παρέχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, και του αντίστοιχου προσδιορισμού των εύλογων δυνητικά εξασφαλίσεων. Το σχέδιο ανάκαμψης θεωρείται ρύθμιση διακυβέρνησης του ιδρύματος κατά το άρθρο 66 του ν. 4261/2014 και αξιολογείται και εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος πριν την υποβολή του στην αρμόδια αρχή. Οι σχετικές ρυθμίσεις εφαρμόζονται και στα χρηματοδοτικά ιδρύματα που εποπτεύονται σε ατομική βάση από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Στο άρθρο 6, ορίζεται η υποχρέωση υποβολής των σχεδίων ανάκαμψης στην αρμόδια αρχή για εξέταση και αξιολόγηση. Στην περίπτωση που σημαντικά υποκαταστήματα του ιδρύματος είναι εγκατεστημένα σε έτερα κράτη μέλη και το σχέδιο ανάκαμψης τα αφορά, στην αξιολόγηση του σχεδίου περιλαμβάνεται διαβούλευση των αρμόδιων αρχών με τις αρμόδιες αρχές των άλλων αυτών κρατών μελών. Η αξιολόγηση ενός σχεδίου ανάκαμψης διενεργείται εντός έξι μηνών από την υποβολή του, βάσει των απαιτήσεων του άρθρου 5 και των κριτηρίων α) του ευλόγως αναμενόμενου αποτελέσματος από την εφαρμογή του (διατήρηση/ αποκατάσταση βιωσιμότητας και χρηματοοικονομικής θέσης του ιδρύματος ή του ομίλου) και β) του ευλόγως αναμενόμενου χρόνου και αποτελεσματικότητας εφαρμογής σε καταστάσεις χρηματοπιστωτικής πίεσης (αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα). Υπόψη λαμβάνεται επίσης το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος καθώς και τα στοιχεία της χρηματοδοτικής και οργανωτικής του δομής. Προκειμένου το σχέδιο ανάκαμψης να αξιολογηθεί ως προς την δυνητική επίδραση που τυχόν δράσεις του έχουν στη δυνατότητα εξυγίανσης του ιδρύματος, αυτό διαβιβάζεται από την αρμόδια αρχή στην αρχή εξυγίανσης, στην οποία δίνεται δυνατότητα εξέτασής του και υποβολής σχετικών συστάσεων στην αρμόδια αρχή. Σε περίπτωση διαπίστωσης από την αρμόδια αρχή ουσιαδών ελλείψεων στο σχέδιο ή ουσιαδών εμποδίων στην εφαρμογή του, προβλέπεται αλληλουχία σταδίων της διαδικασίας αξιολόγησης, με βαθμιαία αύξηση της παρεμβατικότητας των μέτρων και των πρόσθετων απαιτήσεων που η αρμόδια αρχή δύναται να θέσει έναντι του ιδρύματος, ανάλογα με την αποτελεσματικότητα προηγούμενης ανταπόκρισης του ιδρύματος στις αντίστοιχες προηγούμενες απαιτήσεις (απαίτηση για εντός προθεσμίας υποβολή αναθεωρημένου σχεδίου, κατεύθυνση του ιδρύματος προς συγκεκριμένες τροποποιήσεις του σχεδίου, προσδιορισμός από το ίδρυμα συγκεκριμένων αλλαγών στις επιχειρηματικές του δραστηριότητες) και τυχόν πρόσθετων

μέτρων. Οι απαιτήσεις αλλαγών στις επιχειρηματικές του δραστηριότητες επιβάλλονται από την αρμόδια αρχή υπό την προϋπόθεση τήρησης της αρχής της αιτιολόγησης και της αναλογικότητας. Στο άρθρο 7, ορίζεται η υποχρέωση των μητρικών επιχειρήσεων της Ε.Ε. για την κατάρτιση σχεδίου ανάκαμψης ομίλου. Στο σχέδιο εμπεριέχεται ο προσδιορισμός μέτρων που η εφαρμογή τους δύναται να απαιτηθεί τόσο σε επίπεδο μητρικής επιχείρησης της ΕΕ όσο και σε κάθε θυγατρική, καθώς και τα στοιχεία που καθορίζονται στο άρθρο 5 και κατά περίπτωση οι ρυθμίσεις για την παροχή ενδοομιλικής χρηματοδοτικής στήριξης. Στόχος του σχεδίου ανάκαμψης ομίλου είναι η σταθεροποίηση του ομίλου ως συνόλου ή οποιουδήποτε μέλους του ομίλου βρίσκεται υπό κατάσταση πίεσης, ώστε να αντιμετωπιστούν ή και να εξαλειφθούν τα αίτια που δημιουργούν την κατάσταση χρηματοοικονομικών πιέσεων, και να αποκατασταθεί η χρηματοοικονομική θέση του ομίλου ή του συγκεκριμένου ιδρύματος, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τη χρηματοοικονομική θέση άλλων μελών του ομίλου. Προς τούτο, το σχέδιο ανάκαμψης ομίλου, το οποίο διαβιβάζεται προς όλες τις αρμόδιες αρχές και αρχές εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου ή θυγατρικής, απαιτείται να περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συνέπειας των μέτρων σε κάθε επίπεδο του ομίλου (μητρική, θυγατρικές, σημαντικά υποκαταστήματα). Εντούτοις, οι αρμόδιες αρχές δύνανται, σύμφωνα με το άρθρο 7, να απαιτήσουν από τις θυγατρικές την κατάρτιση και υποβολή σχεδίου ανάκαμψης σε ατομική βάση. Το σχέδιο ανάκαμψης ομίλου, πριν την υποβολή του στην αρχή ενοποιημένης εποπτείας, αξιολογείται και εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του μέλους του ομίλου που το καταρτίζει.

Στο άρθρο 8, προβλέπεται η εξέταση και αξιολόγηση του σχεδίου ανάκαμψης ομίλου ως προς την ικανοποίηση των αντίστοιχων απαιτήσεων και κριτηρίων των άρθρων 6 και 7 και καθορίζεται η διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων αρχών.

Στο άρθρο 9, προβλέπεται η υποχρέωση συμπερίληψης στο σχέδιο ανάκαμψης πλαισίου δεικτών, ποσοτικών ή ποιοτικών, συνδεδεμένων με τη χρηματοοικονομική θέση του ιδρύματος και τακτικά παρακολουθήσιμων μέσω κατάλληλων ρυθμίσεων του ιδρύματος. Με τους δείκτες σχεδίου ανάκαμψης, οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας από τις αρμόδιες αρχές κατά την αξιολόγηση του σχεδίου ανάκαμψης, προσδιορίζονται τα σημεία από τα οποία μπορούν να αναληφθούν οι περιεχόμενες στο σχέδιο κατάλληλες δράσεις. Ορίζεται περίπτωση που δράση του σχεδίου ανάκαμψης αναλαμβάνεται ακόμα κι όταν δεν πληρούνται οι όροι του σχετικού δείκτη, εφόσον το Διοικητικό Συμβούλιο το κρίνει κατάλληλο λόγω των συγκεκριμένων συνθηκών. Αντιστοίχως τέτοια δράση ενδέχεται να μην αναλαμβάνεται, εφόσον το Διοικητικό Συμβούλιο δεν το κρίνει κατάλληλο λόγω των συνθηκών. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου γνωστοποιείται χωρίς καθυστέρηση στην αρμόδια αρχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Με τα άρθρα 10 έως 17 ορίζεται το πλαίσιο για τη σύναψη συμφωνιών παροχής χρηματοδοτικής στήριξης ομίλου, περιγράφεται το περιεχόμενο τους και προβλέπεται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις αποδοχής τους από τις αρμόδιες αρχές.

Στο άρθρο 10, καθορίζονται η έννοια και οι αρχές που διέπουν τη συμφωνία χρηματοδοτικής στήριξης ομίλου, προσδιορίζονται οι οντότητες που μπορούν να αποτελέσουν μέρη της συμφωνίας και προβλέπεται η τήρηση προϋποθέσεων για τη σύναψή της. Διατυπώνονται οι αρχές για τον υπολογισμό του ανταλλάγματος κάθε συναλλαγής που προβλέπεται στη συμφωνία, καθώς και οι ειδικότεροι όροι που πρέπει να τηρούνται κατά τη σύναψη της, κατά τον υπολογισμό του ανταλλάγματος και πριν από κάθε απόφαση παροχής της στήριξης. Προκειμένου να συναφθεί μία συμφωνία χρηματοδοτικής στήριξης ομίλου κανένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν πρέπει να πληροί, σύμφωνα με τη γνώμη της αρμόδιας αρχής, τις προϋποθέσεις για έγκαιρη παρέμβαση.

Στο άρθρο 11, καθορίζεται η διαδικασία εξέτασης της πρότασης συμφωνίας χρηματοδοτικής στήριξης ομίλου από τις αρμόδιες αρχές, και προβλέπονται τα βήματα διαμεσολάβησης για τη λήψη απόφασης επί της πρότασης συμφωνίας. Προσδιορίζονται τα κριτήρια, οι προθεσμίες και οι παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση της πρότασης συμφωνίας, μεταξύ των οποίων και κάθε δυνητική επίπτωση περιλαμβανομένων των δημοσιονομικών συνεπειών από την εφαρμογή της συμφωνίας σε όλα τα κράτη μέλη στα οποία ασκεί δραστηριότητα ο όμιλος. Κριτήριο για τη χορήγηση άδειας ή τη δυνητική απαγόρευση αποτελεί η συμβατότητα του περιεχομένου της πρότασης συμφωνίας με τις προϋποθέσεις παροχής χρηματοδοτικής στήριξης του άρθρου 14 του

παρόντος σχεδίου νόμου. Σε περίπτωση μη προσέγγισης κοινής απόφασης από τις αρμόδιες αρχές, η απόφαση λαμβάνεται από την αρχή ενοποιημένης εποπτείας, αφού ληφθούν υπόψη οι απόψεις και επιφυλάξεις των αρμόδιων αρχών και, σε περίπτωση που η αίτηση έχει παραπεμφθεί στην ΕΑΤ, σε συμφωνία με την απόφαση της ΕΑΤ. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση επί του αιτήματος πρότασης συμφωνίας απαιτείται να είναι πλήρως αιτιολογημένη.

Στο άρθρο 12, προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης της πρότασης συμφωνίας από τη γενική συνέλευση κάθε μέλους του ομίλου που θα συμβληθεί και ορίζονται οι προϋποθέσεις εγκυρότητάς της. Το διοικητικό συμβούλιο κάθε συμμετέχουσας στη συμφωνία οντότητας υποβάλλει κατ' έτος στη γενική συνέλευση έκθεση αναφορικά με την εκτέλεση της συμφωνίας και την εφαρμογή των αποφάσεών του στο πλαίσιο αυτής.

Στο άρθρο 13, ορίζεται η υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να διαβιβάζουν τις συμφωνίες χρηματοδοτικής στήριξης ομίλου, για τις οποίες έχουν χορηγήσει άδεια, στις εμπλεκόμενες αρχές εξυγίανσης.

Στο άρθρο 14, προβλέπονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιούνται σωρευτικά προκειμένου να παρασχεθεί χρηματοδοτική στήριξη ομίλου, όπου είναι εγκατεστημένη η οντότητα που παρέχει τη χρηματοδοτική στήριξη. Στις προϋποθέσεις για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η συμμόρφωσή της οντότητας που παρέχει τη στήριξη με τις απαιτήσεις ρευστότητας, των ιδίων κεφαλαίων και τις απαιτήσεις που επιβάλλονται δυνάμει του ν.4261/2014, καθώς και η συμμόρφωση της με τις απαιτήσεις περί μεγάλων ανοιγμάτων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Διευκρινίζεται ότι παροχή χρηματοδοτικής στήριξης κατά παραβίαση της συμμόρφωσης της οντότητας του ομίλου με τις ανωτέρω απαιτήσεις δύναται να υπάρξει μόνο εφόσον αυτό επιτραπεί από την αρμόδια αρχή εποπτείας της οντότητας ομίλου που παρέχει τη στήριξη.

Στο άρθρο 15, προσδιορίζεται το περιεχόμενο των αποφάσεων παροχής και αποδοχής χρηματοδοτικής στήριξης στο πλαίσιο αντίστοιχης ενδοομιλικής συμφωνίας, και ορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη λήψη αυτών. Η απόφαση παροχής χρηματοδοτικής στήριξης θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 14 του παρόντος σχεδίου νόμου, καθώς και τον στόχο προς την επίτευξη του οποίου εγκρίνεται η πρόταση χρηματοδοτικής στήριξης.

Στο άρθρο 16, παρέχεται προς την αρμόδια αρχή το δικαίωμα εναντίωσης στην πρόθεση οντότητας ομίλου να παράσχει ενδοομιλική χρηματοδοτική στήριξη που εντάσσεται στο πλαίσιο σχετικής συμφωνίας. Ειδικότερα, καθορίζεται η διαδικασία, οι όροι και οι προθεσμίες για τη λήψη απόφασης των αρμόδιων αρχών επί της αποδοχής, ή επί του περιορισμού έως και απαγόρευσης της παροχής χρηματοδοτικής στήριξης. Απόφαση απαγόρευσης ή περιορισμού της παροχής στήριξης λαμβάνεται εφόσον η αρμόδια αρχή αξιολογεί ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 14 του παρόντος σχεδίου νόμου. Το Διοικητικό Συμβούλιο της οντότητας που σκοπεύει να παρέχει τη στήριξη κοινοποιεί την πρόθεση του στις αρμόδιες αρχές των συμβαλλόμενων οντοτήτων, στην ΕΑΤ και, κατά περίπτωση, στην αρχή ενοποιημένης εποπτείας. Προς το σύνολο αυτών των αρχών, και με τη συνακόλουθη ενημέρωση των λοιπών μελών του σώματος εποπτών και του σώματος αρχών εξυγίανσης από την αρχή ενοποιημένης εποπτείας, κοινοποιείται άμεσα και η απόφαση της αρμόδιας αρχής επί της παροχής χρηματοδοτικής στήριξης, καθώς και η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος με την οποία παρέχεται η στήριξη. Στην περίπτωση που η αρμόδια αρχή αποδεχθεί την πρόταση χρηματοδοτικής στήριξης, απαιτείται κατά την παροχή της στήριξης η τήρηση των περιεχόμενων στην επίσημη κοινοποίηση όρων. Στην περίπτωση, δε, που το σχέδιο ανάκαμψης ομίλου εμπεριέχει ρυθμίσεις για παροχή χρηματοδοτικής στήριξης και η αρμόδια αρχή λάβει απόφαση απαγορευτική ή περιοριστική, δίνεται το δικαίωμα στην αρμόδια αρχή της οντότητας που θα λάμβανε τη στήριξη να ζητήσει, κατά περίπτωση, τη δρομολόγηση αναθεώρησης του σχεδίου ανάκαμψης σε ατομική βάση ή επαναξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης σε επίπεδο ομίλου.

Στο άρθρο 17, ορίζονται οι απαιτήσεις και οι όροι δημοσιότητας στους οποίους υπόκεινται οι οντότητες του ομίλου όσον αφορά τις συμφωνίες χρηματοδοτικής στήριξης που συνάπτουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Στο άρθρο 18, ορίζεται ότι, για κάθε ίδρυμα που δεν αποτελεί μέλος ομίλου που υπόκειται σε

ενοποιημένη εποπτεία, η αρχή εξυγίανσης α) καταρτίζει σχέδιο εξυγίανσης, στο οποίο εκθέτει τις ενέργειες που δύνανται να πραγματοποιήσει ώστε το ίδρυμα να εξυγιανθεί, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εξυγίανσή του και β) εντοπίζει τυχόν σημαντικά εμπόδια στη δυνατότητα εξυγίανσής του. Στο σχέδιο εξυγίανσης αυτό δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες χορηγήσεις δημόσιας στήριξης και παροχής ρευστότητας. Η κατάρτισή του, που διενεργείται έπειτα από διαβούλευση με την αρμόδια αρχή και τις αρχές εξυγίανσης των κρατών μελών υποδοχής σημαντικών υποκαταστημάτων, περιλαμβάνει τον συνυπολογισμό από την αρχή εξυγίανσης διαφορετικών σεναρίων και λόγων πτώχευσης του ιδρύματος (λόγω ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ή συνθηκών ευρύτερης χρηματοπιστωτικής αστάθειας). Προβλέπεται η επικαιροποίηση και αναθεώρηση του σχεδίου εξυγίανσης περιοδικά (τουλάχιστον κατ' έτος) ή λόγω μεταβολών που έχουν συντελεστεί στην κατάσταση του ιδρύματος και επηρεάζουν ουσιαστικά το σχέδιο. Στο ίδιο άρθρο, ορίζονται οι υποχρεώσεις του ιδρύματος κατά την κατάρτιση και επικαιροποίηση, όσον αφορά τη χορήγηση συνδρομής προς την αρχή εξυγίανσης, την άμεση γνωστοποίηση οποιασδήποτε μεταβολής που επηρεάζει ουσιαστικά το σχέδιο και την τήρηση λεπτομερών αρχείων των χρηματοοικονομικών του συμβάσεων, με τη διευκρίνιση ότι δεν θίγεται η εξουσία της αρμόδιας αρχής να συγκεντρώνει πληροφορίες. Επιπρόσθετα, περιγράφονται τα, ποσοτικά όπου είναι δυνατόν, στοιχεία που περιλαμβάνονται στο σχέδιο εξυγίανσης.

Στο άρθρο 19, σκιαγραφείται το πλαίσιο των απαιτήσεων πληροφόρησης και συνεργασίας που μπορεί η αρχή εξυγίανσης να εγείρει έναντι του ιδρύματος προς τους σκοπούς του σχεδίου εξυγίανσης, στο οποίο περιλαμβάνονται οι πληροφορίες και η ανάλυση του τμήματος Β του παραρτήματος του παρόντος σχεδίου νόμου. Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση που πληροφορίες εκ των ως άνω είναι ήδη διαθέσιμες στις αρμόδιες αρχές των εμπλεκόμενων κρατών μελών, αυτές παρέχονται στην αρχή εξυγίανσης από τις αρμόδιες αρχές, και όχι από το ίδρυμα.

Στο άρθρο 20, που αφορά τα σχέδια εξυγίανσης στο σύνολο ενός ομίλου επικεφαλής του οποίου είναι μητρική επιχείρηση της ΕΕ, προβλέπεται η από κοινού κατάρτιση των σχεδίων αυτών από την αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου και τις αρχές εξυγίανσης των θυγατρικών, έπειτα από διαβούλευση με τις αρχές εξυγίανσης των κρατών μελών υποδοχής των σημαντικών υποκαταστημάτων τα οποία αφορά το ζήτημα. Αναφέρονται τα επίπεδα του ομίλου ανά τα οποία το σχέδιο εξυγίανσης ομίλου καταδεικνύει μέτρα. Τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στα σχέδια εξυγίανσης ομίλου είναι μεταξύ άλλων το πλαίσιο των ενεργειών εξυγίανσης, των μέτρων εξυγίανσης, το πλαίσιο ρυθμίσεων συντονισμού και συνεργασίας, η εκτίμηση της δυνατότητας εξυγίανσης κτλ. Εντός των σχεδίων εξυγίανσης δεν εντάσσονται οι συγκεκριμένες χορηγήσεις δημόσιας στήριξης και παροχής ρευστότητας του άρθρου 18. Διευκρινίζεται ότι πέραν των αναφερόμενων στο παρόν σχέδιο νόμου ενεργειών εξυγίανσης, η αρχή εξυγίανσης μπορεί να εξειδικεύει στο σχέδιο εξυγίανσης οποιοσδήποτε επιπλέον ενέργειες προτίθεται να αναλάβει για την εξυγίανση του ομίλου. Η αρχή εξυγίανσης μεριμνά ώστε το σχέδιο εξυγίανσης ομίλου να μην έχει δυσανάλογα μεγάλη επίπτωση σε κανένα κράτος μέλος.

Στο άρθρο 21, ορίζεται η διαδικασία και τίθενται οι απαιτήσεις για την κατάρτιση και αναθεώρηση των σχεδίων εξυγίανσης ομίλου. Καθορίζεται η ροή πληροφοριών που εμπεριέχονται στα σχέδια εξυγίανσης ομίλου, από την μητρική επιχείρηση της ΕΕ προς την αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου, και ακολούθως από την αρχή εξυγίανσης ομίλου προς τις αρχές εξυγίανσης και τις αρμόδιες αρχές θυγατρικών και κρατών μελών υποδοχής σημαντικών υποκαταστημάτων. Προβλέπεται η αλληλουχία των βημάτων, οι προθεσμίες και οι απαιτήσεις της διαδικασίας κατάρτισης και έγκρισης των σχεδίων εξυγίανσης ομίλου, για την από κοινού ενέργεια και κοινή απόφαση έγκρισης τους μεταξύ των αρχών εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου και των αρχών εξυγίανσης σε επίπεδο μελών του ομίλου, ως Σώματος αρχών εξυγίανσης, έπειτα από διαβούλευση με τις αρμόδιες αρχές. Προβλέπεται η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση μη λήψης κοινής απόφασης εντός της τασσόμενης προθεσμίας τετραμήνου ή σε περίπτωση διατύπωσης διαφωνίας επί του σχεδίου εξυγίανσης ομίλου εκ μέρους ενός εκ των αρχών εξυγίανσης, καθώς και στην περίπτωση που εμπλεκόμενη αρχή εξυγίανσης εκτιμά ότι το αντικείμενο μιας διαφωνίας είναι δυνατόν να θίξει ή θίγει τις δημοσιονομικές αρμοδιότητες του κράτους μέλους.

Στο άρθρο 22, ορίζεται η υποχρέωση των αρχών εξυγίανσης και των αρχών εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου να διαβιβάζουν τα σχέδια εξυγίανσης και τα σχέδια εξυγίανσης ομίλου, αντίστοιχα, αλλά και οποιοσδήποτε τροποποιήσεις αυτών, στις εμπλεκόμενες αρμόδιες αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Στα άρθρα 23-26 καθορίζονται οι έννοιες και οι προϋποθέσεις ισχύος της δυνατότητας εξυγίανσης ιδρύματος που δεν αποτελεί μέλος ομίλου, καθώς και της δυνατότητας εξυγίανσης ομίλου. Προσδιορίζεται η διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης της δυνατότητας εξυγίανσης, και τίθεται το πλαίσιο αντιμετώπισης ή εξάλειψης των ενδεχόμενων εμποδίων στη δυνατότητα εξυγίανσης, μέσω προβλέψεων για την ανάληψη και εφαρμογή κατάλληλων μέτρων.

Ειδικότερα, στο άρθρο 23, δίνεται η έννοια, τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις ισχύος της δυνατότητας εξυγίανσης ενός ιδρύματος που δεν αποτελεί μέλος ομίλου. Η αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσης γίνεται από την αρχή εξυγίανσης κατά το στάδιο κατάρτισης και επικαιροποίησης του σχεδίου εξυγίανσης, έπειτα από διαβούλευση με την αρμόδια αρχή και τις αρχές εξυγίανσης των κρατών μελών στα οποία είναι εγκατεστημένα σημαντικά και επηρεαζόμενα υποκαταστήματα, και περιλαμβάνει την εξέταση τουλάχιστον των προβλεπόμενων ζητημάτων που διατυπώνονται στο τμήμα Γ του Παραρτήματος του παρόντος σχεδίου νόμου. Διευκρινίζεται ότι η ενδεχόμενη εξυγίανση, κατά την αξιολόγηση της δυνατότητας εφαρμογής της και της αποτελεσματικότητας της, δεν θα πρέπει να τελεί υπό οποιαδήποτε από τις προϋποθέσεις χορηγήσεων δημόσιας στήριξης και παροχής ρευστότητας που αναφέρονται. Ειδικότερα, για να είναι δυνατόν να εξυγιανθεί ένα ίδρυμα, θα πρέπει από την αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσής του η αρχή εξυγίανσης να εκτιμά ότι μπορεί εφικτά και αξιόπιστα είτε να το θέσει σε εκκαθάριση στο πλαίσιο των συνήθων διαδικασιών που ακολουθούνται σε περίπτωση αφερεγγυότητας, είτε να το εξυγιάνει με την εφαρμογή μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης. Μέσω αυτών των μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης θα πρέπει να αποφεύγεται κατά το μέγιστο δυνατό από την αρχή εξυγίανσης οποιαδήποτε σημαντική δυσμενή επίπτωση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας ή άλλων κρατών μελών ή της ΕΕ, ακόμα και σε περιστάσεις ευρύτερης χρηματοπιστωτικής αστάθειας ή γεγονότων συστημικής εμβέλειας, με ταυτόχρονη επιδίωξη τη διασφάλιση της συνέχισης των κρίσιμων λειτουργιών του ιδρύματος. Εάν κατά την κατάρτιση και επικαιροποίηση του σχεδίου εξυγίανσης ενός ιδρύματος η αρχή εξυγίανσης θεωρήσει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα για την εξυγίανσή του, ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση την ΕΑΤ.

Στο άρθρο 24, δίνεται η έννοια και οι προϋποθέσεις ισχύος της δυνατότητας εξυγίανσης ομίλου, αναφέρονται τα κριτήρια για την αξιολόγησή της και ορίζονται τα Σώματα αρχών εξυγίανσης που αναφέρονται στο άρθρο 85 ως αρμόδια για την αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσης ομίλου. Η αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσης γίνεται κατά το στάδιο κατάρτισης και επικαιροποίησης του σχεδίου εξυγίανσης ομίλου βάσει του άρθρου 21 του παρόντος σχεδίου νόμου και σύμφωνα με τη διαδικασία λήψης από κοινού αποφάσεων των Σωμάτων αρχών εξυγίανσης. Τα Σώματα αρχών εξυγίανσης αποτελούνται, μεταξύ άλλων, από τις αρχές εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου, τις αρχές εξυγίανσης των θυγατρικών, την αρχή ενοποιημένης εποπτείας, τις αρμόδιες αρχές των θυγατρικών και τις αρχές εξυγίανσης των κρατών μελών στα οποία είναι εγκατεστημένα σημαντικά και επηρεαζόμενα υποκαταστήματα. Η αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσης περιλαμβάνει την εξέταση τουλάχιστον των συγκεκριμένων ζητημάτων που διατυπώνονται στο τμήμα Γ του Παραρτήματος του παρόντος σχεδίου νόμου. Διευκρινίζεται ότι η ενδεχόμενη εξυγίανση σε επίπεδο ομίλου, κατά την αξιολόγηση της δυνατότητας εφαρμογής και της αποτελεσματικότητάς της, δεν πρέπει να τελεί υπό οποιαδήποτε από τις προϋποθέσεις χορηγήσεων δημόσιας στήριξης και παροχής ρευστότητας που αναφέρονται. Ειδικότερα, για να είναι δυνατόν να εξυγιανθεί ένας όμιλος, θα πρέπει από την αξιολόγηση της δυνατότητας εξυγίανσής του οι αρχές εξυγίανσης να εκτιμούν ότι μπορεί εφικτά και αξιόπιστα είτε να θέσουν τα μέλη του ομίλου σε εκκαθάριση στο πλαίσιο συνήθων διαδικασιών αφερεγγυότητας είτε να τα εξυγιάνουν με εφαρμογή μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης. Μέσω αυτών των μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης, θα πρέπει να αποφεύγεται κατά το μέγιστο δυνατό οποιαδήποτε σημαντική δυσμενή επίπτωση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των κρατών μελών στα οποία είναι εγκατεστημένα τα μέλη του ομίλου, είτε άλλων κρατών μελών ή της ΕΕ, ακόμα και σε περιστάσεις ευρύτερης έως συστημικής χρηματοπιστωτικής αστάθειας, με ταυτόχρονη επιδίωξη διασφάλισης της συνέχισης των κρίσιμων λειτουργιών των μελών του ομίλου (με τη χρήση μέσων έγκαιρου διαχωρισμού τους ή άλλων μέσων). Εάν κατά την κατάρτιση και επικαιροποίηση του σχεδίου εξυγίανσης ομίλου οι αρχές εξυγίανσης θεωρήσουν ότι δεν υπάρχει δυνατότητα για την εξυγίανση του ομίλου, τότε η αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση την ΕΑΤ.

Στο άρθρο 25, τίθεται το πλαίσιο αντιμετώπισης εμποδίων στη δυνατότητα εξυγίανσης των

ιδρυμάτων, και καθορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται στην περίπτωση απόφασης της αρχής εξυγίανσης με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη ουσιαστικών εμποδίων στη δυνατότητα εξυγίανσης ενός ιδρύματος. Η εν λόγω απόφαση απαιτείται να κοινοποιείται προς το ίδρυμα, την αρμόδια αρχή και τις αρχές εξυγίανσης των κρατών μελών στα οποία είναι εγκατεστημένα σημαντικά υποκαταστήματα, ενώ ακολουθείται εντός τετράμηνης προθεσμίας ανάδρασης του ιδρύματος μέσω πρότασης ενδεχόμενων μέτρων για την εξάλειψη των εμποδίων. Ακόμα, ορίζονται εξουσίες των ιδίων των αρχών εξυγίανσης για τη λήψη μέτρων προς άρση των εμποδίων, στην περίπτωση που η πρόταση του ιδρύματος αξιολογηθεί ως μη αποτελεσματική και συνεπώς απορριπτέα από την αρχή εξυγίανσης, έπειτα από διαβούλευση της τελευταίας με την αρμόδια αρχή.

Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η απόρριψη της πρότασης του ιδρύματος επιφέρει απαίτηση της αρχής εξυγίανσης προς αυτό για λήψη των εξ αυτής προκρινόμενων, και αιτιολογημένων ως προς την αναλογικότητα τους, εναλλακτικών μέτρων. Μέχρι την απόφαση της αρχής εξυγίανσης υπέρ της έγκρισης των προτεινόμενων από το ίδρυμα μέτρων ή της απαίτησης λήψης εναλλακτικών μέτρων, αναστέλλεται η απαίτηση κατάρτισης σχεδίων εξυγίανσης ή αντίστοιχα η απαίτηση λήψης κοινής απόφασης από τις εμπλεκόμενες αρχές εξυγίανσης επί σχεδίων εξυγίανσης ομίλου. Αναφέρονται τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη από την αρχή εξυγίανσης κατά το στάδιο του προσδιορισμού των εναλλακτικών μέτρων, αφού έχει προηγηθεί διαβούλευση με την αρμόδια αρχή και στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο με την αρχή μακροπροληπτικής εποπτείας (εξέταση αναλογικότητας και δυνητικών επιπτώσεων στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στη σταθερότητα του ιδρύματος, στην εσωτερική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα άλλων κρατών μελών και της ΕΕ συνολικά). Σε κάθε περίπτωση, αποφάσεις των αρχών εξυγίανσης με τις οποίες είτε διαπιστώνονται ουσιαστικά εμπόδια στην δυνατότητα εξυγίανσης ή απορρίπτονται προτεινόμενα από τα ιδρύματα μέτρα, δύναται να αποτελέσουν αντικείμενο άσκησης προσφυγής.

Στο άρθρο 26, τίθεται το πλαίσιο αντιμετώπισης εμποδίων στη δυνατότητα εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλων. Εντός αυτού του πλαισίου εντάσσεται η εξέταση, από το Σώμα αρχών εξυγίανσης, της αξιολόγησης δυνατότητας εξυγίανσης του ομίλου, και ο καθορισμός διαδικασιών για τον προσδιορισμό των σχετικών ουσιαστικών εμποδίων που ενδεχομένως υπάρχουν για όλα τα ιδρύματα που συμμετέχουν στον όμιλο, προκειμένου στη συνέχεια τα εμπόδια αυτά να αντιμετωπιστούν με την εφαρμογή μέτρων, μέσω κοινών αποφάσεων των αρχών εξυγίανσης ως Σώματος αρχών εξυγίανσης. Προβλέπεται η αλληλουχία των βημάτων, οι προθεσμίες και οι απαιτήσεις επί της διαδικασίας προσδιορισμού των κατάλληλων μέτρων που εξειδικεύονται από τις αρχές εξυγίανσης ή προτείνονται από την μητρική επιχείρηση της ΕΕ, καθώς και επί της διαδικασίας προσέγγισης αιτιολογημένης κοινής απόφασης του Σώματος αρχών εξυγίανσης, ώστε να αντιμετωπιστούν ή να αρθούν τα εμπόδια στη δυνατότητα εξυγίανσης ομίλου. Ορίζεται ότι τα Σώματα αρχών εξυγίανσης καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια στο πλαίσιο των εξουσιών τους για την διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των ως άνω διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ενδεχόμενες επιπτώσεις σε όλα τα κράτη μέλη που δραστηριοποιείται ο όμιλος. Αναφέρεται η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση μη λήψης κοινής απόφασης σε επίπεδο ομίλου εντός της τασσόμενης προθεσμίας τετραμήνου, με πρόβλεψη ώστε η EAT να δύναται να συνδράμει, έπειτα από σχετικό αίτημα ενδιαφερόμενης αρχής εξυγίανσης, ώστε να υπάρξει συμφωνία μεταξύ των αρχών εξυγίανσης. Σε κάθε περίπτωση οι (κοινές ή μη) αποφάσεις σε επίπεδο ομίλου ή σε ατομική βάση θυγατρικών, αναγνωρίζονται ως οριστικές και εφαρμόζονται από τις άλλες εμπλεκόμενες αρχές εξυγίανσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Τα άρθρα 27-30 πραγματεύονται τη διαδικασία, το περιεχόμενο, τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις εφαρμογής των μέτρων έγκαιρης παρέμβασης και του διορισμού επιτρόπου αφενός στην περίπτωση μεμονωμένου ιδρύματος και αφετέρου στην περίπτωση επιπέδου ομίλου.

Στο άρθρο 27, προβλέπεται η εξουσία των αρμόδιων αρχών προς λήψη μέτρων έναντι ιδρύματος το οποίο παραβιάζει ή ενδέχεται να παραβιάσει τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, του ν. 4261/2014, των άρθρων 9 έως 13, 15 έως 17, 19, 21 και 25 έως 34 του ν. 3606/2007, του Τίτλου II της Οδηγίας 2014/65/ΕΕ ή οποιουδήποτε από τα άρθρα 3 έως 7, 14 έως 17 και 24, 25 και 26 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 (ΕΕ L 173). Το ενδεχόμενο της - σε

σύντομο χρονικό ορίζοντα - παραβίασης των ως άνω απαιτήσεων δύναται να πιθανολογείται στη βάση μιας ταχείας επιδείνωσης της χρηματοοικονομικής του κατάστασης του ιδρύματος. Ως τέτοια νοείται ιδίως η τάση επιδείνωσης της ρευστότητάς του ιδρύματος, της αύξησης του επιπέδου μόχλευσης ή των μη εξυπηρετούμενων δανείων ή της συγκέντρωσης ανοιγμάτων, αξιολογούμενα βάσει ορίων ενεργοποίησης, στα οποία δύναται να εντάσσεται, προσαυξημένη κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα η απαίτηση των ιδίων κεφαλαίων του ιδρύματος. Παρατίθενται τα κατ' ελάχιστον μέτρα τα οποία εμπερικλείονται στην εξουσία των αρμόδιων αρχών, και τα οποία υλοποιούνται από το ίδρυμα εντός κατάλληλης προθεσμίας, ώστε η αποτελεσματικότητά τους να αξιολογηθεί από τις αρμόδιες αρχές. Ορίζεται η υποχρέωση των αρμόδιων αρχών για παροχή άμεσης ενημέρωσης προς τις αρχές εξυγίανσης στην περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις για λήψη μέτρων από τις πρώτες. Με την επιφύλαξη των κριτηρίων των διαδικαστικών απαιτήσεων του μέτρου της εντολής μεταβίβασης και των απαιτήσεων εμπιστευτικότητας του παρόντος σχεδίου νόμου, δίνεται δυνατότητα στις αρχές εξυγίανσης προκειμένου για την προετοιμασία της εξυγίανσης του ιδρύματος, να απαιτούν από το ίδιο να έρθει σε επαφή με πιθανούς αγοραστές.

Στο άρθρο 28, δίνεται στις αρμόδιες αρχές η εξουσία απομάκρυνσης, εν συνόλω ή σε ατομική βάση, των ανώτερων διοικητικών στελεχών και του Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος, εφόσον υπάρχει σημαντική επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασής του ή σοβαρές διοικητικές παρατυπίες ή σοβαρή παράβαση των νόμων ή των γενικής ισχύος αποφάσεων ή του καταστατικού του ιδρύματος, και εφόσον την ίδια στιγμή τα μέτρα έγκαιρης παρέμβασης που παρατίθενται στο άρθρο 27 δεν επαρκούν για να αντιστραφεί η επιδείνωση. Τα νέα ανώτερα διοικητικά στελέχη ή μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, διορίζονται έπειτα από τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας αρχής.

Στο άρθρο 29, καθορίζεται το περιεχόμενο, τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις εφαρμογής της εξουσίας της αρμόδιας αρχής για τον διορισμό επιτρόπου ή επιτρόπων, σε ιδρύματα με σημαντική επιδείνωση της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης ή με σοβαρές παραβάσεις σύμφωνα με τα άρθρα του παρόντος, προς την, σε κάθε περίπτωση προσωρινού χαρακτήρα, αντικατάσταση ή συνεργασία με το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος. Ειδικότερα, ο διορισμός επιτρόπου προϋποθέτει κρίση της αρχής εξυγίανσης περί ανεπάρκειας του μέτρου αντικατάστασης των ανώτερων διοικητικών στελεχών ή του Διοικητικού Συμβουλίου Προβλέπεται επίσης η, κατ' αναλογία προς τις περιστάσεις, και άρα η κατά περίπτωση, εξειδίκευση από την αρχή εξυγίανσης των εξουσιών, του ρόλου, των καθηκόντων και της ενδεχόμενης απαίτησης συναίνεσης του επιτρόπου επί συγκεκριμένων θεμάτων. Το σύνολο των ως άνω στοιχείων της ανάθεσης του έργου του επιτρόπου αποτυπώνεται στην απόφαση διορισμού του. Η αρχή εξυγίανσης διατηρεί, σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή και για οποιονδήποτε λόγο, το δικαίωμα να απομακρύνει τον επίτροπο ή να τροποποιεί τους όρους διορισμού του, αλλά και να καθορίζει θέματα για τα οποία απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της ίδιας. Ο διορισμός του επιτρόπου διαρκεί έως ένα έτος, με δυνατότητα ανανέωσης υπό αυστηρούς όρους αιτιολόγησης και δημοσιοποίησης της εν λόγω απόφασης, και εφόσον συνεχίζουν να πληρούνται οι προϋποθέσεις διορισμού του. Ο επίτροπος, υποχρεούται σε σύνταξη περιοδικών εκθέσεων και τελικής έκθεσης προς την αρχή εξυγίανσης, αναφορικά με τη χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης επενδύσεων και τις πράξεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας του. Καθορίζονται θέματα ευθύνης του επιτρόπου σύμφωνα με το αστικό και το εμπορικό δίκαιο και διευκρινίζεται η διατήρηση των δικαιωμάτων των μετόχων έναντι του πρώτου, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας. Η σχετική ρύθμιση για το διορισμό Επιτρόπου στα πιστωτικά ιδρύματα που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 119 του ν.4261/2014 εφαρμόζεται συμπληρωματικά με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Στο άρθρο 30, προβλέπεται ο συντονισμός και καθορίζεται η αλληλουχία των βημάτων, οι προθεσμίες και οι απαιτήσεις της διαδικασίας λήψης μέτρων έγκαιρης παρέμβασης και διορισμού επιτρόπου των άρθρων 27, 29 και της περίπτωσης β της παραγράφου 1 του άρθρου 137 του ν. 4261/2014 στην περίπτωση ομίλων. Περιγράφεται η διαδικασία για τη γνωστοποίηση, τη διαβούλευση και τη λήψη κοινής απόφασης μεταξύ της αρχής ενοποιημένης εποπτείας και των λοιπών αρμόδιων αρχών στο πλαίσιο του Σώματος εποπτών, για τη λήψη των κατά περίπτωση καταλληλότερων εκ των ως άνω μέτρων στο επίπεδο που απαιτείται (μητρικής επιχείρησης της ΕΕ, θυγατρικής ή συνδυσασμού μελών του ομίλου), με στόχο τη διευκόλυνση τυχόν ενεργειών

αποκατάστασης της χρηματοοικονομικής θέσης του αντίστοιχου ιδρύματος, αφού ληφθούν υπόψη οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στον όμιλο, στα μέλη του ομίλου σε άλλα κράτη μέλη ή στα ίδια τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη. Γίνεται πρόβλεψη για την περίπτωση μη λήψης κοινής απόφασης εντός της τασσόμενης προθεσμίας (περίπτωση λήψης μεμονωμένων αποφάσεων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Στα άρθρα 31 έως 34 ορίζονται οι στόχοι της εξυγίανσης, οι προϋποθέσεις που σωρευτικά θα πρέπει να πληρούνται κατά την κρίση των αρχών εξυγίανσης προκειμένου να προβούν σε ενέργειες εξυγίανσης και οι γενικές αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά την εφαρμογή των ενεργειών αυτών.

Στο άρθρο 31, θέτονται οι στόχοι της εξυγίανσης. Οι προσδιοριζόμενοι αυτοί στόχοι είναι ίσης στάθμησης μεταξύ τους και υποκείμενοι κάθε φορά στην αναλογική, ως προς τις ειδικές περιστάσεις, εξισορρόπησή τους από τις αρχές εξυγίανσης, με την εφαρμογή αντιστοίχως των κατάλληλων μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης. Κατά τη διαδικασία επιλογής μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης προς εφαρμογή, απαιτείται να διασφαλίζεται η πλέον αποτελεσματική επίτευξη των ως άνω στόχων, με τη μεγαλύτερη δυνατή, εντός αυτού του πλαισίου, ελαχιστοποίηση του κόστους εξυγίανσης και αποφυγή της καταστροφής αξίας.

Στο άρθρο 32, προβλέπονται οι προϋποθέσεις, η σωρευτική τήρηση των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ενεργειών εξυγίανσης ιδρύματος από την αρχή εξυγίανσης. Οι προϋποθέσεις αυτές έγκεινται α) στη διαπίστωση, από την αρμόδια αρχή έπειτα από διαβούλευσή της με την αρχή εξυγίανσης, της κατάστασης αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας του ιδρύματος, β) στην αξιολόγηση ως ανεπαρκούς της αποτελεσματικότητας κάθε εναλλακτικού μέτρου του ιδιωτικού τομέα και κάθε εποπτικής ενέργειας σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 59 για την αποτροπή της αφερεγγυότητας ή της επαπειλούμενης αφερεγγυότητας του ιδρύματος, και γ) στη διαπίστωση της αναγκαιότητας και αναλογικότητας της ενέργειας εξυγίανσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 31 του παρόντος σχεδίου νόμου, οι οποίοι δεν θα επιτυγχάνονταν το ίδιο αποτελεσματικά με την εκκαθάριση του ιδρύματος κατά τις συνήθεις διαδικασίες εκκαθάρισης. Ορίζεται ότι στις προϋποθέσεις για εξυγίανση δεν συμπεριλαμβάνεται η λήψη μέτρων έκτακτης παρέμβασης του άρθρου 27. Εντός του ίδιου πλαισίου, ορίζονται οι περιπτώσεις όπου η ύπαρξη, διαζευκτική ή συνδυαστική, των ανωτέρω προϋποθέσεων οδηγεί στη θεώρηση ενός ιδρύματος ως τελούντος σε κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας. Τέλος, διευκρινίζονται οι συγκεκριμένες περιπτώσεις λήψης εγγυήσεων ή στήριξης που δεν δύναται να θεωρηθούν ότι συνεπάγονται κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας.

Στο άρθρο 33, τίθενται οι προϋποθέσεις για την εξυγίανση χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και εταιριών συμμετοχών. Πιο συγκεκριμένα, προς τον σκοπό της εφαρμογής σχετικών ενεργειών εξυγίανσης ορίζεται απαίτηση για την πλήρωση των προϋποθέσεων εξυγίανσης του άρθρου 32. Κατά την αξιολόγηση της πλήρωσης των προϋποθέσεων εξυγίανσης από μία ή περισσότερες θυγατρικές-ιδρύματα προς τον σκοπό της εφαρμογής ενεργειών εξυγίανσης σε μία οντότητα των περιπτώσεων γ) και δ) της παραγράφου 1 άρθρου 1, δίνεται η δυνατότητα στην αρχή εξυγίανσης του ιδρύματος ή της οντότητας να συμφωνήσουν να μην λάβουν υπόψη τους οποιασδήποτε ενδοομιλική μεταφορά κεφαλαίου ή ζημία μεταξύ των οντοτήτων. Στις ενδοομιλικές αυτές μεταφορές συμπεριλαμβάνεται η άσκηση εξουσιών απομείωσης ή μετατροπής.

Στο άρθρο 34, διατυπώνονται οι γενικές αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά την εφαρμογή ενεργειών εξυγίανσης και κατά την άσκηση των εξουσιών εξυγίανσης, και προβλέπεται η υποχρέωση των αρχών εξυγίανσης να λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο για την τήρηση αυτών. Οι ως άνω γενικές αρχές περιλαμβάνουν την κατά προτεραιότητα συμμετοχή των μετόχων στις ζημιές της εξυγίανσης, η οποία ακολουθείται από εκείνη των πιστωτών, σύμφωνα με τη κατάταξη των απαιτήσεων των τελευταίων στο πλαίσιο των συνήθων διαδικασιών αφερεγγυότητας, με την επιφύλαξη ύπαρξης αντίθετης διάταξης στο παρόν σχέδιο νόμου. Ακόμα, οι γενικές αρχές της εξυγίανσης υπαγορεύουν την αντικατάσταση του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανώτερων διοικητικών στελεχών του ιδρύματος υπό εξυγίανση, εκτός αν η παραμονή τους κρίνεται ενδεικνύομενη για την επίτευξη των σκοπών της εξυγίανσης, καθώς και την παροχή από αυτούς κάθε απαραίτητης βοήθειας. Άλλες γενικές αρχές για την εξυγίανση είναι η διασφάλιση της υπαγωγής σε θέση υπόλογου όλων των φυσικών και νομικών προσώπων που τυχόν φέρουν αστική ή ποινική ευθύνη για την αφερεγγυότητα του ιδρύματος, η ίση μεταχείριση πιστωτών ίδιας

τάξεως, η πλήρης προστασία των εγγυημένων καταθέσεων, η τήρηση των διασφαλίσεων των άρθρων 73 έως 80 κατά την εφαρμογή της ενέργειας εξυγίανσης, η συμμόρφωση των μέτρων και των εξουσιών εξυγίανσης με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων της Ε.Ε., και η αναλογικότητα της συμμετοχής στα βάρη της εξυγίανσης για κάθε πιστωτή, με την έννοια ότι αυτός δεν επιβαρύνεται πλέον της ζημίας που θα είχε υποστεί εάν το ίδρυμα ή η οντότητα των περιπτώσεων β), γ) ή δ) της παραγράφου 1 άρθρου 1 είχε εκκαθαριστεί υπό συνήθεις διαδικασίες αφερεγγυότητας. Εντός του ίδιου πλαισίου, όποτε ενδείκνυται, οι αρχές εξυγίανσης λαμβάνουν υπόψη τυχόν πρακτική εκπροσώπησης των εργαζομένων στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας, καθώς και τη γνώμη των εκπροσώπων αυτών ύστερα από αντίστοιχη ενημέρωσή τους. Στην περίπτωση, δε, που οι ενέργειες και εξουσίες εξυγίανσης αφορούν ίδρυμα που αποτελεί μέλος ομίλου, λαμβάνεται υπόψη η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στα λοιπά μέλη του ομίλου και στο σύνολο του, καθώς και στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ε.Ε. και τα επιμέρους κράτη μέλη, ιδίως δε στις χώρες όπου δραστηριοποιείται ο όμιλος. Τέλος, διευκρινίζεται ότι η εφαρμογή των μέτρων πώλησης δραστηριοτήτων, μεταβατικού ιδρύματος ή διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων, όταν εξειδικεύονται για ίδρυμα ή οντότητα των περιπτώσεων β), γ) ή δ) της παραγράφου 1 άρθρου 1, επισύρουν τη θεώρηση του εν λόγω ιδρύματος ή οντότητας ως υποκείμενων σε πτωχευτικές διαδικασίες ή ανάλογες διαδικασίες αφερεγγυότητας για τους σκοπούς της παραγράφου 1 του άρθρου 5 της Οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

Στο άρθρο 35, τίθεται το πλαίσιο της ειδικής διαχείρισης ιδρύματος υπό εξυγίανση. Πιο συγκεκριμένα, ορίζεται η δυνατότητα της αρχής εξυγίανσης να αντικαθιστά το Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος που βρίσκεται υπό εξυγίανση, μέσω του διορισμού ειδικού διαχειριστή, στον οποίο διατίθεται το σύνολο των εξουσιών της γενικής συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος, με μόνη επιφύλαξη τα όρια εξουσίας και τον έλεγχο που επιβάλλει η ίδια η αρχή εξυγίανσης σε αυτόν. Για την απόφαση διορισμού του ειδικού διαχειριστή απαιτείται η τήρηση του τύπου της δημοσιότητας, ενώ για την έκδοσή της απαιτείται η πλήρωση κριτηρίων για την ύπαρξη των απαραίτητων προσόντων, ικανοτήτων και γνώσεων που επιτάσσει το ανατιθέμενο σε αυτόν έργο. Ο ειδικός εκκαθαριστής υποχρεούται πρωτίστως, και πάνω από κάθε ασυμβίβαστο με την εν λόγω υποχρέωση καθήκον που απορρέει από εταιρικό κανονισμό ή σχετική νομοθεσία, στη λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου που κινείται προς την κατεύθυνση της προώθησης των στόχων της εξυγίανσης, σύμφωνα με το άρθρο 31 του παρόντος σχεδίου νόμου και της εφαρμογής των μέτρων εξυγίανσης που έχει αποφασίσει η αρχή εξυγίανσης. Στα μέτρα αυτά δύναται να περιλαμβάνεται η αύξηση κεφαλαίου, η αναδιοργάνωση της μετοχικής δομής, η εξαγορά από χρηματοοικονομικά και οργανωτικά υγιές ίδρυμα (βλ. τα μέτρα εξυγίανσης άρθρων 38-44). Ο ειδικός διαχειριστής έχει θητεία ενός έτους, κατά την έναρξη, τη λήξη, αλλά και περιοδικά κατά τη διάρκεια της οποίας καταρτίζει εκθέσεις ελέγχου προς την αρχή εξυγίανσης, με αντικείμενο την οικονομική και χρηματοοικονομική κατάσταση του ιδρύματος και τις πράξεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας του. Προβλέπεται η κατ' εξαίρεση δυνατότητα ανανέωσης της ως άνω θητείας, υπό τον όρο ότι η αρχή εξυγίανσης κρίνει, κατά τον χρόνο της ανανέωσης, ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι προϋποθέσεις διορισμού του. Στην περίπτωση που το μέτρο της ειδικής διαχείρισης πρόκειται να επιβληθεί σε περισσότερα μέλη του ίδιου ομίλου, δίνεται η δυνατότητα συμφωνίας των αντίστοιχων αρχών εξυγίανσης για το διορισμό ενός ειδικού διαχειριστή για όλο τον όμιλο, προς τον σκοπό της αποτελεσματικότερης και συνεργικής εφαρμογής των απαιτούμενων από αυτόν μέτρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

Στο άρθρο 36, προβλέπεται η, πρότερη της εφαρμογής ενεργειών ή εξουσιών εξυγίανσης, αποτίμηση (εκτίμηση της αξίας) των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού του ιδρύματος ή της οντότητας των περιπτώσεων β), γ) ή δ) της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος σχεδίου νόμου, καθόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εξυγίανσής του βάσει των άρθρων 32 και 33. Η αποτίμηση αυτή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της απόφασης της αρχής εξυγίανσης για την εφαρμογή μέτρων και την άσκηση εξουσιών εξυγίανσης. Τίθεται ο στόχος, οι σκοποί και οι απαιτήσεις της αποτίμησης, οι παράμετροι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, οι πληροφορίες που την συμπληρώνουν και οι παραδοχές που τη διέπουν. Ειδικότερα, η αποτίμηση πρέπει να

είναι δίκαιη, ρεαλιστική και συνετή, βάσει των συνετών παραδοχών που αφορούν τα ποσοστά αθέτησης υποχρεώσεων και το μέγεθος των ζημιών, ενώ θα πρέπει να διενεργείται από νόμιμο ελεγκτή ανεξάρτητο από το ίδρυμα ή την οντότητα και από κάθε δημόσια αρχή, συμπεριλαμβανομένης και της αρχής εξυγίανσης η οποία τον διορίζει. Εφόσον τηρούνται οι απαιτήσεις αυτές, η αποτίμηση θεωρείται οριστική. Αντίθετα, κι εφόσον η ανεξάρτητη αποτίμηση δεν καθίσταται δυνατή λόγω έκτακτων ή επειγουσών περιστάσεων που καθιστούν μεταξύ άλλων απαγορευτική την κατάταξη των πιστωτών σε τάξεις κατά τον πτωχευτικό κώδικα και την συμπερίληψη των απαιτούμενων επικαιροποιημένων πληροφοριών λογιστικών βιβλίων και αρχείων του ιδρύματος ή της οντότητας, δύναται να διενεργηθεί προσωρινή αποτίμηση από την αρχή εξυγίανσης, έως ότου γίνει δυνατή η οριστική (εκ των υστέρων) αποτίμηση από ανεξάρτητο ελεγκτή σε συμφωνία με όλες τις απαιτήσεις του παρόντος άρθρου και εντός προθεσμίας που τίθεται από την αρχή εξυγίανσης. Σκοπούς της αποτίμησης αποτελούν η τεκμηριωμένη διαπίστωση της πλήρωσης των προϋποθέσεων εξυγίανσης ή απομείωσης ή μετατροπής κεφαλαιακών μέσων, η τεκμηρίωση της απόφασης για την ανάληψη της κατάλληλης ενέργειας εξυγίανσης εφόσον οι προϋποθέσεις εξυγίανσης πληρούνται, και η αντίστοιχη τεκμηρίωση για την έκταση της ακύρωσης ή απομείωσης ή μετατροπής των σχετικών κεφαλαιακών μέσων που γίνεται βάσει σχετικής απόφασης. Ακόμα, η τεκμηρίωση της απόφασης για την έκταση απομείωσης ή μετατροπής επιλέξιμων υποχρεώσεων από ενδεχόμενη εφαρμογή του μέτρου της αναδιάρθρωσης του παθητικού, καθώς και οι αντίστοιχες τεκμηριωμένες αποφάσεις για τον τρόπο εφαρμογής του μεταβατικού ιδρύματος διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων ή εντολής μεταβίβασης εφόσον αυτά επιλεγούν ως κατάλληλα μέτρα. Επιπρόσθετο σκοπό της εξυγίανσης συνιστά η, κατά τη στιγμή της εφαρμογής των μέτρων και εξουσιών εξυγίανσης, διασφάλιση της πλήρους αναγνώρισης οποιασδήποτε ζημιάς επί των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος ή της οντότητας. Διευκρινίζεται ότι οι σκοποί της εκ των υστέρων οριστικής αποτίμησης διαφέρουν από τους σκοπούς της εκ των προτέρων οριστικής αποτίμησης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παρόντος άρθρου, κατά το μέτρο που η εκ των υστέρων αποτίμηση σκοπεύει στη διασφάλιση της πλήρους απεικόνισης στα λογιστικά βιβλία των οποιωνδήποτε ζημιών επί περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος ή της οντότητας, και οδηγεί σε εμπειριστατωμένη απόφαση για την επανεγγραφή ή μη των απαιτήσεων πιστωτών ή την αύξηση της αξίας του καταβληθέντος ανταλλάγματος. Σε περίπτωση διαφοράς καθαρής αξίας του ενεργητικού μεταξύ προσωρινής και εκ των υστέρων οριστικής αποτίμησης, ορίζονται οι δυνατότητες δράσης της αρχής εξυγίανσης για τον επαναπροσδιορισμό του ανταλλάγματος μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων ή της αξίας απαιτήσεων των πιστωτών. Τέλος, επισημαίνεται ότι η αποτίμηση υπόκειται σε αίτηση ακύρωσης στο πλαίσιο της οικείας απόφασης της αρχής εξυγίανσης, στην οποία εμπεριέχεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

Στο άρθρο 37 περιγράφονται τα τέσσερα διαθέσιμα μέτρα εξυγίανσης και οι γενικές αρχές που διέπουν την εφαρμογή κάθε ενός από αυτά, όταν λαμβάνεται σχετική απόφαση από την αρχή εξυγίανσης. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, η αρχή εξυγίανσης μπορεί να εφαρμόζει τα μέτρα εξυγίανσης είτε μεμονωμένα (πλην του διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων) είτε με οποιοδήποτε συνδυασμό. Η λήψη των μέτρων εξυγίανσης αυτών ή οποιουδήποτε άλλου μέτρου πρόληψης ή διαχείρισης κρίσεων κατά το παρόν σχέδιο νόμου δεν ενεργοποιεί τη διαδικασία αποζημιώσεων καταθετών και επενδυτών - πελατών του ν. 3746/2009.

Στο άρθρο 38 περιγράφεται το μέτρο της «εντολής μεταβίβασης». Παρόμοιου περιεχομένου άρθρο υπάρχει στη νομοθεσία μας από το 2011 (άρθρο 63 Δ του ν.3601/2007 ήδη άρθρο 143 του ν.4261/2014).

Με την εντολή μεταβίβασης, η αρχή εξυγίανσης έχει το δικαίωμα να μεταβιβάσει - και μάλιστα χωρίς τη σύμπραξη του Διοικητικού Συμβουλίου του ιδρύματος υπό εξυγίανση- ορισμένα ή όλα τα περιουσιακά του στοιχεία του εν λόγω ιδρύματος, καθώς και μετοχές ή άλλους τίτλους ιδιοκτησίας έκδοσής του. Το ανάλλαγμα, δίδεται είτε στους μετόχους ή κατόχους των τίτλων ιδιοκτησίας είτε στο ίδρυμα υπό εξυγίανση, ανάλογα με την περίπτωση.

Στο άρθρο 39, τίθενται οι διαδικαστικές απαιτήσεις για την εφαρμογή της εντολής μεταβίβασης.

Το άρθρο 40 αναφέρεται στη σύσταση και λειτουργία του μεταβατικού ιδρύματος. Περιγράφεται

αναλυτικά η νομική του μορφή, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, ο σκοπός του, καθώς και οι αρχές που τηρεί η αρχή εξυγίανσης κατά την εφαρμογή του. Παρουσιάζονται επίσης, οι ειδικότερες έννομες συνέπειες ως προς τους τρίτους, ιδίως σε σχέση με τα μεταβιβαζόμενα στοιχεία.

Το άρθρο 41 προβλέπει τους κανόνες λειτουργίας του μεταβατικού ιδρύματος, από τη σύστασή του και το διορισμό του διοικητικού συμβουλίου έως την παύση του, με την εκπλήρωση του σκοπού του είτε δια της πώλησης των περιουσιακών του στοιχείων, είτε της πλήρους αποπληρωμής των υποχρεώσεων είτε δια της συγχωνεύσεως με άλλη οντότητα είτε τέλος με την ειδική εκκαθάρισή του.

Στο άρθρο 42, ορίζονται οι προϋποθέσεις και η δυνατότητα της αρχής εξυγίανσης να μεταβιβάζει με απόφασή της περιουσιακά στοιχεία και συμβατικές σχέσεις ενός ιδρύματος υπό εξυγίανση ή ενός μεταβατικού ιδρύματος σε μία ή περισσότερες εταιρίες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, οι εξουσίες και ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί η αρχή και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η εταιρεία που γίνεται αποδέκτης των περιουσιακών στοιχείων. Προβλέπεται επίσης το εύρος των δικαιωμάτων των μετόχων και άλλων πιστωτών του υπό εξυγίανση ιδρύματος, των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία δεν μεταβιβάζονται στην εταιρία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, έναντι των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων και της διοίκησης της εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Επιπλέον, προσδιορίζεται η ευθύνη του νομικού προσώπου και της διοίκησης.

Στο άρθρο 43 ορίζονται οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η αρχή εξυγίανσης, διατηρώντας ή τροποποιώντας τη νομική μορφή του ιδρύματος ή της οντότητας της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ, δύναται να επιβάλει την αναδιάρθρωση στοιχείων παθητικού για την ανακεφαλαιοποίηση εντός ιδρύματος ή την μετατροπή σε μετοχικό κεφάλαιο ή τη μείωση της αξίας των απαιτήσεων ή των χρεωστικών τίτλων που μεταβιβάζονται σε μεταβατικό ίδρυμα, με σκοπό την παροχή κεφαλαίου σε αυτό ή στο πλαίσιο εφαρμογής της εντολής μεταβίβασης ή του διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων. Η εφαρμογή της αναδιάρθρωσης παθητικού για σκοπούς ανακεφαλαιοποίησης μπορεί να εφαρμόζεται μόνον εφόσον διαφαίνεται εύλογα ότι η εφαρμογή του σε συνδυασμό με άλλα σχετικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που εφαρμόζονται σύμφωνα με το σχέδιο αναδιοργάνωσης ιδρύματος, θα εξυγιάνει και θα αποκαταστήσει τη χρηματοοικονομική ευρωστία και την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ιδρύματος ή της οντότητας.

Στο άρθρο 44 προσδιορίζεται το εύρος εφαρμογής του μέτρου της αναδιάρθρωσης παθητικού στις υποχρεώσεις του ιδρύματος ή της οντότητας και περιγράφονται αναλυτικά οι εξαιρέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η συμπερίληψη των κεφαλαίων του ΤΕΚΕ που τηρούνται σε λογαριασμούς καταθέσεων στις εξαιρέσεις του εν λόγω άρθρου εξυπηρετεί τους στόχους της εξυγίανσης, όπως αυτοί περιγράφονται στο άρθρο 31 της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ, και ιδίως τον στόχο της προστασίας των καταθετών που καλύπτονται από την Οδηγία 2014/49/ΕΕ και των επενδυτών που καλύπτονται από την Οδηγία 97/9/ΕΚ. Στο ίδιο άρθρο διευκρινίζονται, επίσης, ορισμένες διακριτικές ευχέρειες της αρχής εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένης αυτής της μερικής ή ολικής εξαίρεσης ορισμένων υποχρεώσεων από την άσκηση εξουσιών απομείωσης ή μετατροπής υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Όταν η αρχή εξυγίανσης αποφασίζει να εξαιρέσει συνολικά ή εν μέρει μια επιλέξιμη υποχρέωση οι ζημίες που θα προέκυπταν από τις εν λόγω υποχρεώσεις θα πρέπει να μετακυλιστούν σε άλλους πιστωτές και αν αυτό δεν συμβεί πλήρως τότε το ταμείο εξυγίανσης μπορεί να συνεισφέρει στο υπό εξυγίανση ίδρυμα ώστε να καλυφθούν τυχόν ζημίες που δεν απορροφήθηκαν από τις επιλέξιμες υποχρεώσεις και να μηδενισθεί η διαφορά μεταξύ της αξίας των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του υπό εξυγίανση ιδρύματος ή/και να αγοραστούν μετοχές ή άλλοι τίτλοι ιδιοκτησίας ή κεφαλαιακά μέσα του υπό εξυγίανση ιδρύματος, προκειμένου να ανακεφαλαιοποιηθεί το ίδρυμα. Ορίζεται ο τρόπος προέλευσης των συνεισφορών του ταμείου εξυγίανσης και οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η αρχή εξυγίανσης μπορεί να αναζητήσει περαιτέρω χρηματοδότηση από εναλλακτικές πηγές.

Το άρθρο προβλέπει επίσης ότι πριν από τη χρήση της δυνατότητας εξαίρεσης υποχρέωσης η αρχή εξυγίανσης ειδοποιεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ενεργεί βάσει προκαθορισμένου τρόπου και αναλόγως με το αν η εξαίρεση θα επιφέρει συνεισφορά από το ταμείο εξυγίανσης ή άλλη πηγή.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 τα ιδρύματα πρέπει να πληρούν ανά πάσα στιγμή την ελάχιστη απαίτηση ιδίων κεφαλαίων και επιλέξιμων υποχρεώσεων και αναλύεται ο τρόπος υπολογισμού της και οι εξαιρέσεις. Η ελάχιστη απαίτηση αυτή καθορίζεται από την αρχή εξυγίανσης κατόπιν διαβούλευσης

με την αρμόδια αρχή με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. Στη συνέχεια αναφέρονται τα κριτήρια υπολογισμού και ειδικότερα η ανάγκη να διασφαλιστεί ότι το ίδρυμα μπορεί να εξυγιανθεί μέσω της εφαρμογής των μέτρων εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένης, όπου ενδείκνυται, της αναδιάρθρωσης παθητικού, ότι το ίδρυμα διαθέτει επαρκείς επιλέξιμες υποχρεώσεις ώστε σε περίπτωση εφαρμογής του μέτρου αυτού οι ζημίες να μπορούν να απορροφηθούν και ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 του ιδρύματος να μπορεί να αποκατασταθεί στο αναγκαίο επίπεδο. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί κάποιο μέσο για τη συγκεκριμένη υποχρέωση, τότε αυτή δεν συμπεριλαμβάνεται στην αναδιάρθρωση παθητικού. Επίσης αναφέρεται ότι, εάν το σχέδιο εξυγίανσης προβλέπει τη δυνατότητα εξαίρεσης ορισμένων κατηγοριών επιλέξιμων υποχρεώσεων από την εφαρμογή του μέτρου της αναδιάρθρωσης παθητικού ή τη δυνατότητα πλήρους μεταβίβασής τους σε άλλο αποδέκτη στο πλαίσιο μερικής μεταβίβασης, το ίδρυμα πρέπει να διαθέτει επαρκείς λοιπές επιλέξιμες υποχρεώσεις ώστε οι ζημίες να απορροφηθούν και ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 του ιδρύματος να μπορεί να αποκατασταθεί στο αναγκαίο επίπεδο. Στον υπολογισμό της ελάχιστης απαίτησης λαμβάνεται ακόμη υπόψη το μέγεθος του ιδρύματος, το επιχειρηματικό μοντέλο, το μοντέλο χρηματοδότησης και το προφίλ κινδύνου του, ο βαθμός στον οποίο θα μπορούσε να συνεισφέρει στη χρηματοδότηση της εξυγίανσης το Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων του ΤΕΚΕ και ο βαθμός στον οποίο η αφερεγγυότητα του ιδρύματος θα μπορούσε να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Στο άρθρο αυτό προβλέπονται ακόμη οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων η αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου μπορεί να απαλλάξει εξ ολοκλήρου από την εφαρμογή της μεμονωμένης ελάχιστης απαίτησης ένα μητρικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην ΕΕ και οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων η αρχή εξυγίανσης μιας θυγατρικής μπορεί να απαλλάξει πλήρως μια θυγατρική από τη εφαρμογή των ελάχιστων απαιτήσεων σε ατομική βάση.

Στο άρθρο 46 ορίζεται ότι η αρχή εξυγίανσης εφαρμόζει την αναδιάρθρωση παθητικού, ως μέτρο εξυγίανσης, αφού αξιολογήσει, μετά τη σχετική αποτίμηση που πρέπει να διενεργηθεί, το ποσό κατά το οποίο πρέπει να απομειωθούν οι επιλέξιμες υποχρεώσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η μηδενική διαφορά αξίας μεταξύ ενεργητικού και παθητικού του υπό εξυγίανση ιδρύματος ή ακόμα το ποσό κατά το οποίο οι επιλέξιμες υποχρεώσεις πρέπει να μετατραπούν σε μετοχές ή άλλου είδους κεφαλαιακά μέσα προκειμένου να αποκατασταθεί η απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια κατηγορίας κεφαλαίου 1 του υπό εξυγίανση ιδρύματος ή του μεταβατικού ιδρύματος, λαμβάνοντας κατά περίπτωση υπόψη και τη συνεισφορά του ταμείου εξυγίανσης. Ομοίως εκτιμώνται και οι κεφαλαιακές ανάγκες της εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί το αντίστοιχο μέτρο από την αρχή εξυγίανσης. Μετά την οριστική αποτίμηση που προβλέπεται για τους σκοπούς της εξυγίανσης, μπορεί να προβλέπεται μηχανισμός αποζημίωσης των πιστωτών και μετόχων, αν η απομείωση που προκλήθηκε βάσει της προσωρινής αποτίμησης ήταν μεγαλύτερη από την τελικώς απαιτούμενη.

Στο άρθρο 47 ορίζονται στην πράξη οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει η αρχή εξυγίανσης απέναντι στους μετόχους και τους κατόχους κεφαλαιακών μέσων κατά την εφαρμογή της αναδιάρθρωσης του παθητικού ή της απομείωσης ή μετατροπής κεφαλαιακών μέσων. Ορίζονται, επίσης, οι προϋποθέσεις που λαμβάνει υπόψη της η αρχή εξυγίανσης κατά τις παραπάνω ενέργειες.

Στο άρθρο 48 ορίζεται η σειρά και ο τρόπος απομείωσης και μετατροπής των κεφαλαιακών μέσων για τους σκοπούς της εξυγίανσης με ίδια μέσα. Η αρχή εξυγίανσης ασκεί τις εξουσίες απομείωσης ή μετατροπής λαμβάνοντας κατά περίπτωση υπόψη της τυχόν συμβατικές ρήτρες που περιλαμβάνουν τα κεφαλαιακά μέσα.

Σύμφωνα με το άρθρο 49, η αρχή εξυγίανσης προβαίνει στην απομείωση και μετατροπή υποχρεώσεων που προκύπτουν από παράγωγα μόνο ταυτόχρονα ή μετά από την εκκαθάριση των τελευταίων, ενώ επίσης έχει την εξουσία να καταγγέλλει και να εκκαθαρίζει κάθε σύμβαση παραγώγου για τους σκοπούς εξυγίανσης, πλην των περιπτώσεων όπου προβλέπεται σχετική εξαίρεση. Στο άρθρο αυτό επίσης ορίζονται οι ενέργειες της αρχής εξυγίανσης στην περίπτωση συμφωνίας συμψηφισμού παραγώγων καθώς και οι ενέργειες προσδιορισμού της αξίας των υποχρεώσεων από παράγωγα.

Με το άρθρο 50 ορίζεται η δυνατότητα της αρχής εξυγίανσης κατά την άσκηση της εξουσίας απομείωσης και μετατροπής των υποχρεώσεων σε μετοχικό κεφάλαιο να εφαρμόζει διαφορετικό συντελεστή μετατροπής στις διάφορες κατηγορίες υποχρεώσεων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η

κατάλληλη αποζημίωση των πιστωτών για οποιαδήποτε ζημία υφίστανται κατά την απομείωση και μετατροπή. Στην περίπτωση χρήσης πολλαπλών συντελεστών μετατροπής, ο συντελεστής που εφαρμόζεται στις υποχρεώσεις μειωμένης εξασφάλισης, κατά το πτωχευτικό δίκαιο, είναι χαμηλότερος από το συντελεστή που εφαρμόζεται στις κοινές υποχρεώσεις.

Με το άρθρο 51 επισημαίνεται ότι η εφαρμογή από την αρχή εξυγίανσης του μέτρου της αναδιάρθρωσης των στοιχείων του παθητικού για σκοπούς ανακεφαλαιοποίησης του ιδρύματος ή της οντότητας, θα πρέπει να συνοδεύεται από την κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίου αναδιοργάνωσης, το οποίο μπορεί να καταρτίζεται από πρόσωπο που ορίζει για το σκοπό αυτό η ίδια αρχή.

Στο άρθρο 52 ορίζεται ότι το σχέδιο αναδιοργάνωσης του προηγούμενου άρθρου θα πρέπει να καταρτιστεί από το ίδρυμα ή την οντότητα και να υποβληθεί στην αρχή εξυγίανσης εντός ενός μηνός από την εφαρμογή του μέτρου αναδιάρθρωσης των στοιχείων του παθητικού. Σε περίπτωση εφαρμογής του μέτρου σε επίπεδο ομίλου, το σχέδιο αναδιοργάνωσης καταρτίζεται από το μητρικό ίδρυμα που είναι εγκατεστημένο στην ΕΕ, καλύπτει όλα τα ιδρύματα του ομίλου και υποβάλλεται στην αρχή εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου. Η προθεσμία του ενός μηνός μπορεί να παραταθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση της αρχής εξυγίανσης. Σκοπός του σχεδίου αναδιοργάνωσης είναι η μακροπρόθεσμη αποκατάσταση της βιωσιμότητας του ιδρύματος ή της οντότητας εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Στο άρθρο αναφέρονται οι απαραίτητες παραδοχές και τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει το σχέδιο αναδιοργάνωσης καθώς και τα μέτρα που μπορούν να αποσκοπούν στην αποκατάσταση της βιωσιμότητας του ιδρύματος ή της οντότητας.

Το άρθρο προβλέπει επίσης τα χρονοδιαγράμματα για την έγκριση ή απόρριψη του σχεδίου, την υποβολή τροποποιημένου σχεδίου και την υποβολή αναφορών προόδου για την εφαρμογή του. Το σχέδιο αναδιοργάνωσης μπορεί να αναθεωρείται μετά από γνώμη της αρχής εξυγίανσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 53, τα αποτελέσματα της εφαρμογής του μέτρου της αναδιάρθρωσης παθητικού είναι αμέσως δεσμευτικά, τόσο για το υπο εξυγίανση ίδρυμα όσο και για τους θυγόμενους μετόχους και πιστωτές. Το άρθρο προβλέπει τις διαδικαστικές και διοικητικές παρεμβάσεις που η αρχή εξυγίανσης έχει την εξουσία να ζητήσει ή να ολοκληρώσει. Στο άρθρο επίσης περιλαμβάνονται πρόνοιες για το χειρισμό των υποχρεώσεων μετά το μηδενισμό ή την εν μέρει μείωση της αρχικής τους αξίας ή του ανεξόφλητου υπολοίπου τους, μετά από την παρέμβαση της αρχής εξυγίανσης.

Το άρθρο 54 ορίζει ότι στα ιδρύματα και στις οντότητες πρέπει να είναι σε ισχύ, ανά πάσα στιγμή, απόφαση του αρμόδιου οργάνου τους προς έκδοση σε επαρκές ύψος μέσων κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, έτσι ώστε, σε περίπτωση που η αρχή εξυγίανσης ασκήσει τις εξουσίες εξυγίανσης που διαθέτει, το εν λόγω ίδρυμα ή η οντότητα να δύναται να εκδώσει επαρκή αριθμό νέων μετοχών ή άλλων τίτλων ιδιοκτησίας για να μπορεί να διενεργηθεί αποτελεσματικά η μετατροπή των υποχρεώσεων σε μετοχές ή σε άλλα μέσα ιδιοκτησίας. Η ύπαρξη σε ισχύ της απόφασης του αρμόδιου οργάνου και η επάρκειά της λαμβάνεται υπόψη από την αρχή εξυγίανσης στο πλαίσιο της κατάρτισης του σχεδίου εξυγίανσης του ιδρύματος ή της οντότητας. Ορίζεται δε ότι η μετατροπή των υποχρεώσεων σε μετοχές ή σε άλλους τίτλους ιδιοκτησίας δεν κωλύεται από κανέναν όρο της συστατικής πράξης ή του καταστατικού του ιδρύματος ή της οντότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 55 θα πρέπει να ορίζεται συγκεκριμένη συμβατική ρήτρα σύμφωνα με την οποία ο πιστωτής ή το μέρος της συμφωνίας που δημιουργεί την υποχρέωση αναγνωρίζει ότι η υποχρέωση μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο των εξουσιών απομείωσης και μετατροπής της αρχής εξυγίανσης και συμφωνεί να δεσμεύεται από κάθε μείωση της αξίας ή του ανεξόφλητου υπολοίπου, μετατροπή ή ακύρωση που πραγματοποιείται από την αρχή εξυγίανσης κατά την άσκηση αυτών των εξουσιών. Το άρθρο ορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η εν λόγω υποχρέωση. Ορίζεται επίσης ότι η αρχή εξυγίανσης μπορεί να απαιτεί νομική γνώμη σχετικά με τη νόμιμη εκτελεστότητα και την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας ρήτρας, η παράλειψη της οποίας δεν εμποδίζει την αρχή εξυγίανσης να ασκεί τις εξουσίες απομείωσης και μετατροπής όσον αφορά την εν λόγω υποχρέωση.

Τα άρθρα 56 έως 58 αφορούν τη δυνατότητα συμμετοχής του Δημοσίου στην εξυγίανση ενός ιδρύματος ή οντότητας. Ήδη, έχει επισημανθεί η ανάγκη έγκαιρης συμμετοχής του αρμόδιου Υπουργείου (εν προκειμένου του Υπουργείου Οικονομικών) στη διαχείριση και επίλυση κρίσεων που αφορούν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις συστημικής κρίσης,

το Ελληνικό Δημόσιο, δια του Υπουργείου Οικονομικών και των αρμοδίων υπηρεσιών του (εποπτεία χρηματοπιστωτικού τομέα, διαχείριση δημόσιου χρέους, δημοσιονομικός έλεγχος) μπορεί να επέμβει με τρόπο που μεσοπρόθεσμα δεν θα έχει δημοσιονομική επίπτωση. Ειδικότερα: Το άρθρο 56 περιγράφει το πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων δημόσιας στήριξης. Προβλέπει τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης, τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη χρήση τους και περιγράφει τη διαδικασία εφαρμογής, καθώς και τα συγκεκριμένα μέτρα που τίθενται στη διάθεση του Δημοσίου όταν επεμβαίνει για να στηρίξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αυτά είναι η κεφαλαιακή στήριξη και ο προσωρινός δημόσιος έλεγχος.

Η απόφαση για τη λήψη του σχετικού μέτρου γίνεται από τον Υπουργό Οικονομικών μετά από εισήγηση του Συμβουλίου Συστημικής Ευστάθειας, καθώς εξ ορισμού είναι αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο του Υπουργού για θέματα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, στο οποίο άλλωστε συμμετέχουν και όλες οι εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το άρθρο 57 ρυθμίζει τα θέματα κεφαλαιακής ενίσχυσης ιδρύματος ή οντότητας από το Δημόσιο. Η συμμετοχή στο κεφάλαιο μπορεί να γίνεται με τα κεφαλαιακά μέσα που αναγνωρίζει ο Κανονισμός 575/2013 για να θεωρηθεί ότι ένα ίδρυμα πληροί τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Προκειμένου για συνεταιριστικές τράπεζες, οι οποίες αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα αλλά δεν διαθέτουν κεφάλαιο, αντί κοινών μετοχών, ως κεφαλαιακά μέσα της Κατηγορίας 1 νοούνται οι συνεταιριστικές μερίδες.

Για τα δικαιώματα του Δημοσίου ως μετόχου λαμβάνεται υπόψη το ύψος της συμμετοχής του στο κεφάλαιο, σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο. Η διαχείριση και διοίκηση του ιδρύματος που ενισχύεται κεφαλαιακά γίνεται με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Επειδή ο σκοπός της εν λόγω συμμετοχής είναι η αποτροπή συστημικού κινδύνου, το Υπουργείο Οικονομικών πρέπει όταν δημιουργηθούν οι κατάλληλες εμπορικές και χρηματοπιστωτικές συνθήκες να αποσυρθεί, πωλώντας τη συμμετοχή του στους ιδιώτες, έτσι ώστε εκ των υστέρων και μακροπρόθεσμα η συμμετοχή των φορολογουμένων στη διάσωση ενός ιδρύματος να μην είναι επιζήμια για αυτούς (να είναι δημοσιονομικά ουδέτερη).

Το άρθρο 58 δίνει τη δυνατότητα στο κράτος να θέσει ένα ίδρυμα ή μία οντότητα σε προσωρινή δημόσια ιδιοκτησία, αποκτώντας αυτό (το κράτος) τον έλεγχό του. Ο υπουργός Οικονομικών μπορεί άπαξ ή με περισσότερες εντολές, λειτουργώντας δηλαδή αυτός ως αρχή εξυγίανσης, να μεταβιβάσει μετοχές του υπό έλεγχο ιδρύματος σε εντολοδόχο του Ελληνικού Δημοσίου, που μπορεί να είναι υπηρεσία του υπουργείου Οικονομικών ή σε εταιρεία που ανήκει και ελέγχεται από το Δημόσιο. Και στην περίπτωση αυτή, στόχος του Δημοσίου είναι όταν επιτραπεί από τις χρηματοοικονομικές συνθήκες να αποεπενδύσει, μεριμνώντας για την μακροπρόθεσμα δημοσιονομικώς ουδέτερη συμμετοχή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

Τα άρθρα 59 έως 62 αναφέρονται στην απομείωση των κεφαλαιακών μέσων, δηλαδή στη δυνατότητα της αρχής εξυγίανσης να απομειώνει τα πρόσθετα κεφαλαιακά μέσα της Κατηγορίας 1 και της Κατηγορίας 2 (τα οποία απορροφούν πλήρως τις ζημιές), στο σημείο μη βιωσιμότητας του ιδρύματος που πραγματοποιεί την έκδοση ή να τα μετατρέπει σε μέσα Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1, στο σημείο μη βιωσιμότητας και πριν από την ανάληψη άλλων δράσεων εξυγίανσης. Για τον σκοπό αυτό, το σημείο μη βιωσιμότητας θα πρέπει να γίνεται αντιληπτό ως η στιγμή κατά την οποία το ίδρυμα πληροί τις προϋποθέσεις εξυγίανσης ή η στιγμή κατά την οποία το ίδρυμα παύει να είναι βιώσιμο, εάν δεν απομειωθούν τα εν λόγω κεφαλαιακά μέσα. Το γεγονός ότι τα μέσα πρόκειται να απομειώνονται ή να μετατρέπονται από την αρχή εξυγίανσης, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο παρόν σχέδιο νόμου, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στις ρήτρες που διέπουν το μέσο, καθώς και σε κάθε ενημερωτικό δελτίο ή έγγραφο προσφοράς που δημοσιεύεται ή παρέχεται σε σχέση με τα μέσα.

Στο άρθρο 59 οριοθετείται το πεδίο δράσης της αρχής εξυγίανσης, ο τρόπος δηλαδή και οι προϋποθέσεις άσκησης της εξουσίας απομείωσης των κεφαλαιακών μέσων.

Το άρθρο 60 παραθέτει τη σειρά απομείωσης ή μετατροπής των μέσων, η οποία για λόγους ίσης μεταχείρισης αντιστοιχεί με τη σειρά κατάταξης των πιστωτών σε περίπτωση ειδικής εκκαθάρισης. Παράλληλα, θεσπίζει ειδικότερες προϋποθέσεις για την μετατροπή τους με τη χρήση συντελεστή μετατροπής.

Το άρθρο 61 καθορίζει τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου εξυγίανσης

στις περιπτώσεις που υπάρχει διασυννοριακή δραστηριότητα του ιδρύματος ή της οντότητας.

Το άρθρο 62 αναφέρεται διεξοδικά στη συνεργασία και τις διαδικασίες ενημέρωσης μεταξύ των αρχών σε επίπεδο ενοποιημένης εποπτείας, συνεργασία που διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή του μέτρου με την ανάλογη εκτίμηση των επιπτώσεων που έχει σε κάθε εμπλεκόμενο κράτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

Τα άρθρα 63 έως 72 αναφέρονται στις ειδικές εξουσίες της αρχής εξυγίανσης κατά την εφαρμογή των επιλεχθέντων μέτρων και αναλύουν ειδικότερες υποχρεώσεις και δικαιώματα των μερών που διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα της εξυγίανσης.

Στο άρθρο 63 περιγράφονται όλες οι γενικές εξουσίες που έχει η αρχή εξυγίανσης προκειμένου να είναι εφικτή η εφαρμογή των μέτρων εξυγίανσης στα ιδρύματα και στις οντότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος σχεδίου νόμου.

Πιο συγκεκριμένα, ορίζονται οι γενικές εξουσίες, μεταξύ των οποίων η λήψη των απαραίτητων πληροφοριών, η ανάληψη του ελέγχου του υπό εξυγίανση πιστωτικού ιδρύματος, η δυνατότητα μεταβίβασης τίτλων, δικαιωμάτων και περιουσιακών στοιχείων, η δυνατότητα απομείωσης του κεφαλαίου και τίτλων ιδιοκτησίας, η μετατροπή επιλέξιμων υποχρεώσεων, η ακύρωση χρεωστικών μέσων ή η δυνατότητα τροποποίησης της διάρκειας, καταγγελίας και ρευστοποίησης χρηματοπιστωτικών συμβάσεων ή συμβάσεων παραγώγων, απομάκρυνσης ή αντικατάστασης του Διοικητικού Συμβουλίου και η δυνατότητα να απαιτεί από την αρμόδια αρχή να αξιολογήσει εγκαίρως τον αγοραστή ειδικής συμμετοχής. Επιπρόσθετα, ορίζονται οι απαιτήσεις στις οποίες δεν υπόκειται η αρχή εξυγίανσης όπως η υποχρέωση να λάβει την έγκριση ή τη συγκατάθεση οποιουδήποτε άλλου προσώπου, ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των μετόχων ή των πιστωτών του ιδρύματος υπό εξυγίανση, με την επιφύλαξη της παραγράφου 6 του άρθρου 3 και της παραγράφου 1 του άρθρου 110, και οι διαδικαστικές απαιτήσεις κοινοποίησης προς οποιοδήποτε πρόσωπο.

Με το άρθρο 64 παρουσιάζονται οι επικουρικές εξουσίες της αρχής εξυγίανσης προκειμένου να τις αξιοποιήσει όπως κρίνει κατάλληλα και πιο συγκεκριμένα η διασφάλιση της μεταβίβασης χωρίς υποχρεώσεις και επιβαρύνσεις, η άρση των δικαιωμάτων απόκτησης νέων μετοχών ή άλλων τίτλων ιδιοκτησίας, η απαίτηση για διακοπή ή αναστολή διαπραγμάτευσης τίτλων, η διασφάλιση όμοιων δικαιωμάτων στον αποκτώντα, η απαίτηση για παροχή αμοιβαίας πληροφόρησης και για την ακύρωση ή τροποποίηση συμβάσεων. Στο ίδιο πλαίσιο παρέχεται στην αρχή εξυγίανσης η δυνατότητα για ρυθμίσεις όπως η συνέχιση συμβάσεων και η υποκατάσταση του ιδρύματος υπό εξυγίανση από τον αποκτώντα χωρίς αυτά να επηρεάζουν τα δικαιώματα των εργαζομένων για καταγγελία σύμβασης και τα δικαιώματα των αντισυμβαλλομένων μελών.

Με το άρθρο 65 διευκρινίζεται η εξουσία της αρχής εξυγίανσης για την απαίτηση παροχής λειτουργικών υπηρεσιών και υποδομών από ένα ίδρυμα υπό εξυγίανση ακόμα και εάν αυτό αφορά μέλη ομίλου που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα, υπό συγκεκριμένους όρους.

Με το άρθρο 66 παρέχεται διευκρίνιση για την εξουσία της αρχής εξυγίανσης για επιβολή μέτρων διαχείρισης κρίσης ή μέτρων πρόληψης κρίσης που λαμβάνονται από άλλα κράτη μέλη όπως η μεταβίβαση μετοχών, άλλων τίτλων ιδιοκτησίας ή δικαιωμάτων, περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων και όταν αυτή περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος ή δικαιώματα ή υποχρεώσεις που διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, η μεταβίβαση παράγει έννομα αποτελέσματα ή διέπεται από το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, χωρίς δικαιώματα αμφισβήτησης από μετόχους, πιστωτές και τρίτα μέρη. Αντίστοιχη είναι και η άσκηση της εξουσίας απομείωσης ή μετατροπής, μεταξύ άλλων σε σχέση με κεφαλαιακά μέσα. Διευκρινίζεται επίσης ότι το ελληνικό δίκαιο διέπει το δικαίωμα των μετόχων, των πιστωτών και των τρίτων μερών να αμφισβητούν τη μεταβίβαση μετοχών, άλλων τίτλων ιδιοκτησίας, περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων τη μείωση της αξίας του κεφαλαίου ή τη μετατροπή ενός μέσου ή μιας υποχρέωσης.

Με το άρθρο 67 διευκρινίζονται θέματα που αφορούν περιουσιακά στοιχεία, δικαιώματα, υποχρεώσεις, μετοχές και άλλους τίτλους ιδιοκτησίας που βρίσκονται σε τρίτες χώρες, οπότε η αρχή εξυγίανσης μπορεί να απαιτεί α) από τον ειδικό εκκαθαριστή, ή κάθε άλλο πρόσωπο που

ασκεί τον έλεγχο του υπό εξυγίανση ιδρύματος και από τον αποκτώντα να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες ώστε να διασφαλίζει ότι η μεταβίβαση, η απομείωση, η μετατροπή ή η ενέργεια εξυγίανσης παράγει αποτελέσματα, να διακρατά τις μετοχές, τους άλλους τίτλους ιδιοκτησίας, τα περιουσιακά στοιχεία ή τα δικαιώματα ή να εξοφλεί τις υποχρεώσεις εξ ονόματος του αποκτώντα μέχρις ότου η μεταβίβαση, η απομείωση, η μετατροπή ή η ενέργεια εξυγίανσης παραγάγει αποτελέσματα, καθώς επίσης και την κάλυψη των δαπανών του αποκτώντα που εύλογα προέκυψαν κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε απαιτούμενης ενέργειας

Στο άρθρο 68 αναφέρονται τα θέματα ορισμένων ρητρών συμβάσεων και ειδικότερα η αποφυγή ενεργοποίησης της αναγκαστικής εκτέλεσης υπό τον όρο ότι εξακολουθούν να τηρούνται οι ουσιαστικές υποχρεώσεις δυνάμει της σύμβασης, μεταξύ των οποίων και οι υποχρεώσεις πληρωμής και παράδοσης, καθώς και η παροχή εξασφάλισης. Χωρίς να θίγεται το δικαίωμα ανάληψης δράσης, δεν παρέχει αφ' εαυτού σε κανέναν τη δυνατότητα να ασκεί οποιοδήποτε δικαίωμα καταγγελίας, αναστολής, μετατροπής, εκκαθαριστικού συμψηφισμού, μεταξύ άλλων και σχετικά με σύμβαση η οποία έχει συναφθεί από θυγατρική υπό προϋποθέσεις και άλλο μέλος του ομίλου ή να αποκτά κατοχή, να ασκεί έλεγχο ή να επιβάλλει την παροχή εξασφάλισης επί περιουσιακού στοιχείου του ιδρύματος ή της οντότητας και να θίγει οποιαδήποτε συμβατικά δικαιώματα του ιδρύματος ή της οντότητας που αναφέρεται.

Στο άρθρο 69 περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της εξουσίας που διαθέτει η αρχή εξυγίανσης, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών, για την αναστολή ορισμένων υποχρεώσεων πληρωμής ή παράδοσης του ιδρύματος υπό εξυγίανση που απορρέουν από σύμβαση στην οποία αυτό έχει συμβληθεί από τη δημοσίευση της απόφασης περί αναστολής, με παράλληλη αναστολή και των αντίστοιχων υποχρεώσεων των αντισυμβαλλόμενων του εν λόγω ιδρύματος. Η ανωτέρω αναστολή δεν έχει εφαρμογή για τις επιλέξιμες καταθέσεις, τις υποχρεώσεις έναντι συστημάτων ή διαχειριστών συστημάτων κατά την έννοια του ν. 2789/2000, κεντρικών αντισυμβαλλόμενων και κεντρικών τραπεζών, και επιλέξιμες απαιτήσεις για τους σκοπούς του Ν. 2533/1997 σχετικά με τα συστήματα αποζημιώσεως των επενδυτών.

Στο άρθρο 70 περιγράφεται η εξουσία περιορισμού της αναγκαστικής εκτέλεσης συμφωνιών παροχής εξασφάλισης που έχει η αρχή εξυγίανσης, πάντοτε στο πλαίσιο της εύρυθμης λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών εκτός εάν οι συμφωνίες αυτές αφορούν παροχή εξασφάλισης έναντι συστημάτων ή διαχειριστών συστημάτων που ορίζονται για τους σκοπούς του Ν. 2789/2000, κεντρικών αντισυμβαλλόμενων, και κεντρικών τραπεζών, σε σχέση με περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενεχυριαστεί ή παρασχεθεί ως περιθώριο ή εξασφάλιση από το ίδρυμα υπό εξυγίανση.

Στο άρθρο 71 περιγράφεται η εξουσία της αρχής εξυγίανσης να αναστέλλει τα δικαιώματα καταγγελίας οποιουδήποτε αντισυμβαλλόμενου του ιδρύματος υπό εξυγίανση υπό τον όρο ότι εξακολουθούν να τηρούνται οι υποχρεώσεις πληρωμής και παράδοσης, καθώς και η παροχή εξασφάλισης εφόσον τηρούνται εγγυημένες υποχρεώσεις, που στηρίζονται στο γεγονός της αφερεγγυότητας και έχει ασκηθεί ή ενδέχεται να ασκηθεί εξουσία μεταβίβασης με ισχύ της εν λόγω απόφασης από τη δημοσίευση έως τα μεσάνυχτα της εργάσιμης ημέρας που έπεται της δημοσίευσης.

Περιγράφονται επίσης οι ειδικές περιπτώσεις που υπάρχει η δυνατότητα καταγγελίας της σύμβασης, ενώ περιγράφεται και ειδική διαδικασία στις περιπτώσεις που η αρχή εξυγίανσης ασκήσει την εξουσία που προβλέπεται για την αναστολή δικαιωμάτων καταγγελίας, και αυτή δεν έχει κοινοποιηθεί καταλλήλως.

Στο άρθρο 72 περιγράφεται η εξουσία της αρχής εξυγίανσης, να ασκεί τον έλεγχο του ιδρύματος υπό εξυγίανση, άμεσα ή έμμεσα, κρίνοντας τα κατάλληλα μέσα. Η αρχή μπορεί να διευθύνει τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες του υπό εξυγίανση ιδρύματος με όλες τις εξουσίες των μετόχων του και του Διοικητικού Συμβουλίου, και να διαχειρίζεται και να διαθέτει τα περιουσιακά του στοιχεία. Διευκρινίζεται επίσης ότι η αρχή εξυγίανσης δεν ευθύνεται βάσει του εταιρικού ή του πτωχευτικού δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

Τα άρθρα 73 έως 80 ρυθμίζουν τα θέματα μεταχείρισης μετόχων και πιστωτών κατά την εφαρμογή

μέτρων εξυγίανσης σύμφωνα με την αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης τους, καθώς και θέματα σχετικά με τη διασφάλιση των συμφερόντων των αντισυμβαλλομένων των υπό εξυγίανση ιδρυμάτων.

Το άρθρο 73 περιλαμβάνει τις αναγκαίες ρυθμίσεις που αφορούν τη μεταχείριση των μετόχων και των πιστωτών σε περίπτωση εν μέρει μεταβιβάσεων και εφαρμογής του μέτρου αναδιάρθρωσης παθητικού. Ειδικότερα, θεσπίζεται η αρχή της μη χειροτέρευσης της θέσης τους από αυτή στην οποία θα βρίσκονταν αν αντί των μέτρων εξυγίανσης το σχετικό ίδρυμα ή οντότητα εκκαθαριζόταν άμεσα.

Το άρθρο 74 θεσπίζει την υποχρέωση αποτίμησης προκειμένου να προσδιορισθεί κατά πόσο οι μετοχοί και πιστωτές θα είχαν καλύτερη μεταχείριση αν το ίδρυμα υπο εξυγίανση είχε εκκαθαριστεί άμεσα χωρίς να ληφθούν μέτρα εξυγίανσης, και προσδιορίζεται το περιεχόμενο της αποτίμησης και τις βασικές παραδοχές βάσει των οποίων διενεργείται.

Το άρθρο 75 διασφαλίζει το δικαίωμα αποκατάστασης των μετόχων και πιστωτών με την καταβολή αποζημίωσης από το Ταμείο Εξυγίανσης που καλύπτει αποκλειστικά τη διαφορά μεταξύ της ζημίας που υπέστησαν και αυτής την οποία θα υφίσταντο αν το ίδρυμα είχε εκκαθαριστεί άμεσα, όταν από τη διενεργηθείσα αποτίμηση προκύψει αυτή η διαφορά.

Το άρθρο 76 αποβλέπει στην προστασία των τρίτων μερών, αντισυμβαλλομένων του υπό εξυγίανση ιδρύματος, περιουσιακά στοιχεία του οποίου μεταβιβάστηκαν εν μέρει κατά την άσκηση των εξουσιών εξυγίανσης. Τα επόμενα άρθρα, 77, 78, 79 και 80 αναφέρουν αναλυτικά την προστασία ανάλογα με το είδος της συμφωνίας. Καλύπτουν τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας με μεταβίβαση τίτλου και των συμφωνιών συμψηφισμού, την προστασία των συμφωνιών εξασφάλισης, την προστασία των συμφωνιών δομημένης χρηματοδότησης και των καλυμμένων ομολογιών και τέλος, την προστασία των συστημάτων διαπραγμάτευσης, εκκαθάρισης και διακανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ'

Με τα άρθρα του κεφαλαίου αυτού προσδιορίζονται οι διαδικαστικές υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων μερών, δηλαδή διοίκησης ιδρύματος υπό εξυγίανσης, αρχής εξυγίανσης ή αρμόδιας αρχής προκειμένου να διασφαλιστεί η αναγκαία δημοσιότητα και ενημέρωση των λοιπών αρμοδίων αρχών για τη λήψη μέτρων εξυγίανσης σε ένα ίδρυμα.

Το άρθρο 81 αναφέρεται διεξοδικά στους υπόχρεους άμεσης ενημέρωσης.

Το άρθρο 82 αναφέρεται στις διαδικαστικές υποχρεώσεις της αρχής εξυγίανσης. Περιγράφει το περιεχόμενο της απόφασής της για την ανάγκη λήψης μέτρων εξυγίανσης, τον τρόπο ενημέρωσης και δημοσιοποίησης των σχετικών αποφάσεων σε άλλες αρμόδιες αρχές καθώς και στους μετόχους.

Το άρθρο 83 καθορίζει το υπηρεσιακό επαγγελματικό απόρρητο που δεσμεύει τις αρχές (ως όργανα) και το προσωπικό τους κατά την λήψη μέτρων εξυγίανσης, τους όρους άρσης αυτού, και τις κυρώσεις σε περίπτωση παραβιάσής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕ' (άρθρα 84-89)

Τα άρθρα του δέκατου πέμπτου κεφαλαίου αφορούν την εξυγίανση διασυννοριακού ομίλου.

Ειδικότερα, το άρθρο 84 θέτει τις γενικές αρχές που εφαρμόζονται στη λήψη αποφάσεων εξυγίανσης σε όμιλο με διασυννοριακή δραστηριότητα.

Το άρθρο 85 αναφέρεται στην υποχρέωση της αρχής εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου να συγκροτεί Σώματα αρχών εξυγίανσης προκειμένου να μπορεί να επιτελεί τα καθήκοντά της και να διασφαλίσει την αναγκαία συνεργασία και το συντονισμό με τις αρχές εξυγίανσης τρίτων χωρών, όπου απαιτείται. Αναφέρεται η σύνθεση των Σωμάτων και ο τρόπος λειτουργίας, και λήψης αποφάσεων.

Το άρθρο 86 περιγράφει τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Σώματος Αρχών Εξυγίανσης, το οποίο συγκροτείται όταν θυγατρικές ή υποκαταστήματα τρίτης χώρας, στην ΕΕ θεωρούνται σημαντικά (με την έννοια του νόμου 4261/2014).

Το άρθρο 87 θεσπίζει την υποχρέωση ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αρχών εξυγίανσης και αρμοδίων αρχών και ρυθμίζει ειδικότερα θέματα που αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν δοθεί από τρίτη χώρα. Η ανταλλαγή πληροφοριών με το υπουργείο Οικονομικών είναι

υποχρεωτική όταν η απόφαση ή το ζήτημα απαιτεί διαβούλευση μαζί του ή ενδέχεται να έχει επίπτωση στα δημόσια οικονομικά.

Το άρθρο 88 προσδιορίζει αναλυτικά τον τρόπο δράσης της αρχής εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου και τις σχετικές υποχρεώσεις ενημέρωσης άλλων αρχών, όταν οι σχετικές ενέργειες εξυγίανσης αφορούν θυγατρική επιχείρηση ομίλου.

Αντίστοιχα, το άρθρο 89 περιγράφει τον τρόπο δράσης της αρχής εξυγίανσης σε επίπεδο ομίλου, όταν οι σχετικές αποφάσεις αφορούν μητρική επιχείρηση της ΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤ'

Τα άρθρα 90 έως 94 ρυθμίζουν θέματα που αφορούν σχέσεις με τρίτες χώρες ως προς την εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης.

Με το άρθρο 90 τίθενται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία αναγνώρισης διαδικασιών εξυγίανσης που έχουν ληφθεί από τρίτη χώρα σε μητρική της επιχείρηση όταν αυτή έχει θυγατρικά ιδρύματα ή υποκαταστήματα που βρίσκονται ή θεωρούνται σημαντικά σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή διαθέτει περιουσιακά στοιχεία, δικαιώματα και υποχρεώσεις που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή διέπονται από τη νομοθεσία των εν λόγω κρατών μελών. Προβλέπεται η συμμετοχή του ευρωπαϊκού Σώματος αρχών εξυγίανσης και καθορίζεται το εύρος των εξουσιών της αρχής εξυγίανσης να προβεί σε δικές της ενέργειες.

Το άρθρο 91 προβλέπει το δικαίωμα άρνησης αναγνώρισης ή εκτέλεσης των διαδικασιών εξυγίανσης τρίτων χωρών σε ιδρύματα εντός της ΕΕ.

Το δε άρθρο 92 αναφέρεται στο δικαίωμα της αρχής εξυγίανσης να λάβει μέτρα εξυγίανσης σε υποκατάστημα τρίτης χώρας, όταν αυτό δεν υπόκειται σε διαδικασίες εξυγίανσης της χώρας αυτής ή όταν οι σχετικές διαδικασίες δεν αναγνωρίζονται ή δεν εκτελούνται για τους λόγους που ειδικά αναφέρονται στο άρθρο 91.

Το άρθρο 93 καθιερώνει την υποχρέωση και τον τρόπο συνεργασίας με τρίτες χώρες, δίνοντας το πλαίσιο της σχετικής συνεργασίας, ενώ το άρθρο 94 προβλέπει διαδικασία ανταλλαγής εμπιστευτικών πληροφοριών για τους σκοπούς εξυγίανσης με τρίτες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΖ'

Στα άρθρα 95-104 περιλαμβάνονται οι διατάξεις που αφορούν τις χρηματοδοτικές ρυθμίσεις, τη συμμετοχή δηλαδή του Ταμείου Εξυγίανσης στις σχετικές ενέργειες εξυγίανσης.

Με το άρθρο 95, θεσπίζεται Ταμείο Εξυγίανσης, το οποίο αποτελεί τον μηχανισμό χρηματοδότησης των ενεργειών εξυγίανσης. Ως Ταμείο Εξυγίανσης ορίζεται για μεν τα εποπτευόμενα από την Τραπεζα της Ελλάδος ιδρύματα το Σκέλος Εξυγίανσης του ΤΕΚΕ, για δε τα εποπτευόμενα από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το Σκέλος Εξυγίανσης του Συνεγγυητικού Κεφαλαίου. Κάθε Ταμείο Εξυγίανσης διαθέτει επαρκείς ίδιους πόρους, οι οποίοι αποτελούν ανεξάρτητη και αυτοτελή ομάδα περιουσίας που διαχωρίζεται από τα υπόλοιπα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού των υπολοίπων σκελών του ΤΕΚΕ και του Συνεγγυητικού αντίστοιχα, και οι οποίοι χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τους σκοπούς της εξυγίανσης.

Το άρθρο 96 οριοθετεί το σκοπό χρήσης του Ταμείου Εξυγίανσης και τους τρόπους επίτευξης αυτού.

Το άρθρο 97 θέτει τον οικονομικό στόχο με ορίζοντα δεκαετίας (έως την 31^η Δεκεμβρίου 2024) για την κάλυψη των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων του Ταμείου Εξυγίανσης.

Το άρθρο 98 αναφέρεται στις τακτικές εισφορές που καταβάλλονται εκ των προτέρων, δηλαδή πριν και ανεξάρτητα από ενδεχόμενη χρήση των ποσών για σκοπούς εξυγίανσης.

Το άρθρο 99 αναφέρεται στον προσδιορισμό των έκτακτων –εκ των υστέρων εισφορών που καλούνται να καταβάλουν τα μέλη του Ταμείου για την κάλυψη ζημιών, δαπανών ή άλλων εξόδων λόγω χρήσης του Ταμείου για σκοπούς εξυγίανσης, όταν υπάρχει ανεπάρκεια των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων.

Το άρθρο 100 προβλέπει τη δυνατότητα των Ταμείων να συνάπτουν δάνεια ή να λαμβάνουν με άλλο τρόπο χρηματοδοτική υποστήριξη, σε περίπτωση που οι πόροι που προέρχονται από τις τακτικές εισφορές δεν είναι επαρκείς ή αυτοί που προέρχονται από τις έκτακτες εισφορές δεν είναι επαρκείς ή άμεσα διαθέσιμοι.

Το άρθρο 101 προβλέπει την δυνατότητα και τον τρόπο εφαρμογής του δανεισμού μεταξύ Ταμείων Εξυγίανσης.

Το άρθρο 102 αναφέρεται στην αλληλέγγυα χρήση των εθνικών ταμείων εξυγίανσης σε περίπτωση εξυγίανσης διασυνοριακού ομίλου. Στην περίπτωση αυτή εκπονείται –αν είναι αναγκαίο- σχέδιο χρηματοδότησης. Στο ίδιο άρθρο καθορίζονται οι ειδικότερες προϋποθέσεις χρήσης πόρων από Ταμείο Εξυγίανσης που ορίζεται αρμόδιο για την εξυγίανση σε επίπεδο ομίλου.

Το άρθρο 103 παραπέμπει στις εφαρμοστέες διατάξεις για την κατάταξη των απαιτήσεων σε περίπτωση ειδικής εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων ή επιχειρήσεων επενδύσεων.

Το άρθρο 104 αναφέρεται στη δυνατότητα χρήσης των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στο πλαίσιο της εξυγίανσης. Παρουσιάζεται ο τρόπος συμμετοχής του εν λόγω συστήματος ανάλογα με το μέτρο εξυγίανσης. Τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων κατά την ανωτέρω συνεισφορά τους δεν συμμετέχουν καθ' υπέρβαση της υποχρέωσης που θα είχαν αν το ίδρυμα ετίθετο σε ειδική εκκαθάριση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΗ'

Τα άρθρα 105 έως 110 αφορούν τις κυρώσεις και τη δικαστική προστασία.

Το άρθρο 105 προβλέπει καταρχάς τη δυνατότητα των αρχών εξυγίανσης και των αρμοδίων αρχών να επιβάλουν διοικητικά μέτρα και διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις των διατάξεων του παρόντος σχεδίου νόμου. Τα διοικητικά μέτρα και οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναγκαία, κατάλληλα και αναλογικά προς το είδος της παράβασης και τις συνέπειες που έχει αυτή για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Τα ανωτέρω επιβάλλονται άμεσα από τις ίδιες τις αρχές και όπου απαιτείται κατόπιν συνεργασίας με άλλες αρχές, συμπεριλαμβανομένων, δικαστικών αρχών όταν απαιτείται η δική τους συνδρομή.

Το άρθρο 106, περιγράφει τους λόγους επιβολής διοικητικών μέτρων από την αρμόδια αρχή και την αρχή εξυγίανσης. Η επιβολή κυρώσεων είναι δυνατή και σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του νόμου.

Το άρθρο 107 προβλέπει την υποχρεωτική δημοσιοποίηση των κυρώσεων με ενημέρωση του κοινού για το δικαίωμα άσκησης ενδίκων βοηθημάτων και μέσων και συνοπτική ενημέρωση για το στάδιο της διαδικασίας. Ωστόσο, προβλέπει εξαιρέσεις από την ανωτέρω δημοσιοποίησης για τους ειδικούς λόγους που αφορούν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Το άρθρο 108 θεσπίζει τις υποχρεώσεις των αρμοδίων αρχών και των αρχών εξυγίανσης να ενημερώνουν την κεντρική βάση της EAT για τις διοικητικές κυρώσεις που επιβάλουν, τις προσφυγές κατά αυτών και τα αποτελέσματά τους.

Το άρθρο 109 ορίζει τις περιστάσεις που πρέπει να συνεκτιμήσει η αρμόδια αρχή ή η αρχή εξυγίανσης προκειμένου να καθορίσει το είδος και το ύψος του διοικητικού μέτρου ή της διοικητικής κύρωσης.

Το άρθρο 110 αφορά τη δικαστική προστασία των θιγομένων προσώπων (φυσικών και νομικών) κατά αποφάσεων της αρμόδιας αρχής και της αρχής εξυγίανσης δυνάμει του παρόντος σχεδίου νόμου. Οι αποφάσεις των αρμοδίων αρχών και των αρχών εξυγίανσης προσβάλλονται στα δικαστήρια όπως ήδη προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία, δηλαδή, της Τράπεζας της Ελλάδος στο Συμβούλιο Επικρατείας και της Επιτροπής κεφαλαιαγοράς στο Διοικητικό Εφετείο. Το σημαντικότερο στοιχείο, είναι η θέσπιση μαχητού τεκμηρίου των μέτρων εξυγίανσης, ως υπηρετούντων την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, γεγονός που πρέπει να αξιολογείται στη διαδικασία προσωρινής δικαστικής προστασίας. Επιπλέον, και προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα των χρηματοοικονομικών αγορών, χωρίς ωστόσο να θιγεί το δικαίωμα δικαστικής προστασίας κάθε προσώπου που έχει έννομο συμφέρον, λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προστασία των καλόπιστων τρίτων που απέκτησαν περιουσιακά δικαιώματα, μετοχές και άλλους τίτλους ιδιοκτησίας λόγω εφαρμογής μέτρων εξυγίανσης. Σε περίπτωση που οι αποφάσεις μέτρων εξυγίανσης ακυρωθούν, δεν ανατρέπονται οι μεταβιβάσεις που έγιναν δυνάμει των ακυρωθέντων αποφάσεων αλλά οι ζημιωθέντες εξ αυτού του λόγου δικαιούνται αποζημίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΘ'

Τα άρθρα 111 έως 126 περιλαμβάνουν τις τροποποιήσεις των νόμων, με τους οποίους ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία αντίστοιχες οδηγίες (82/891/ΕΟΚ, 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ). Οι τροποποιήσεις αυτές είναι αναγκαίες προκειμένου το περιεχόμενο των διατάξεων τους να

συμβαδίζει με το σχέδιο του παρόντος νόμου.

Ειδικότερα, στο άρθρο 111 τροποποιούνται οι διατάξεις του ν. 3458/2006 που αφορά την ενημέρωση των αρχών όταν συντρέχουν περιπτώσεις λήψης μέτρων αναδιοργάνωσης πιστωτικών ιδρυμάτων, προκειμένου να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του (αφορά και επιχειρήσεις επενδύσεων πλέον) και να είναι συμβατός με το νέο πλαίσιο εξυγίανσης.

Στο άρθρο 112 προβλέπονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις του ν. 3301/2004 για θέματα συμφωνιών χρηματοοικονομικής ασφάλειας

Το άρθρο 113 αφορά τροποποιήσεις του ν. 3461/2006 και το άρθρο 114 του ν.3377/2009.

Με το άρθρο 115 εισάγονται παρεκκλίσεις από τη νομοθεσία ανωνύμων εταιριών (κατά το μέρος που αποτελεί ενσωμάτωση αντίστοιχων οδηγιών που αποβλέπουν στην προστασία μετόχων και πιστωτών των ιδρυμάτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους) έτσι ώστε κατά τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή των μέτρων εξυγίανσης να μην παρακωλύεται η δράση των αρχών εξυγίανσης. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, οι παρεκκλίσεις ορίζονται στενά και με σαφήνεια και πρέπει να εφαρμόζονται μόνον χάριν του δημοσίου συμφέροντος και όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις ενεργοποίησης της εξυγίανσης.

Με το άρθρο 116 προβλέπεται ο τρόπος συνεργασίας των αρχών εξυγίανσης με την ΕΑΤ.

Με το άρθρο 117 τροποποιείται ο ν. 2533/1997, στα ειδικότερα άρθρα που αφορούν το Συνεγγυητικό Κεφάλαιο Επενδύσεων προκειμένου να μπορεί να επιτελέσει το νέο ρόλο του ως Ταμείο Εξυγίανσης και ειδικότερα θεσπίζεται το Σκέλος Εξυγίανσης και ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την αποτελεσματική λειτουργία του.

Το άρθρο 118 αφορά τροποποιήσεις του ν. 3864/2010 ως προς τη συνθεση του Συμβουλίου Συστημικής Ευστάθειας προκειμένου να ανταποκρίνεται στο ρόλο του και ως εισηγητικό – γνωμοδοτικό όργανο σε θέματα χρήσης δημόσιων πόρων για σκοπούς εξυγίανσης.

Το άρθρο 119 περιέχει τις αναγκαίες τροποποιήσεις του ν. 3746/2009 προκειμένου να εναρμονιστεί ο τρόπος λειτουργίας του υφισταμένου Σκέλους Εξυγίανσης του ΤΕΚΕ με το περιεχόμενο της υπό ενσωμάτωση οδηγίας, ενώ λαμβάνεται μέριμνα για τις υποχρεώσεις του Σκέλους Εξυγίανσης που δημιουργήθηκαν από την έναρξη λειτουργίας του (ν.4021/2011) έως την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, οι οποίες, λόγω του διαφορετικού νομικού καθεστώτος κρίνεται ασφαλέστερο να μεταφερθούν σε λογαριασμό τακτοποίησης παρελθουσών χρήσεων, ώστε το Σκέλος Εξυγίανσης του ΤΕΚΕ, στο νέο του ρόλο ως Ταμείο Εξυγίανσης να μην είναι βεβαρυμένο με προηγούμενες λογιστικές υποχρεώσεις.

Το άρθρο 120 αφορά τροποποιήσεις της βασικής τραπεζικής νομοθεσίας αναγκαίες για την συμβατότητά τους με την υπο ενσωμάτωση οδηγία. Για λόγους συστηματικής συνέπειας, τροποποιείται το άρθρο 137 του ν. 4261/2014 που αφορά τον διορισμό Επιτρόπου σε πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να περιλαμβάνει και τις νέες αρμοδιότητες του παρόντος σχεδίου νόμου, καταργούνται διατάξεις που ρυθμίζονται εκ νέου με την υπό ενσωμάτωση οδηγία ή που έρχονται σε αντίθεση με αυτή και τέλος εισάγεται για λόγους ασφαλείας δικαίου, σε συνέχεια των άρθρων που αφορούν την ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων, νέο άρθρο που συστηματοποιεί την καταταξη των απαιτήσεων κατά την ειδική εκκαθάριση, σε συμμόρφωση με τις ειδικές διατάξεις της υπό ενσωμάτωση οδηγίας.

Τέλος, το άρθρο 121 αφορά τροποποιήσεις του ν. 3606/2007 σχετικά με τη σειρά ικανοποίησης του Συνεγγυητικού Κεφαλαίου, όταν αυτό ενεργοποιείται για τους σκοπούς εξυγίανσης επιχειρήσεων επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ΄

Τα άρθρα αφορούν διατάξεις της Επιτροπής Κεφαλαιγοράς αναγκαίες για την εφαρμογή των νέων εξουσιών και αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει βάσει του παρόντος νόμου, ως αρχή εξυγίανσης.

Τα άρθρα 122 έως 129 αφορούν τροποποιήσεις της νομοθεσίας της Επιτροπής Κεφαλαιγοράς, προκειμένου να συμβαδίζουν με το παρόν σχέδιο νόμου και να επιτρέπουν την αποτελεσματική άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ως αρχή εξυγίανσης. Με τα άρθρα 122 έως 126 συνιστάται η Επιτροπή Λήψης Μέτρων Εξυγίανσης, στην Επιτροπή Κεφαλαιγοράς (άρθρο 122), προσδιορίζονται οι αρμοδιότητές της (άρθρο 123), ενώ κατ' εφαρμογή της σχετικής επιταγής της

οδηγίας για την οργανωτική ανεξαρτησία μεταξύ της λειτουργίας εξυγίανσης και της εποπτικής λειτουργίας της αρχής, συστήνεται Μονάδα Εξυγίανσης Επιχειρήσεων (άρθρο 124), καθορίζονται οι αρμοδιότητές της (άρθρο 125) και ρυθμίζονται λεπτομέρειες που αφορούν το προσωπικό (άρθρο 126) προβλέποντας τη στελέχωση με προσωπικό, που σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας, είναι διαρθρωτικά διαχωρισμένο από το υπόλοιπο προσωπικό της αρχής.

Με το άρθρο 127 γίνονται οι αναγκαίες προσαρμογές στη νομοθεσία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για να ρυθμιστούν ομοιόμορφα εσωτερικής λειτουργίας του προσωπικού, ενώ με το άρθρο 128 επιτρέπονται οι προσλήψεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μαζί με αυτές που πραγματοποιεί η Τράπεζα της Ελλάδος, κατά παρέκκλιση του περιορισμού του ν. 3833/2010 για την εκπλήρωση του νέου ρόλου τους.

Τέλος, με το άρθρο 129 τροποποιείται ο ν. 2789/2000. Προς τον σκοπό της συμμόρφωσης με το άρθρο 87 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4^{ης} Ιουλίου 2012 «για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών» τροποποιείται η παράγραφος 1 του άρθρου 9 ν. 2789/2000, όπως ισχύει, ο οποίος έχει ενσωματώσει στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 98/26/ΕΚ. Σημειώνεται ότι το σχετικό άρθρο 9 της Οδηγίας 98/26/ΕΚ έχει αντικατασταθεί σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 1 της Οδηγίας 2009/44/ΕΚ, που τροποποιεί διατάξεις της Οδηγίας 98/26/ΕΚ.

Η περίπτωση της δια-λειτουργικότητας συστημάτων που εισάγει η διάταξη προέκυψε με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών μεταξύ συστημάτων και χρειάστηκε να καλυφθεί με τροποποιητική διάταξη της Οδηγίας 98/26/ΕΚ, ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα του διαχειριστή συστήματος ο οποίος παρέχει ασφάλεια σε άλλον διαχειριστή συστήματος, σε περίπτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας έναντι του εν λόγω λαμβάνοντος διαχειριστή συστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ΄

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνεται το άρθρο 130

Με το άρθρο 130 ρυθμίζονται θέματα μεταβατικών διατάξεων αναγκαίων για την εύρυθμη λειτουργία των ειδικών εκκαθαρίσεων που ξεκίνησαν πριν την έναρξη ισχύος του προς ψήφιση νόμου ενώ με το άρθρο 3 καθορίζεται η έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Σύμφωνα με αυτό, οι διατάξεις των άρθρων 43 έως 55 ισχύουν από 1.1.2016.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αναπόσπαστο τμήμα του νόμου αποτελεί το παράρτημα που αποτελείται από τρία τμήματα.

Ειδικότερα,

Στο Τμήμα Α περιγράφεται ο κατάλογος όλων των κατηγοριών πληροφοριακών στοιχείων, κατάλληλων δράσεων, ρυθμίσεων και μέτρων που απαιτείται να περιλαμβάνονται στο σχέδιο ανάκαμψης του ιδρύματος.

Στο τμήμα Β περιλαμβάνονται οι πληροφορίες τις οποίες δύναται να απαιτούν οι αρχές εξυγίανσης από τα ιδρύματα στο πλαίσιο κατάρτισης και επικαιροποίησης των σχεδίων ανάκαμψης, ώστε να διασφαλίζονται οι σκοποί του σχεδίου εξυγίανσης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται πληροφορίες για την οργανωτική δομή, την χρηματοοικονομική κατάσταση και την κεφαλαιακή σύνθεση των ιδρυμάτων, τις κρίσιμες λειτουργίες τους, τα συστήματα διοίκησης και διαχείρισης κινδύνων τους, τις αρμόδιες αρχές και αρχές εξυγίανσης κάθε μέλους του ομίλου, εφόσον πρόκειται για όμιλο, και τις ρυθμίσεις προς εξασφάλιση της ροής πληροφοριών και της στήριξης σε ρευστότητα σε περίπτωση εξυγίανσης.

Στο Τμήμα Γ΄ παρουσιάζονται τα ζητήματα των οποίων η εξέταση απαιτείται κατά την διαδικασία αξιολόγησης από την αρχή εξυγίανσης της δυνατότητας εξυγίανσης του ιδρύματος ή ομίλου. Μεταξύ των ζητημάτων αυτών περιλαμβάνονται η εξέταση της αποτελεσματικότητας δομών, λειτουργιών, εσωτερικών διαδικασιών, προβλέψεων και συστημάτων διαχείρισης κινδύνων του ιδρύματος ή του ομίλου, η αξιολόγηση της επάρκειας στη ροή των πληροφοριών και της

διασφάλισης της συνέχειας στη λειτουργία των συναφών πληροφοριακών συστημάτων του ιδρύματος ή του ομίλου, και η εκτίμηση του συνόλου των ενδεχόμενων επιπτώσεων της εξυγίανσης, καθώς και της αποτελεσματικότητας των εργαλείων εξυγίανσης.

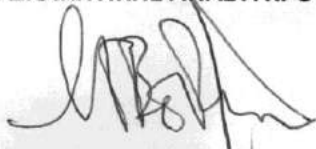
ΑΡΘΡΟ 3

Έναρξη ισχύος

Με το άρθρο 3 ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

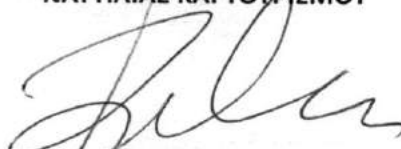
Αθήνα 20 Ιουλίου 2015
ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΥΠΟΔΟΜΩΝ,
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΔΑΣ